

MITEN KAIKKI ALKOI?

Raamattupiiriopas 1. Mooseksen kirjaan

Mailis Janatuinen

Päivitetty 19.11.2020

Sisältö

Esipuhe uudistettuun laitokseen ja käyttöohjeet	3
1 MAAILMAN LUOMINEN (1. Mooses 1:1–23)	4
2 KUUDES PÄIVÄ JA SAPATTI (1. Mooses 1:24–2:6)	5
3 MIES, NAINEN, PARATIISI JA AVIOLIITTO (1. Mooses 2:7–25)	6
4 SYNTIINLANKEEMUS (1. Mooses 3)	7
5 ENSIMMÄINEN MARTTYYRI (1. Mooses 4:1–16)	8
6 KAIN JA KANTAISÄT (1. Mooses 4:17–6:4)	10
7 NOOA RAKENTAA ARKIN 1. Mooses 5:28–32 ja 6:5–22	12
8 VEDENPAISUMUS (1. Mooses 7)	14
9 UUSI ALKU (1. Mooses 8)	16
10 NOOAN LIITTO JA NOOAN SYNTI (1. Mooses 9)	18
11 BAABELIN TORNI (1. Mooses 11:1–26)	20
12 ABRAHAM LÄHTEE SUUREEN TUNTEMATTOMAAN (1. Mooses 11:27–12:9)	22
13 KOETTELEMUKSIA ABRAHAMIN JA SAARAN ELÄMÄSSÄ (1. Mooses 12:10–13:18 ja 20:1–13)	24
14 ABRAHAM KOHTAA RAUHAN KUNINKAAN (1. Mooses 14)	26
15 USKONVANHURSKAUS (1. Mooses 15)	28
16 SAARA RYHTYY AUTTAMAAN JUMALAA (1. Mooses 16)	29
17 LIITTO JA LIITON MERKKI (1. Mooses 17)	31
18 ABRAHAM ESIRUKOILIJANA (1. Mooses 18)	33
19 SODOMAN TUHO (1. Mooses 19)	34
20 LUPAUKSEN LAPSI SYNTYY (1. Mooses 21)	36
21 VANHAN PATRIARKAN VIIMEINEN KIUSAUS (1. Mooses 22)	37
22 SAARAN JA ABRAHAMIN KUOLEMA JA HAUTAUS (1. Mooses 23 ja 25:1–10)	39
23 REBEKASTA TULEE IISAKIN VAIMO (1. Mooses 24:1–61)	41
24 IISAKIN PERHE (1. Mooses 24:62–67 ja 25:19–34)	42
25 KOETTELEMUKSIA IISAKIN ELÄMÄSSÄ (1. Mooses 26:1–33)	43

26 JAAKOB SAA VIEKKAUDELLA SIUNAUKSEN (1. Mooses 27)	44
27 JAAKOBIN PAKOMATKA ALKAA (1. Mooses 27:41–28:22)	45
28 JAAKOBIN NAISSET (1. Mooses 29)	47
29 JAAKOBIN AHDINKO KOTONA JA KEDOLLA (1. Mooses 30)	49
30 JAAKOB PAKENEE APPENSA LUOTA (1. Mooses 31)	50
31 JAAKOB PAINII JUMALANSA KANSSA (1. Mooses 32)	51
32 VELJEKSET KOHTAAVAT TOISENSA (1. Mooses 33)	52
33 JAAKOBIN TYTÄR HÄVÄISTÄÄN 1 Mooses 34)	53
34 RAAKELIN KUOLEMA (1. Mooses 35)	54
35 JOOSEF MYYDÄÄN ORJAKSI (1. Mooses 37)	55
36 JUUDAN PERHE (1. Mooses 38)	57
37 JOOSEF ORJANA (1. Mooses 39:1–20)	59
38 JOOSEF VANKILASSA (1. Mooses 39:19–40:23)	60
39 JOOSEFISTA TULEE EGYPTIN KAKKOSMIES (1. Mooses 41)	61
40 VIRTACHEPO OLOHUONEESSA (1. Mooses 42:1–36)	62
41 JAAKOBILTA VIEDÄÄN TUHKATKIN PESÄSTÄ (1. Mooses 42:37–43:34)	63
42 JOOSEF KOETTELEE VELJIÄÄN (1. Mooses 44)	64
43 JOOSEF ANTAA VELJILLEEN ANTEEKSI (1. Mooses 45:1–24)	65
44 JAAKOB JÄTTÄÄ LUVATUN MAAN (1. Moos. 45:25–46:30)	67
45 JAAKOB EGYPTISSÄ (1. Mooses 46:31–47:31)	68
46 JAAKOB SIUNAA JOOSEFIN POJAT 1. Mooses. 48)	69
47 JAAKOB PROFEETTANA (1. Mooses 49)	70
48 JAAKOBIN HAUTAUS JA JOOSEFIN KUOLEMA (1. Mooses 50)	71

Esipuhe uudistettuun laitokseen ja käyttöohjeet

Parasta olisi, jos osanottajat lukisivat käsiteltävän luvun kotonaan edeltä käsin. Silloin piirissä ei tarvitse lukea koko lukua ensin, vaan se luetaan ja käsitellään muutaman jakeen pätkissä. Tekstin käsittely ei saisi venyä tuntia ja varttia pitemmäksi. Jos kysymyksiä on liikaa, niitä voi karsia sieltä täältä.

Vetäjällä pitää olla käsillä molemmat raamatunkäännökset ja monta kertaa myös kartta; osanottajilla saa olla mikä käännös vain. Vanhan käännöksen mukaiset sitaatit on tässä oppaassa merkitty asteriskilla *. Jos kysymysten sekaan on laitettu monia UT:n lainauksia, suosittelemme, että vetäjä monistaa jokaiselle osanottajalle koko kysymyssarjan tai ainakin nuo sitaatit.

Jos vetäjällä on aikaa ja halua, hän voi lukea oheislukemistona Lutherin Genesis-kommentaaria tai allekirjoittaneen kirjaa Sankareita ja pelkureita.

Ensimmäinen versio tästä oppaasta ilmestyi kahdessa osassa vuonna 2008. Uudistettu, yksiosainen versio syntyi samalla, kun äänitimme Radio Patmukseen Miten kaikki alkoi -raamattupiiriä. Tämä opas omistetaan Patmoksen raamistiimille, jonka kanssa saimme tuota innostavan ohjelmasarjaa tehdä. Raamukset ovat kuultavissa ilmaisessa arkistossa nimeltä Patmos Plus. Kirjoita Googlen hakukenttään ”patmos miten kaikki alkoi” ja sieltä se tulee.

Espoossa lokakuussa 2020

Mailis Janatuinen

1 MAAILMAN LUOMINEN (1. Mooses 1:1–23)

Aluksi: Huomatkaa, että uusi päivä lasketaan Raamatussa alkavaksi auringon laskiessa, ei sen noustessa. Uudessa käännöksessä on ilmaistu selvästi, mitkä luomisteot kuuluvat mihinkin päivään. Vanhassa se jää epäselväksi. Valon lähde ei aluksi ollut aurinko; sehän luotiin vasta 4. päivänä.

Jakeet 1–5. Ensimmäinen päivä. Sana ”alussa” voi tarkoittaa myös ”esikoisessaan, Pojassaan”.

- Muistuttakaa mieleenne, mitä oli olemassa ja mitä oli tapahtunut ennen Raamatun 1. jaetta?
- Mitä kaikkea tapahtui ensimmäisenä luomispäivänä?
- Mistä tulivat materia ja informaatio, joita tarvittiin tämän telluksen syntymiseen?
- Miten kolmiyhteinen Jumala oli mukana maailman luomisessa?
- Mitä tarkoittaa, että Jumala loi maailman ”Pojassaan”?
- Vetäjä lukee Ilm. 10:5–6. Mistä hetkestä aika alkoi ja mihin hetkeen se tulee päätymään?
- Mistä valo tuli ennen kuin aurinko oli olemassa? Pohtikaa eri vaihtoehtoja.
- Mitä näillä jakeilla on yhteistä Johanneksen evankeliumin alun kanssa: *Alussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala... Kaikki syntyi Sanan voimalla... Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo* (Joh. 1:1–4).
- Voidaanko nämä jakeet yhdistää mielestänne alkuräjähdyksen teorian kanssa?
- Kuvitelkaa, miltä maailma näytti 1. luomispäivän päättyessä.

Jakeet 6–8. Toinen päivä. Taivaankansi*/ kaartuva kansi tarkoittaa ilmeisesti ilmakehää.

- Mitä tapahtui toisena luomispäivänä?
- Miettikää, miten päiviä mitattiin, kun aurinkoa ei vielä ollut?
- Tarkoittaako luomiskertomuksen yksi päivä mielestänne 24 tuntia vai jotain pidempää ajanjaksoa? Perustelkaa mielipiteenne.
- Miltä maailma näytti 2. luomispäivän päättyessä?

Jakeet 9–13. Kolmas päivä

- Mitä tarkoittaa ilmaus ”lajiensa mukaan”?
- Onko luomiskertomus tässä kohtaa mielestäsi ristiriidassa kehitysopin kanssa? Jos on niin miten?
- Mitä muuta Jumala teki luomisen kolmena ensimmäisenä päivänä paitsi loi?
- Miltä maailma näytti kolmannen päivän loppuessa?

Jakeet 14–19. Neljäs päivä.

- Mitkä olivat taivaankappaleiden tehtävät?
- Miten on mahdollista, että taivaankappaleet luotiin tai tulivat näkyviin vasta neljäntenä päivänä. Miettikää eri selitysmahdollisuuksia?
- Miltä maailma näytti 4. luomispäivän päättyessä?

Jakeet 20–23. Viides päivä.

- Miksi Jumala tahtoi tehdä luonnon niin kovin rikkaaksi ja monimuotoiseksi – miksei vähempi riittänyt?
- Mihin Jumalan siunausta tarvittiin?
- Miltä maailma näytti 5. luomispäivän päättyessä?

Sovellutuskysymyksiä

- Mikä sinun mielestäsi maailman luomisessa on kaikkein ihmeellisintä?
- Miksi monen aikamme älykön on mielestään mahdotonta uskoa siihen, että Jumala on luonut maailman tai että kaiken takana on älykäs suunnitelma?
- Luomiskertomus osoittaa meille, mitä kaikkea Jumala pystyy tekemään pelkällä Sanallaan. Mitä se merkitsee sinulle, kun mietit henkilökohtaisia ongelmiasi?

Lopuksi: Sana ”alussa” voidaan siis kääntää sanalla ”esikoisessaan, Pojassaan”, mikä todistaa, että Jeesus oli mukana luomistyössä ja pitää tänä päivänäkin kaikkea luotua koossa: *”Hänen välityksellään luotiin kaikki, kaikki mitä on taivaissa ja maan päällä, näkyvä ja näkymätön, valtaistuimet, herruudet, kaikki vallat ja voimat. Kaikki on luotu hänen kauttaan ja häntä varten. Hän on ollut olemassa ennen kaikkea muuta, ja hän pitää kaiken koossa.”* (Kol. 1:16–17.)

2 KUUDES PÄIVÄ JA SAPATTI (1. Mooses 1:24–2:6)

Aluksi: Kerrataan, mitä tapahtui viitenä ensimmäisenä luomispäivänä. Ensimmäisessä luvussa Luojasta käytetään nimeä ”Jumala”, toisessa ”Herra Jumala”.

Jakeet 24–27

- Mitä johtopäätöksiä voimme tehdä siitä, että nisäkkäät ja ihminen luotiin samana päivänä?
- Miksi Jumala sanoo: ”*Tuottakoon maa elävät olennot*” – kun hän kuitenkin teki ne itse (24–25)?
- Kenen kanssa Jumala suunnitteli ihmisen luomisen? (Miksi monikkomuotoa käytetään luomiskertomuksessa vasta ihmisen luomisen yhteydessä?)
- Minkä tehtävän Jumala suunnitteli ihmiselle jo ennen hänen luomistaan?
- Mitä tarkoittaa, että luomakunta annettiin ihmisen hallittavaksi / vallittavaksi? (Miten luontoa voidaan hallita sen eduksi, ei sen tuhoksi? 26b, 28b)
- Miten ihmisen luominen eroaa muun luomakunnan luomisesta?
- Mitä tarkoittaa, että ihminen on a) Jumalan kaltainen ja b) hänen kuvansa?
- Mikä tekee ihmisen eläintä arvokkaammaksi?
- Mitä tapahtuu maailmassa, jossa ihmistä aletaan pitää vain eläimenä ja eläimiä pidetään yhtä arvokkaina kuin ihmisiä?
- Verratkaa toisiinsa kahta nuorta, joista toiselle sanotaan: ”Sinä olet eläin, joka kuulut homo sapiens -lajiin” ja toiselle: ”Jumala on luonut sinut omaksi kuvakseen”?
- Miettikää, miksi ”Jumalan kuvaan” tarvittiin kaksi sukupuolta: mies ja nainen?
- Mitä tapahtuu maailmassa, jossa jako miehiin ja naisiin kielletään?
- Mitä sanoisitte ihmiselle, joka kokee sukupuolensa vääräksi, tai ettei hän ole kumpaakaan sukupuolta? Vrt. Matt. 19:12.

Jakeet 28–31. Jumalan siunaus ja huolenpito

- Määritellä Jumalan siunaus jakeiden 22 ja 28 perusteella. Mitä se pitää sisällään?
- Miksi lihan syöminen ei tullut kysymykseen ihmisten sen enempää kuin eläintenkään kohdalla ennen syntiinlankeemusta?
- Millainen olisi maailma, jossa kukaan ei uhkailisi eikä tappaisi toistaan?
- Mitä jae 31 sanoo niille ihmisille, jotka syyttävät Jumalaa maailman kauheasta tilasta?

Jakeet 2:1–3

- Miettikää eri syitä, miksi jopa kaikkivaltias Jumala halusi levätä 7. päivän?
- 1. luvussa siunaus mainittiin kahteen kertaan kykynä lisääntyä (22,28). Mitä jae 3 lisää siunauksen määritelmään?
- Mitä tapahtuu, jos ihminen tekee töitä seitsemän päivää viikossa?
- Sana ”pyhittäminen” tarkoittaa erottamista, erilleen asettamista? Miten pyhäpäivä pitää pyhittää?
- Mieti, millaisia siunauksia sinun elämääsi tulisi, jos lepäisit ja pyhittäisit yhden päivän viikossa Jumalan sanalle?

Jakeet 2:4–6. Ks. jae 6 molemmista käännöksistä.

- Mistä ajasta nämä jakeet puhuvat? Mihin edellisen luvun jakeeseen ne viittaavat? Sovelluskysymyksiä (jos on aikaa)
- Mitkä ovat darvinismin heikkoudet?
- Voidaanko mielestänne luomiskertomus ja kehitysoppi sovittaa yhteen?
- Miettikää, miksi darvinismi on historiansa aikana aiheuttanut heikkojen sortamista ja jopa tuhoamista (kuten Saksassa natsiaikana)?

Lopuksi: Jumala loi ihmisen ja tuli itse ihmiseksi Jeesuksessa Kristuksessa. Tämä osoittaa meille ihmisen arvon – sinunkin arvosi. Sinutkin on luotu Jumalan kuvaksi, ja Jeesus on syntynyt tähän maailmaan sinunkin syntejäsi sovittamaan. Sinunkin elämälläsi on jokin tarkoitus, jota kukaan muu ei voi täyttää.

3 MIES, NAINEN, PARATIISI JA AVIOLIITTO (1. Mooses 2:7–25)

Aluksi: Toisen luvun luomiskertomus kertoo uudelleen ihmisen luomisen, tällä kertaa yksityiskohtaisemmin. Huomatkaa, että ”maa” on hepreaksi ”adama”, ihminen ”adam”. Sana Eden tarkoittaa onnen maata ja viittaa johonkin todelliseen maantieteelliseen paikkaan. Huomatkaa, ettei paratiisi ole Eden, vaan se sijaitsi Edenissä.

Jakeet 7–9. Ks. jae 7 molemmista käänöksistä.

- Verratkaa toisiinsa jakeita 2:7 ja 1:27. Miettikää, miksi Jumala halusi kuvata miehen ja naisen luomisen ensin yhdessä ja sitten erikseen? (Entä jos 1. luvussa olisi mainittu vain miehen luominen ja vasta 2. naisen. Mikä ero olisi Raamatun naiskuvassa?)
- Miksi Jumala loi ihmisen maan tomusta, ei esimerkiksi jostain eläimestä?
- Kuvitelkaa, millainen oli ensimmäisten ihmisten koti ja millaista heidän arkipäivänsä verrattuna meidän kotiimme ja arkeemme (8–9)?
- Mihin elämän puuta tarvittiin?
- Mikä oli hyvän- ja pahantiedon puun tehtävä (funktio) ihmisten elämässä? (Miten ihmisen moraalitaju ja tämä puu kuuluvat yhteen?)
- Entä jos puu olisikin ollut ”tiedon puu”? Miten puun tehtävä siinä tapauksessa muuttuisi?
- Miksi Jumala tahtoi istuttaa nuo kaksi puuta **keskelle** paratiisia, ei jonnekin sen nurkkaan?
- Miksi sinunkin elämässäsi pitää olla jokin kiusauksen paikka tai tilanne?

Jakeet 10–14. Gihonin täytyy tarkoittaa Niiliä, koska Nubia (Kus) on Afrikassa. Pisonin sijaintia ei tiedetä, jollei kysymyksessä sitten ole Sininen ja Valkoinen Niili. Kaksi muuta jokea ovat Eufrat ja Tigris.

- Jos koetamme sijoittaa Edeniä nykyiselle maailmankartalle, mihin vaikeuksiin törmäämme?
- Mikä oli ehkä Jumalan tarkoitus, kun hän päätti jättää Edenin paikan salaisuudeksi jälkipolville?
- Miettikää, miksi tässä kohden mainitaan hyvälaatuinen kulta, pihka ja onyks-kivi, joita löytyi Piison-joen varrelta (11–12)?
- Miettikää, miksi Jeesus sanoi viereisellä ristillä riippuvalle ryövärille: ”Tänään tulet olemaan minun kanssani paratiisissa”?

Jakeet 15–17

- Mikä oli Adamin ensimmäinen tehtävä?
- Mitä se osoittaa, että paratiisinkin luontoa piti ”varjella”, vaikkeivät sen asukkaat olleet vielä edes syntisiä (15)?
- Jakeet 16–17 sisältävät ihmiskunnan ensimmäisen Raamatun. Missä on sen laki, entä evankeliumi?

Jakeet 18–20. Heprean sana ”apu” (ezer) jakeessa 18 ei tarkoita apulaista, vaan sitä käytetään Raamatussa hyvin usein Jumalan avusta puhuttaessa. Sanoihin ”kumppani” / ”sopiva apu” liittyy ajatus ”vastakappaleesta”.

- Mitä ajattelette siitä, että nainen luotiin miehelle sopivaksi avuksi ja kumppaniksi?
- Miksi Adamin piti elää ensin jonkin aikaa ilman vaimoa?
- Miksi Jumala nimitti itse valon, pimeän, taivaan, maan ja meren, mutta jätti kaiken muun ihmisen nimitettäväksi (19, vrt. 1:5,8,10)?
- Mikä oli tuo ihmiskunnan ensimmäinen työtehtävä meidän aikamme termein ilmaistuna? (Miten nimittämistyö on jatkunut meidän päiviimme asti?)
- Mitä miehestä osoittaa se, etteivät Jumalan ystävyys, eläinten seura ja työ riittäneet hänelle elämän sisällöksi?

Jakeet 21–25

- Mikä syvälinen merkitys sisältyy siihen tosiasiaan, ettei Jumala luonut naista maan tomusta, vaan miehen kylkiluusta?
- Kuvitelkaa, miltä Adamista ja naisesta tuntui, kun he näkivät toisensa ensi kerran?
- Jakeessa 24 Herra sanoo kaikille tuleville polville, missä järjestyksessä naimisiin on mentävä. Mitä tarkoittaa käytännössä, että isästä ja äidistä on luovuttava **ennen** kuin liitytään yhteen?
- Miksi Herra käskee **miehen** luopua vanhemmistaan, ei naisen?
- Mitä parisuhteelle tapahtuu, jolleivät aviopuolisot luovu vanhemmistaan ja perusta uutta yksikköä yhteiskunnan edessä?
- Mistä on osoituksena se, etteivät mies ja nainen eivät hävenneet alastomuuttaan toistensa edessä?
- Jeesus kommentoi tätä luomiskertomuksen kohtaa sanomalla: *Luoja teki alun perin ihmisen mieheksi ja naiseksi... Sen tähden mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi. He eivät siis enää ole kaksi, he ovat yksi. Ja minkä Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako* (Matt. 19:4–6). Mikä on siis Jeesuksen opetus avioliitosta?

Lopuksi: Ristinpuu on elämän puu + hyvän ja pahantiedon puu yhteen lyötynä. Se puu kantaa hedelmää, jonka syöjät elävät iankaikkisesti. Uudessa Jerusalemissa on elämän puu, mutta hyvän- ja pahantiedon puuta siellä ei enää ole.

4 SYNTIINLANKEEMUS (1. Mooses 3)

Aluksi: Raamattu ei paljasta meille pahan alkuperää. Se näyttäytyy meille ensimmäisen kerran Jumalan vastustajana, joka tuli paratiisiin käärmeen hahmossa. Huomatkaa, ettei käärme tuolloin ollut inhottavan näköinen matelija, vaan uljas eläin. Luetaan jakeet 2:16–17. Jumala oli antanut Sanansa ja käskynsä miehelle, joka oli välittänyt sen naiselleen – ja juuri sitä sanaa vastaan käärme nyt hyökkäsi.

Jakeet 1–3.

- Mieltikää, miksi Raamattu ei paljasta meille tämän tarkemmin pahan alkuperää?
- Mikä on 1. jakeen mukaan paras selitys pahan alkuperälle? a) Jumala ja Saatana ovat aina olleet olemassa. b) Paha on Jumalasta lähtöisin. c) Saatana on Jumalan luoma, mutta langennut enkeli.
- Mitä tapahtuu, jos pahaa aletaan pitää Jumalasta lähteneenä?
- Miksi käärme ei mennyt jututtamaan Adamia, vaan Eevaa?
- Mistä Eeva oli saanut päähänsä, ettei kiellettyyn hedelmään saanut edes koskea (3, vrt. jae 2:17)?
- Miten käärme koetti saada Eevan epäilemään Jumalan sanaa ja hänen rakkauttaan?
- Missä asioissa käärme valehteli, missä se puhui totta, vrt. jakeet 2:16–17?
- Millä tavalla nykyään tulee näkyviin ihminen tahto olla samanlainen kuin Jumala?

Jae 6

- Mitkä puolet kielletyssä hedelmässä alkoivat vastustamattomasti vetää Eevaa puoleensa?
- Mikä saa synnin näyttämään, ei inhottavalta, vaan ”hyvältä, kauniilta ja houkuttelevalta”?
- Vertaa omaa taisteluasi synnin, Saatanan ja pahan luontosin kanssa siihen taisteluun, jota Eeva kävi käärmeen kanssa. Kumman olosuhteet ovat mielestäsi vaikeammat, kumman taistelu kovempi?
- Missä vaiheessa Adam saapui paikalle?
- Mitä Adamista osoittaa se, ettei hän pysäyttänyt vaimonsa ja käärmeen keskustelua?
- Miksi Eeva tahtoi vetää Adaminkin mukaan lankeemukseensa?
- Mikä sai Adamin tarttumaan Eevan tarjoamaan hedelmään?
- Mitä luulette: miltä kielletty hedelmä maistui Adamin ja Eevan suussa?
- Millä tavalla tieto ja kokemus ovat nytkin houkutuksena ihmiskunnalle – myös vahingollinen tieto ja elämää tuhoava kokemus (5–6)?
- Mikä on mielestäsi liian kallis hinta ”huippukokemuksesta”?

Jakeet 7–8

- Jumala oli uhannut, että synnin tekijä ”kuolisi kuoleamalla” (2:17*). Mitä tapahtui? (Miten kuolema on nyt ohjelmoitu sekä ihmiseen että koko maailmankaikkeuteen?)
- Mitä tarkoittaa se, että Adamin ja hänen vaimonsa silmät aukenivat? Mitä sellaista he näkivät, mitä eivät olleet ennen nähneet?
- Miksi alastomuus, joka oli ennen ollut ihana asia, muuttuikin nyt hävettäväksi (7 ja 10, vrt. 2:25)?
- Mitä osoittaa se, että mies ja nainen menivät Jumalaa piiloon? (Mitä he uskoivat Jumalasta piiloutuessaan?)
- Missä mielessä Adamin ja Eevan tieto oli nyt lisääntynyt? (Mitä he tiesivät pahuudesta?)

Jakeet 9–13

- Miksi Jumala nuhteli miestä ensin, vaikka vaimo oli langennut ensin?
- Mitä ajattelet Adamin ja Eevan vastauksista Luojalleen (12–13)? (Mitä Adam tarkoitti sanoillaan? Miltä Eevasta tuntui ne kuulla?)
- Mitä tapahtui ensimmäisen avioparin suurelle rakkaudelle?

Jakeet 14–15

- Mitä seurauksia syntiinlankeemuksesta tuli käärmeelle?
- Jaetta 15 on sanottu ensimmäiseksi evankeliumiksi. Mitä kaikkea se kertoo meille tulevasta Vapahtajasta?
- Mitä jakeen 15 lupaus vaikutti Adamin ja Eevan jumalasuhteeseen?

Jakeet 16–20

- Millainen olisi ollut naisen suhde mieheen ja lapseen, jos syntiinlankeemusta ei olisi tapahtunut?
- Mikä oli miehen varsinainen synty, ja millä tavalla se tulee näkyviin meidän päivinämme (17a)?
- Mitä syntiinlankeemus vaikutti luomakuntaan? (Millaista työnteko oli ennen ja jälkeen syntiinlankeemuksen?)
- Miksi mies tahtoi antaa vaimolleen nimeksi Eeva, ”kaiken elävän äiti”, vaikka kuolema tullut maailmaan tämän kautta?

Jakeet 21–24. Luetaan nämä jakeet ja Lopuksi-osio.

Lopuksi: Jumala siis vuodatti ensimmäisenä verta maan päälle tehdessään Adamille ja Eevalle nahkavaatteet. Sijainen ”kuoli kuoleamalla”, jotta langenneet ihmiset saisivat päälleen ”vanhurskauden vaatteen”. Tätä Jumalan tekoa voidaan pitää kaikkien myöhempien uhrien – myös Jeesuksen uhrin – ennakkokuvana.

5 ENSIMMÄINEN MARTTYYRI (1. Mooses 4:1–16)

Aluksi: Adam ja Eeva oli nyt karkotettu paratiisista. He joutuivat opettelemaan elämistä synnin ja kuoleman maailmassa, jossa Jumalaa ei voida enää nähdä; häneen voidaan vain uskoa. Adam ja Eeva saattoivat onneksi tarttua lupaukseen käärmeen päähän polkijasta, joka ratkaisisi kerran synnin ongelman ja avaisi heille uudelleen tien paratiisiin.

Jakeet 1–2

- Miettikää, millaista Adamin ja Eevan lapsenodotus ja synnytys olivat verrattuna seuraavien sukupolvien vastaaviin tilanteisiin.
- Alaviitteen mukaan nimi Kain muistuttaa heprean sanaa **qana** = saada, hankkia. Miettikää, miksi Eeva tahtoi antaa esikoiselleen tuollaisen nimen?
- Joidenkin Raamatun selittäjien mukaan jakeen 1. loppu voitaisiin kääntää myös: ”Minä olen saanut pojan, Herran.” Jos käännös on mahdollinen, niin mitä Eeva sanoillaan tarkoitti?
- Abelin nimi merkitsee ”tyhjyyttä, turhuutta”? Miksi vanhemmat antoivat toiselle pojalleen tuollaisen nimen?

Jakeet 3–5a. Ennen syntiinlankeemusta eläimiä ei tapettu eikä uhreja uhrattu. Tässä kerrotaan maailman ensimmäisistä uhreista, jollei Herran itsensä suorittamaa eläinten teurastusta paratiisissa oteta huomioon (1:21).

- Miettikää, mistä ihmiset keksivät ruveta uhraamaan Herralle?
- Mitä Adamin pojat tahtoivat ehkä saada uhreillaan aikaan?
- Lampaita ei pidetty tuohon aikaan lihan, vaan villan tähden. Miettikää Abelin tunnelmia, kun hän ensimmäisenä ihmisenä maailmassa iski kiviveitsen lampaansa sydämeen.
- Vanhastaan on Herran suopeuden arveltu näkyneen siinä, että tuli iski taivaasta Abelin uhuriin tai sen savu nousi ylös, mutta Kainin uhrin savu painui maahan. Miksi Herra katsoi suopeasti esikoiskaritsoihin, mutta ei viljaan?
- Miksi Jumala ei katso suopeasti kaikkeen siihen, mitä ihmisten mieleen juolahtaa hänelle tarjota?
- Heprealaiskirje selittää asiaa näin: *Uskon vuoksi oli Abelin Jumalalle antama uhri Kainin uhria arvokkaampi. Koska Abel uskoi, hän sai vanhurskaudesta todistuksen, kun Jumala otti vastaan hänen lahjansa, ja uskovana hän puhuu vielä kuoltuaankin* (Hepr. 11:4). Mikä valoa tämä jae tuo Abelin ja Kainin uhuriin?
- Mitä eroa oli Abelin ja Kainin **uskossa**? (Miten Kain uskoi pääsevänsä Jumalan suosioon, entä Abel?)
- Missä mielessä Abel oli Jeesuksen ennakkokuva ja hänen uhrinsa oli Jeesuksen uhrin ennakkokuva?

Jakeet 5b-7. Jakeessa 7 on feminiinisukuisesta sanasta ”synti” tehty maskuliini – siinä siis viitataan käärmeeseen. Jeesuskin sanoi, että Saatana on ollut murhaaja alusta asti (Joh. 8:44).

- Mitä se osoittaa, että uhrilahjan hylkääminen oli Kainille noin kova pala (5b-7)?
- Mitä Kainin olisi pitänyt tehdä nähdessään, ettei hänen uhrinsa kelvannut Jumalalle?
- Mikä oli Herran tarkoitus, kun hän puhutteli Kainia tässä tilanteessa?
- Raamatun mukaan ”*jokainen joka vihaa veljeään, on jo murhaaja.*” (1. Joh. 3:15.) Miten me voisimme päästä irti omasta vihostamme, ennen kuin se purkautuu meistä ulos sanoina ja tekoina?

Jakeet 8–10. Huomatkaa, että ensimmäinen kuolema tämän maan päällä oli veljesmurha. Jeesus nimitti Abelia ensimmäiseksi marttyyriksi (Matt. 23:35).

- Kainin hyökkäys veljeään vastaan oli myös ensimmäinen uskonvaino tämän maan päällä. Miettikää, mistä vaikuttimista syntyy maailman viha oikeita uskovaisia kohtaan?
- Mitä asetta Kain ehkä käytti tappaessaan veljensä?
- Mikä Abelin murhassa oli erityisen kylmäveristä?
- Vertaa Kainin syntiä hänen isänsä ja äitinsä syntiin paratiisissa.
- Miksi Herra esitti Kainille kysymyksen, jonka vastauksen hän jo tiesi?
- Mitä Kainin vastaus hänestä osoittaa?

Jakeet 11–12

- Mitä opimme ihmisen ja maan välisestä suhteesta? Entä ilmastonmuutoksesta. Katsokaa myös jaetta 10?
- Miettikää, mitä tapot, murhat ja abortit ovat tehneet meidän omalle maallemme?
- Muistamme, että Jumalan siunaus koostui näistä kolmesta asiasta: jälkeläisistä, omasta paikasta ja sapatinlevosta. Mitä Jumalan kirous on jakeiden 11–12 mukaan?
- Vetäjä lukee vielä kerran yllä olevan Heprealaiskirjeen jakeen. Mitä tarkoittaa, että Abel puhuu vielä kuoltuaankin?
- Mitä tarkoittaa, että Jeesuksen veri (ehtoollisessa) puhuu parempaa kuin Abelin veri (Hepr. 12:24)?

Jakeet 4:13–16

- Mitä ajattelette Kainin vastauksesta Herran kiroukseen – mitä se osoittaa hänestä ja hänen Jumala-suhteestaan (13–14)? Entä hänen suhteestaan kuolleeseen veljeensä ja sureviin vanhempiinsa?
- Mitä tarkoittaa se, että joku ihminen lähtee pois Jumalan kasvojen edestä?

(jatkuu)

- Mistä huomaamme, että Jumala kuitenkin rakasti Kainia?
- Arvaus: mikä mahtoi olla Kainin merkki?
- Mitä kaikkea tiedämme paikasta, jonne Kain asettui asumaan?

Lopuksi: Ainoa uhri, joka Jumalalle kelpaa syntien sovitukseksi, on Karitsan veri. Abelin veriuhri oli Jeesuksen veriuhrin ennakkokuva, ja Abel itse oli sekä uhraajana ja että marttyyrina Jeesuksen ennakkokuva. Heprealaiskirje sanoo, että Jeesuksen veri huutaa parempaa kuin Abelin veri (12:24). Se näet huutaa anteeksiantamusta jokaiselle katuvalle syntiselle: Kainille, yhtä hyvin kuin sinulle ja minullekin.

6 KAIN JA KANTAISÄT (1. Mooses 4:17–6:4)

Aluksi: Viime kerralla jäimme siihen, miten Herra karkotti Kainin pois kodistaan ja asetti häneen merkin. Kain asettui asumaan Edenin itäpuolelle (tuo paikka oli siis vielä olemassa!) ja perusti sinne maailman ensimmäisen kaupungin. Keskustelemme tässä raamattupiirissä myös siitä usein esitetystä kysymyksestä, mistä Kain sai vaimon.

Jakeet 4:17–24. Kainin jälkeläisiä kuvataan seitsemän sukupolven verran. Kaupungin perustaminen näin varhaisessa vaiheessa voi tuntua epäuskottavalta. On kuitenkin laskettu, että jos jokainen Kainin miespuolisista jälkeläisistä sai kuusi lasta, oli suvun patriarkalla 400-vuotispäivänään yli satatuhatta jälkeläistä!

- Mitä yleisiä havaintoja voidaan tehdä Kainin suvusta?
- Mitkä kulttuurin eri osat ovat saaneet alkunsa Kainin jälkeläisistä?
- Mistä se on osoitusta, että Jumalan kiroama suku voi olla näin lahjakas?
- Verikosto tuli siitä, etteivät ihmiset voineet puolustaa itseään ja perhettään muulla tavalla siihen aikaan, kun poliisilaitosta ei ollut vielä olemassa. Verratkaa jakeita 15 ja 23–24 ja miettikää, mitä koston ajatus merkitsi Kainin suvulle?
- Jeesus muutti Lemekin sanoja niin, että hän käski seuraajiansa antaa anteeksi 70 x 7 kertaa (Matt. 18:22). Minkä verran sinä olet pystynyt noudattamaan tätä Jeesuksen käskyä?

Jakeet 4:25–26. Muistamme, että ihmisestä oli tullut kuolevainen vasta syntiinlankeemuksen yhteydessä.

- Miettikää, miten Adam ja Eeva jaksoivat kantaa syntiensä seuraukset silloin, kun yksi poika oli tappanut toisen ja lähtenyt sitten maanpakoon? Mitä he siinä tilanteessa ajattelivat omasta lankeemuksestaan?
- Adam ja Eeva joutuivat elämään kahdestaan ehkä pitkäänkin; hehän olivat 130-vuotiaita, kun Set syntyi (5:3). Mikä heitä lohdutti tuona yksinäisyyden aikana?
- Mikä meidän aikamme vanhempia voisi lohduttaa, kun he joutuvat katumaan laiminlyöntejään ja syntejään kasvattajina?
- Mitä kaikkea Setin syntyminen merkitsi hänen vanhemmilleen?
- Jakeen 26 lopun ajatellaan tarkoittavan säännöllisen jumalanpalveluksen alkamista. Mitä tuo jae osoittaa Adamin perheen jumalanpalveluksesta, millainen se oli?
- Miksi Adamin perhe aloitti yhteisen jumalanpalveluksen juuri tässä vaiheessa?

Jakeet 5:1–5

- Mitä tarkoittaa, että Adam oli Jumalan kaltainen, mutta Set isänsä kaltainen (1,3)?
- Mistä Kain sai vaimon?
- Oliko Adamin ja Eevan elämä mielestänne onnellinen vai onneton? Perustelkaa vastauksenne?

Jakeet 5:7–20. Tätä osiota ei tarvitse lukea. Sen sijaan vetäjä luettelee kymmenen ensimmäisen kantaisän nimet ja iät. Ks. alla olevaa listaa.

- Miettikää, mitkä kaikki seikat olivat vaikuttamassa siihen, että ihmiset elivät tuohon aikaan noin vanhoiksi.
- Miksi Raamatussa pitää olla sukuluetteloita?
- UT:ssa on kaksikin Jeesuksen sukuluetteloa, joista Luukkaan luettelo toistaa edellä mainittujen 10 ensimmäisen kantaisän nimet. Miksi Luukas halusi vetää Jeesuksen sukuluettelon maailman alkuun asti?
- Luukas päätti sukuluettelonsa toteamalle, että Adam oli Jumalan poika. Mitä hän sillä tarkoitti? (Luuk. 3:38)

Jakeet 5:21–24 kertovat 8. kantaisästä, Henokista, jonka elinikä oli alle puolet muiden kantaisien iästä. UT kertoo hänestä seuraavaa: *Uskon kautta otettiin Eenok pois, näkemättä kuolemaa, ”eikä häntä enää ollut, koska Jumala oli ottanut hänet pois.” Sillä ennen poisottamistaan hän oli saanut todistuksen, että hän oli otollinen Jumalalle* (Hepr. 11:5*). Vanhan käännöksen sana ”otollinen” on parempi kuin uuden ”kuuliainen”?

- Miten Henokin elämä ja kuolema poikkesivat edeltävien sukupolvien elämästä ja kuolemasta? (Mitä tarkoittaa, ettei Henok nähnyt kuolemaa?)
- Mikä oli Henokin uskon sisältö?
- Miksi Jumalalle otollisin mies eli lyhimmän elämän kaikista kantaisista?
- Juudan kirjeestä pääsemme selville, että Henok oli myös profeetta. *Henok, Aadamista seitsemäs, (on ennustanut): ”Katso, Herra tulee pyhiensä tuhatlukuisen joukon kanssa ja panee jokaisen tuomiolle. Hän rankaisee kaikkia jumalattomia jokaisesta teosta, jonka he jumalattomuudessaan ovat tehneet, ja kaikista julkeista puheista, joita nuo jumalattomat syntiset ovat häntä vastaan puhuneet”* (Juuda 1:14). Mitä Henokin ennustus paljastaa meille Henokista itsestään ja seitsemästä ensimmäisestä sukupolvesta?

Jakeet 5:28–32 käsitellään seuraavalla kerralla.

(jatkuu)

Jakeet 6:1–4. Näitä eriskummallisia jakeita on selitetty kahdella tavalla: 1) Langenneet enkelit sekaantuivat ihmisiin, ja näiden jälkeläiset hävisivät vedenpaisumuksessa maan päältä. 2) ”Jumalan pojat” tarkoittavat ”Jumalan lapsia” eli Setin sukua, ja ”ihmisten tyttäret” Kainin sukua. Jeesuksen mukaan niitä ihmisiä voi todellakin sanoa ”jumaliksi”, jotka saivat Jumalan sanan (Joh. 10:35.)

- Kumpi edellä olevista selityksistä tuntuu sinusta uskottavammalta? Miksi?
- Mitä vaikeuksia tulee eteen avioliitossa, jossa toinen on uskova, toinen ei.
- Mitä tapahtuu, jos uskovat perheet häviävät jonkin kansan keskuudesta?
- Myös jae 3 voidaan tulkita kahdella tavalla: 1) Ihmisen ikä määrättiin 120 vuodeksi. (Patriarkat tosin elivät kaikki tätä vanhemmiksi.) 2) Aikaa vedenpaisumukseen oli jäljellä 120 vuotta. Kumpi selitys tuntuu sinusta uskottavammalta? Miksi?
- Huomatkaa, että kolmemetrisiä jättiläisiä oli olemassa vielä Mooseksen ja Daavidinkin aikaan (4. Moos. 13:34). Mitä se ehkä vaikutti ihmisten välisiin suhteisiin, että jotkut ihmiset olivat paljon suurempia kuin toiset?

Lopuksi: Raamatun sukuluettelot alkavat tästä. Kainin suku päättyy vedenpaisumukseen, mutta Setin suku jatkuu Jeesukseen ja meihin asti (Luuk. 3:23–38 ja Matt. 1:1–17). Itse asiassa Jeesuksen sukupuu on kaikkien Raamatun sukuluetteloiden punainen lanka.

Seitsemän kantaisää eli yli 900-vuotiaaksi. Vanhin heistä oli Metuselah, joka kuoli 969-vuotiaana. Nuorin eli Henok kuoli 365-vuotiaana. Neljä kantaisää tuli isäksi alle satavuotiaana, viisi sadan ja kahdensadan välillä, mutta Nooa vasta 500-vuotiaana.

Kantaisien elinikä: Adam 930 v., Set 912 v., Enos 905 v., Kenan 910 v., Mahalel 895 v., Jered 962 v., Henok 365 v., Metuselah 969 v., Lemek 777 v. ja Nooa 950 v.

7 NOOA RAKENTAA ARKIN 1. Mooses 5:28–32 ja 6:5–22

Aluksi: Lemek edusti yhdeksättä ja Nooa kymmenettä sukupolvea maailman luomisen jälkeen. Aikakausi Adamista Nooan oli siitä erityinen, että ihmiskunta eli silloin ilman Jumalan lakia. Ainoa laki oli ihmisten omaantuntoon kirjoitettu ”kultainen sääntö”: *Kaikki, mitä te tahdotte ihmisten teille tekevän, tehkää myös te samoin heille* (Matt. 7:12). Nooan historia on meille tärkeä siksi, että Jeesus sanoi lopun ajan meiningin muistuttavan Nooan aikalaisten meininkiä.

Jakeet 5:28–32

- Katsokaa alaviitettä jakeeseen 29. Mitä Nooan nimi paljastaa meille hänen isänsä Lemekin elämästä ja uskosta? (Mitä tämä paljastaa meille 9 ensimmäisen sukupolven elämästä?)
- Missä tilanteessa sinä voisit ajatella antavasi lapsellesi nimen ”Lohdutus”?
- Nooa joutui odottamaan isäksi tulemista melkein kolme kertaa kauemmin kuin muut kantaisät. Miettikää, miksi Herra antoi hänen odottaa isäksi tulemista niin kauan?
- Kaikkien muiden kantaisien kohdalla mainitaan vain heidän ensimmäisen poikansa nimi. Miksi Nooan kohdalla mainitaan kaikki kolme poikaa?

Jakeet 6:5–7. Luetaan jae 5 molemmista käänöksissä.

- Miten maailma oli voinut muuttua noin väkivaltaiseksi kymmenessä sukupolvessa? Katsokaa myös jakeita 11–12.
- Millaista oli elää maailmassa, jota asuttivat jakeissa 5,11,12 kuvatun laiset ihmiset?
- Minkä verran väkivallan hyökyaalton vaikutti ehkä se, ettei ihmiskunnalle ollut annettu lakia?
- Mitä ihmiskunnalle olisi tapahtunut, jollei mitään vedenpaisumusta olisi tullut?
- Verratkaa Nooan aikaa ja meidän aikaamme väkivallan suhteen.
- Mitä jakeet 6–7 opettavat meille Jumalasta?
- Mikä oli ehkä Nooan aikalaisten suhde Jumalaan? (Jos he uskoivat Jumalaan, niin millaiseen jumalaan?)
- Miksi niin harvat ihmiset uskovat meidän aikaamme Jumalaan, joka voi toimia, kuten häntä jakeissa 6–7 kuvataan? (Mitä tapahtuu, jos ihmisiltä unohtuu kokonaan Jumalan pyhyys ja se että hän rankaisee pahuuden?)
- Verratkaa Nooan aikaa ja meidän aikaamme suhteessa jumalakuvaan.
- Miten meidän kristittyjen pitäisi yrittää padota väkivallan hyökyaaltoa ympärillämme?
- Mitä se osoittaa, että Jumala päätti hävittää eläimetkin yhdessä ihmisen kanssa (7)?

Jakeet 6:8–10. Luetaan molemmat käänökset. Jakeen 9 sana ”oikeamielinen”/ ”hurskas”*, voitaisiin kääntää myös ilmauksella ”vanhurskas”. Sana tarkoittaa Jumalalle kelpavaa ihmistä. Tämä tärkeä sana esiintyy nyt 1. kertaa Raamatussa. Myöhemmin käy ilmi, että Nooa tajusi uhrilaitoksen merkityksen.

- Mikä oli suurin ero Nooan ja hänen aikalaistensa välillä?
- Mitä eroa on vanhan (sanatarkan) ja uuden (vapaamman) käänöksen välillä: *”Nooa sai armon Herran silmien edessä.”*/ ”Nooa oli Herralle mieluinen”* (8)?
- Miettikää, miksi Nooan Jumala-suhde kuvataan jakeiden 8–9 osoittamassa järjestyksessä?
- Oliko Nooa Jumalalle mieluinen uskonsa vai tekojensa perusteella. Perustele kantasi.
- Miten Nooa oli voinut säilyttää oikean uskon eläessään kauhean turmeluksen keskellä?

Jakeet 6:13–16. Kynnärä vastaa puolta metriä, joten arkin koko oli 150 m x 25 m x 15 m. Arkin kolmen kerroksen yhteispinta-ala oli 10000 neliometriä – se oli siis suuren öljytankkerin kokoinen. Huomatkaa, että rautaa saatiin tuohon aikaan enintään vain meteoriiteista. Yleensä ajatellaan, että Nooa rakensi arkkia yli sata vuotta (5:32, 6:3 ja 7:6).

- Mitkä olivat arkin ja tavallisen laivan erot?
- Miettikää arkin eri rakennusvaiheita. (Mitä vaikeuksia arkin rakentamiseen sisältyi noilla työkaluilla ja tuolla työvoimalla? Ensin rakentamassa olivat vain Nooa, isä-Lemek ja vaimo, vasta myöhemmin tulivat pojat mukaan.)
- Miettikää Nooan poikien lapsuutta ja nuoruutta, millainen se oli.
- Mihin Nooa olisi ehkä käyttänyt nuo toistasataa vuotta, jollei hän olisi rakentanut arkkia?

Jakeet 6:17–22. Kolmikerroksisia rakennuksia ei ehkä ollut juurikaan olemassa tuohon aikaan. Ei varmaan suuria laivojakaan, varsinkaan kuivalla maalla. Arkki oli ehkä tuon ajan turistiryssä.

- Mitä luulette Nooan ajatelleen, kun hän kuuli Jumalan suunnitelman vedenpaisumuksesta (17)?
- Miten Nooa ehkä ymmärsi sen, että Herra tahtoi solmia hänen kanssaan liiton?
- Mitä kommentteja esittivät mahdollisesti ne aikalaiset, jotka seurasivat arkin hidasta rakentamista kuivalle maalle?
- Pietarin nimittää Nooaa *”vanhurskauden julistajaksi”* (2. Piet. 2:5) ja Heprealaiskirje sanoo, että hän *”tuomitsi maailman”* (Hepr. 11:6). Nooa siis saarnasi aikalaisilleen rakentaessaan arkkia. Miksi hän sen teki ja mitä hän sanoi?
- Miksi kukaan ei uskonut Nooan saarnoja? Miksi herätystä ei tullut?
- Miettikää, mitä Nooan vaimo ajatteli miehensä rakennusprojektista runsaan sadan vuoden aikana?
- Keitä ja millaisia olivat ne työt, jotka suostuivat jumalattoman maailman keskeltä vaimoksi Nooan pojille?

(jatkuu)

Uskonvanhurskaus. ”Uskon kautta rakensi Nooa, saatuaan ilmoituksen siitä, mikä ei vielä näkynyt, pyhässä pelossa arkin perhekuntansa pelastukseksi... ja hänestä tuli sen vanhurskauden perillinen, joka uskosta tulee.” (Hepr. 11:7*).

- Mitä tarkoittaa, että Nooa rakensi arkin uskon kautta?
- Minkälaisia taisteluja Nooa ehkä kävi sydämessään tämän satavuotisen projektin kestäessä?
- Miten joku voi uskoa sata vuotta olevansa oikeassa, vaikka kukaan ei olisi yhtä mieltä hänen kanssaan paitsi oma perhe?

Lopuksi: Nooa sai armon ja vanhurskauden, ei tekojensa ansiosta, vaan koska hän uskoi Jumalan armollisuuteen itseään ja perhettään kohtaan. Uhreja uhratessaan hän uskoi Jumalan lupaukseen Vapahtajasta, joka polkisi kerran rikki käärmeen päähän.

8 VEDENPAISUMUS (1. Mooses 7)

Aluksi: Raamattu pitää vedenpaisumusta historiallisena tapahtumana. Jeesuskin puhui siitä tapahtuneena tosiasiana. Myös geneetikot puhuvat ihmiskunnan ”pullonkaulasta”, jolloin suureksi kasvanut populaatio pienentyi radikaalisti. Lähdemme liikkeelle siitä oletuksesta, että arkin rakentaminen kesti toista sataa vuotta.

Jakeet 1–5. Eläimet olivat kesyjä tuohon aikaan, koska niitä ei pyydystetty eikä syöty. Herra oli puhunut Nooalle tuhotulvasta jo aikaisemmin (6:17).

- Mitä Nooa ehkä ajatteli kuullessaan yli sadan vuoden hiljaisuuden jälkeen Herran sanat jakeissa 1 ja 4?
- Mitä se osoittaa Nooasta, ettei hän ruvennut väittelemään asiasta Jumalan kanssa?
- Miten sinä toimisit, jos yhtäkkiä kuulisit tuon suuruusluokan katastrofin olevan viikon kuluttua tulossa maan päälle?
- Jumala kutsuu jakeessa 1 uudemman kerran Nooa ainoaksi vanhurskaaksi. Heprealaiskirje selittää, miksi hän sitä oli. *Uskon kautta rakensi Nooa, saatuaan ilmoituksen siitä, mikä ei vielä näkynyt, pyhässä pelossa arkin perhekuntansa pelastukseksi; ja uskonsa kautta hän tuomitsi maailman, ja hänestä tuli sen vanhurskauden perillinen, joka uskosta tulee* (Hepr. 11:6–7*). Vielä kerran: millä perusteella Nooa oli vanhurskas? (Mihin Nooa uskoi yllä olevan jakeen mukaan? Miten usko ja vanhurskaus kuuluvat yhteen?)
- Nooa tiesi jo ennen Mooseksen lain antamista, mitkä eläimet olivat uhrikelpoisia, mitkä eivät. Mitä se osoittaa hänen jumalasuhteestaan?
- Mitä sanoisit jakeen 4 perusteella ihmisille, joiden mukaan Jumala ole vastuussa luonnonkatastrofeista (esimerkiksi tsunamideista), vaan ne tapahtuvat sattumalta tai Saatanan vaikutuksesta?
- Mikä on siis Jumalan tarkoitus, kun hän lähettää tänne maan päälle luonnonkatastrofeja?

Jakeet 6–9.

- Mikä eläinten vaelluksessa arkkiin oli todella outoa ja erikoista?
- Millä tavalla Nooa sai eläimet tulemaan arkkiin yhden viikon aikana (8–9, 15)?
- Mitä Nooan aikalaiset ehkä ajattelivat nähdessään eläinten oudon vaelluksen arkkiin?

Jakeet 10–16. (Luetaan 10–13) Nooalla ja hänen vaimollaan oli tietenkin sisaruksia, setiä, tätejä ja serkkuja, jotka eivät tulleet arkkiin. Miniöiden omaisista ei kukaan pelastunut. Nooan pojat olivat tässä vaiheessa satavuotiaita ja lapsettomia.

- Milloin arvelette Nooan lopettaneen saarnaamisensa; Pietarihan nimittää häntä vanhurskauden saarnaajaksi?
- Vedenpaisumuksen alkaessa oli menossa toisen kuun 17. päivä. Vanhan juutalaisen kalenterin vuosi alkaa syksyllä, uuden keväällä, emmekä tiedä, kummasta on kysymys. Miksi sateen alkamispäivä on kirjoitettu päivántarkasti Raamattuun?
- Minä päivänä Nooan perhe meni arkkiin?
- Verratkaa toisiinsa Nooan uskon ja miniöiden uskon vahvuutta heidän mennessään arkkiin? (Menivätkö miniät arkkiin oman uskonsa vai appensa uskon perusteella? Minkä verran uskoa riitti pelastamaan heidät?)
- Miksi Jumala ei antanut Nooalle lapsenlapsia ennen vedenpaisumusta?
- Miksi Herra ei jättänyt oven sulkemista Nooan tehtäväksi (16b)?
- Jeesus vertasi Nooan aikaa lopun aikaan: *Ihmiset söivät ja joivat, menivät naimisiin ja naivat tyttäriään aina siihen päivään asti, jona Nooa meni arkkiin. Kukaan ei aavistanut mitään, ennen kuin tulva tuli ja vei heidät kaikki mennessään. Samoin käy, kun Ihmisen Poika tulee* (Matt. 24:38–39). Mitä yhteistä on Nooan aikalaisilla ja maailman viimeisellä sukupolvella?
- Miksi katastrofi yllätti ihmiskunnan, vaikka Nooa oli varoittanut siitä sata vuotta?
- Mitä mieltä olette: tietävätkö meidän aikalaisemme, mitä Raamattu sanoo tulevasta tuhosta?

Jakeet 17–20. Jakeessa 11 on jo kerrottu, että syvyyden lähteet puhkesivat ja taivaan ikkunat aukenivat. Maapalloa oli ehkä ympäröinyt paksu pilvikerros, joka tässä vaiheessa repesi. (Vrt. 1. Moos. 2:5–6, vanha käännös.) Viime vuosina on paljastunut, että syvältä maaperästä löytyy tälläkin vettä kolme kertaa enemmän kuin kaikista maailman meristä.

- Mitä syvyyden lähteiden puhkeaminen voisi tarkoittaa?
- Miten kova kaatosateen piti olla, että maailma peittyi veden 40 päivässä?
- Mistä huomaamme, ettei kysymys ollut vain paikallisesta tulvasta?

Jakeet 21–24

- Miettikää, millä eri tavoilla ihmiset koettivat pelastaa itsensä ja lapsensa ensimmäisten tulvaviikkojen aikana?
- Mitä ihmiset ajattelivat ennen kuolemaansa Nooan saarnoista ja omasta reaktiostaan niihin?
- Mitä meidän sukulaisemme ja tuttavamme ehkä ajattelevat viimeisellä tuomiolla meidän saarnoistamme?
- Millaiset asiat pyörivät ehkä Nooan ja hänen perheensä päässä niiden 40 päivän aikana, kun maa peittyi vähitellen veden alle?
- Tekstimme loppu kertoo ajasta, jolloin Nooan perhe oli viettänyt arkissa viisi kuukautta.
- Miten Nooa perhe sai aikansa kulumaan arkin sisällä?
- Miksi Jumala ei puhunut Nooalle mitään koko sinä aikana, minkä tämä vietti arkissa?

(jatkuu)

1. Piet. 3:21. Pietari kirjoittaa kirjeessään, että arkki on kristillisen kasteen ennakkokuva: *Vain muutama ihminen, kaikkiaan kahdeksan, pelastui arkissa veden kantamana. Tuon esikuvan mukaisesti teidät pelastaa nyt kaste, ei siksi että te siinä luovuitte saastaisesta elämästä, vaan koska Jumala teki kanssanne hyvän omantunnon liiton. Sen perustuksena on Jeesuksen Kristuksen ylösnousemus.*

- Mitä yhteistä on kristillisellä kasteella ja arkilla?
- Mitä kaste on ja mitä se ei ole Pietarin mukaan?

Lopuksi: Kaste on se arkki, joka pelastaa meidät siitä järvestä, joka tulta ja tulikiveä palaa. Se ei tarkoita, että tulisimme synnittömiksi, vaan että solmimme liiton Jumalan kanssa. Toisin sanoen saamme syntimme anteeksi ja hyvän omantunnon Jeesuksen kuoleman ja ylösnousemuksen tähden.

9 UUSI ALKU (1. Mooses 8)

Aluksi: Monissa maailman kulttuureissa on säilynyt tieto maanpiirin peittäneestä tulvasta ja muutamasta pelastuneesta ihmisestä. Näin kertoo esimerkiksi sumerilaisten Gilgames-epos. Kiinalainen laivaa tarkoittava merkki koostuu kolmesta osasta: vene + kahdeksan + suuta. Myös jotkut geologiset seikat näyttäisivät todistavan vedenpaisumuksen puolesta. Huomatkaa, ettei arkissa ollut ruoria, joten sitä ei voinut ohjata. Kukaan ei tiennyt, miten kauan siellä jouduttaisiin olemaan.

Alustavat kysymykset

- Jos joku piiriläisistä tietää joitakin vedenpaisumusta puoltavia todisteita, hän voi kertoa niistä muille.
- Mitä tapahtuu, jos kiellämme vedenpaisumuksen historiallisuuden?

Jakeet 1–4. Jakeen 1 loppu muistuttaa koko Raamatun alkujakeita: maa oli autio ja tyhjä, ja Henki liikkui vetten päällä. Huomatkaa, että heprean sana ”tuuli” voidaan kääntää myös sanalla ”henki”.

- Miltä Nooan perheestä ehkä tuntui katsella kuukaudesta toiseen silmäkantamatonta ulappaa, jossa ei ollut mitään kiinnekohtaa?
- Miltä Nooan perheestä ehkä tuntui, kun he tajusivat olevansa ainoat ihmiset maan päällä?
- Tähän asti sää oli ilmeisesti ollut tyyni, mutta nyt alkoi tuulla. Mitä tuuli vaikutti arkin asukkien elämään ja heidän ympäristöönsä?
- Miten kauan sateen alkamisesta oli kulunut silloin, kun arkki karahti vuoren huipulle (jae 4, vrt. 7:11)?
- Millaista oli elää karille ajaneessa arkissa verrattuna ajeltavaan arkkiin?
- Mikä teki arkissa asumisesta uskon koulun Nooan perheelle?
- Mikä antoi Nooalle ja hänen perheelleen tulevaisuuden toivoa?
- Millaiseen uskonkouluun meidän elämässämme voitaisiin arkissa asumista ehkä verrata?

Jakeet 5–12. Korppi on raadonsyöjä, taitava lentäjä ja maailman viisain lintu. Kyyhkysellä on päässään tutka, jonka avulla se löytää kotiinsa miten etäisestä paikasta vain. Siksi sitä on käytetty kirjekyyhkynä jo 5000 vuoden ajan.

- Miksi kaikki nämä yksityiskohdat on kirjoitettu Raamattuun?
- Kauanko Nooa oli ollut arkissa silloin, kun hän alkoi lähetellä lintuja sieltä ulos (7:11 ja 8:5–6)? Mikä oli hänen tarkoituksensa, kun hän sitä teki?
- Kauanko korppi joutui lentelemään ilmassa (4,6,14)? Mitä osoittaa se, ettei se palannut arkkiin?
- Oliivipuu kasvaa vuorten alarinteilla. Mitä nuo kolme kyyhkystä kertoivat Nooalle maanpinnan kuivumisnopeudesta?
- Millä edellytyksellä vesi voi vähentyä noin kovaa vauhtia?
- Miettikää, miksi arkin oven avaamista piti odottaa vielä kaksi kuukautta senkin jälkeen, kun oliivipuu oli jo lehdessä?

Jakeet 13–19. Vuosi vaihtui. Nyt arkissa oli oltu jo 10½ kk.

- Uuden vuoden ensimmäisenä päivänä poistettiin arkista katto. Miksi Nooa halusi sen tehdä?
- Kauanko Nooan perhe joutui olemaan arkissa? Verratkaa jakeita 7:11 ja 8:14?
- Miksi kaikki nämä päivämäärät on kirjoitettu Raamattuun?
- Mikä ihmisistä ja eläimistä tuntui ehkä ihanimmalta sinä päivänä, kun ne pääsivät arkista ulos?
- Mitä se osoittaa, että eläimet lähtivät arkista suvuittain?
- Missä suhteessa arkista pääsy oli uuteen luomakuntaan pääsyn ennakkokuva?

Jakeet 20–22. Ihmiskunnalla tai ainakin Nooan perheellä oli jonkinlainen käsitys uhrikelpoisista eli puhtaista eläimistä jo ennen Mooseksen lakia. Niitähän oli otettu arkkiin seitsemän paria kutakin (7:2). Näissä jakeissa mainitaan sanat ”alttari” ja ”polttohri” ensimmäistä kertaa Raamatussa. Polttouhri oli se uhri, joka toi mukanaan sovinnon syntisen ihmisen ja Jumalan välille.

- Mitä se osoittaa Nooasta, että hän tahtoi rakentaa ensi töikseen Herran alttarin ja uhrata sen päällä nimenomaan polttouhrin?
- Miksi Herra antoi lupauksensa polttouhrin uhrisavua haistellesaan?
- Jumala siis lupasi, ettei maailmanlaajuista tulvaa tule enää koskaan. Pietari sanoo kuitenkin kirjeessään näin: *Nykyiset taivaat ja maa ovat samalla sanalla talletetut tullelle, säästetyt jumalattomien ihmisten tuomion ja kadotuksen päivään.* (2. Piet. 3:7*) Millaista maailman loppua Pietarin sanat siis ennustavat?
- Vertaa jakeita 6:5b ja 8:21. Mitä ne osoittavat ihmiskunnasta ennen ja jälkeen vedenpaisumuksen?
- Mistä pahuus tuli kahdeksan pelastuneen ihmisen sydämeen?
- Mitä jae 21 osoittaa meille hurskaasta Nooasta, joka oli vaeltanut Jumalan yhteydessä? (Mitä se osoittaa hänen vanhurskaudestaan?)
- Mitä mieltä olette: onnistuiko Herra siinä asiassa, mihin hän oli vedenpaisumuksella pyrkinyt? Perustelkaa vastauksenne.
- Mitkä asiat pysyvät voimassa maailman loppuun asti, iskipä tänne millainen ilmastonmuutos tai sota hyvänsä?

(jatkuu)

Kokoavat kysymykset (jos on aikaa)

- Millä tavalla Nooa on meille uskon esikuva? Entä Nooan perhe?
- Mitä sanottavaa vedenpaisumuskertomuksella on meidän ajallemme?
- Araratın vuoristo sijaitsee kurdialueella Turkin ja Armenian rajalla, jonne on aina ollut vaikea päästä (ks. kartta). Mitä mieltä olet niistä jutuista, että tuolla alueella olisi ikilumen alta joskus pilkottanut suuren veneen runko?

Lopuksi: Perisynti ei ollut hävinnyt minnekään Nooan perheen sydäimestä. Ihmisten ajatukset ja suunnitelmat olivat yhä itsekkäitä ja pahoja. Siksi tarvittiinkin veriuhria. Nooan uhri oli Jeesuksen uhrin ennakkokuva: veren piti vuotaa, että jäljelle jäänyt ihmiskunta saisi syntinsä anteeksi ja voisi aloittaa uuden elämän.

10 NOOAN LIITTO JA NOOAN SYNTI (1. Mooses 9)

Aluksi: Kymmenen ensimmäisen sukupolven ajan ihmiset olivat olleet kasvissyöjiä. Eläimiä ei ollut tapettu, joten ne eivät pelänneet ihmisiä.

Jakeet 1–4. Ihmiskunnan ja eläinkunnan suhteet järjestetään uudella tavalla.

- Miksi siunaus ja kehoitus hedelmällisyyteen piti jälleen toistaa ja vieläpä kaksi kertaa (1,7)?
- Miksi Jumala tahtoi järjestää ihmiskunnan ja eläinkunnan suhteet uudella tavalla?
- Mitä olisi tapahtunut, jos ihmiskunta ei tähän päivään asti olisi saanut syödä eläinkunnan tuotteita?
- Herra kielsi syömästä lihaa verineen. Miettikää, miksi hän sen teki. (Miten verensyöntikielto liittyy uhraamiseen ja Jeesuksen uhriin?)
- Miksi sotatilan pitää toistaiseksi vallita ihmisten ja eläinten, ja eläinten ja eläinten välillä?
- Miten tilanne voi muuttua uudessa luomakunnassa sellaiseksi, että karitsa ja susi käyvät jälleen yhdessä laiumella (Jes. 11:6–9)?

Jakeet 5–7. Näitä jakeita pidetään oikeuslaitoksen lähtökohtana maan päällä. Muistamme, että ennen vedenpaisumusta väkivalta oli paisunut valtaviin mittoihin (6:5).

- Mitä yhteiskunnassa tapahtuu, jos jokainen toimii, kuten hänestä itsestään tuntuu oikealta?
- Miksi on tärkeää, että oikeuslaitoksen takana on Jumala, ei ihminen?
- Miten murhaajaa pitää rangaista näiden jakeiden mukaan?
- Millä tavalla Herra perustelee näissä jakeissa kuolemanrangaistuksen? Entä ihmisarvon?
- Miksi ihmisarvo alkaa murentua heti, kun uskosta Jumalaan luovutaan?
- Minkä verran maan laki ja Jumalan laki hillitsevät mielestänne ihmisten pahuutta ja väkivaltaisuutta?

Jakeet 8–11. Jumala oli jo ennen vedenpaisumusta luvannut tehdä Nooan kanssa liiton (6:18). Myöhemmin Herra solmi Israelin kanssa (vanhan) liiton ja Jeesus seuraajiensa kanssa uuden liiton. Yleensä liitossa on ehdot, joita molemmat osapuolet lupaavat noudattaa.

- Miksi ihmisen ja Jumalan välillä täytyy olla liitto, miksei ”avosuhte” kelpaa?
- Kenen kaikkien kanssa Herra solmi tämän ensimmäisen liitonsa? (Miksi eläimetkin piti ottaa mukaan ensimmäiseen liittoon, vrt. jae 10)?
- Miten tämä liitto poikkesi normaalista liitosta? (Mitkä olivat liiton ehdot? Mitä Herra lupasi tässä liitossa tehdä, entä toinen osapuoli?)
- Mihin liittoa Jumalan kanssa tarvittiin juuri tässä vaiheessa?

Jakeet 12–17

- Miksi liitossa piti olla myös merkki? (Mitä Nooan oli määrä ajatella aina, kun hän näki taivaalla sateenkaaren.)
- Mitä Jumala tahtoo sinun ajattelevan, kun näet taivaalla sateenkaaren?

Jakeet 18–23. Nooan ei enää tarvinnut käyttää aikaansa arkin rakentamiseen, joten hän voi keskittyä maanviljelykseen.

- Miettikää, miten Nooa ehkä keksi viinin valmistuksen?
- Tiesikö Nooa mitä teki juodessaan itsensä humalaan? Perustelkaa vastauksenne.
- Verratkaa toisiinsa arkkia rakentavaa Nooaa ja sitä Nooaa, jota jae 21 kuvaa? Mikä ero?
- Miksi isän alastomuuden näkeminen oli niin kauhea asia Nooan pojille?
- Mitä juopuneiden vanhempien näkeminen vaikuttaa yleensä lapsiin?
- Yleensä ajatellaan, että Haam pilkkasi isäänsä puhuessaan hänestä veljilleen. (Näin mm. Luther.) Miksi isän pilkkaminen oli niin vakava synti, että siitä seurasi kauhea kirous?
- Mitä tapahtuu yhteisölle, jossa vanhempia pikemminkin kritisoidaan kuin kunnioitetaan?

Jakeet 24–26. Seuraavasta luvusta käy ilmi, että Haamin jälkeläiset olivat sekä afrikkalaisia että Kaksoisvirtojen ja Kanaanin maan alkuperäisiä asukkaita (valkoisia ja mustia). Seemin jälkeläisiin kuuluvat juutalaiset ja arabit. Aasialaiset ja indoeurooppalaiset kansat ovat Jafetin jälkeläisiä. Jakeesta 26 käy ilmi, että aluksi vain Seemin jälkeläiset säilyttivät oikean uskon oikeaan Jumalaan.

- Miksi nämä Nooan sanat on kirjoitettu Raamattuun?
- Millaista tulevaisuutta Nooa ennustaa Seemin, Haamin ja Jafetin jälkeläisille? (Mistä Seemin ja Jafetin saama siunaus johtuu? Pysykää tekstissä.)
- Mitä ajattelette siitä, että Nooan kirousta käytettiin rotusorron, orjuuden ja apartheidin puolustelemiseen parinsadan vuoden ajan?
- Missä määrin Nooan ennustus on toteutunut tähän päivään mennessä?
- Milloin ja miten Nooan kirous on mitätöity?
- Verratkaa Nooan sanoja näihin Jeesuksen sanoihin: ”*Menkää kaikkeen maailmaan ja julistakaa evankeliumi kaikille luoduille.*” (Mark. 16:15.)

(jatkuu)

Jakeet 28–29

- Miettikää, millaisia olivat Nooan elämän 350 viimeistä vuotta.
- Mitä ajattelette siitä, että Hesekiel luki Nooan siihenastisen maailman kolmen vanhurskaimman miehen joukkoon? (Hes. 14:14)
Soveltavat kysymykset
- Miksi Raamattu ei vaikene sankariensa synneistä?
- Mitä se osoittaa, ettei Raamattu koskaan jaottele ihmisiä rotujen mukaan?
- Miten kristityn pitää mielestäsi suhtautua alkoholiin Suomessa, jossa yli kymmenesosa kansalaisista on alkoholin suurkuluttajia?

Lopuksi: Seem oli siunattu siksi, että hänen suvustaan syntyi koko maailman Vapahtaja. Jafetin jälkeläiset ”asuivat Seemin majoissa” siinä mielessä, että he kristillinen kirkko levisi heidän keskuudessaan 2000 vuotta. Nytemmin suurin osa Jafetin jälkeläisistä on tosin luopunut kristinuskosta. Kristillinen kirkko kukoistaa tällä hetkellä eniten Haamin jälkeläisten keskuudessa.

11 BAABELIN TORNI (1. Mooses 11:1–26)

Aluksi: Kymmenes luku on ns. kansojen luku. Siinä kerrotaan, miten kaikki maailman kansat polveutuvat Nooan pojista. Kaikkein parhaiten menestyi aluksi Haamin suku, joka perusti Kaksoisvirtain maihin mahtavia kaupunkeja, valtakuntia ja kulttuureja. Myös Afrikka ja Palestiina kuuluivat haamilaisille. Jafetin suku levisi Välimeren alueelle, mm. Kreikkaan ja siitä pohjoiseen. Seemin suku jäi suhteellisen pieneksi ja sen maa-alue oli Haamin ja Jafetin alueiden väliin jäänyt vuoristoalue. Mutta juuri Seemin jälkeläisistä syntyisi kerran vaimon siemen ja käärmeen pään polkija.

Jakeet 1–3. Kun Baabelin tornia alettiin rakentaa, oli menossa 5. sukupolvi Nooasta. Nimrod vaikutti luultavasti vasta tornin rakentamisen jälkeen (10:8–12). Sinear tarkoittaa Sumeria, mikä on Kaksoisvirtainmaan vanhimman tunnetun kulttuurin nimi. Nyt Sinearin tasangolle alkoi massamuutto, jossa ilmeisesti oli mukana kaikkien Nooan poikien jälkeläisiä, myös Abrahamin esi-isiä.

- Kuvitelkaa, millaista oli elää maailmassa, jossa puhuttiin vain yhtä kieltä.
- Jos joku piiriläisistä tietää jotain tiilen valmistuksesta, kertokoon siitä muille.
- Missä kaikissa suhteissa tiilentekotaito muutti ihmiskunnan elämää?

Jae 4. Lukekaa jae molemmista käännöksistä. Säilyneessä savitaulussa eräs Babylonin kuningas mainitsee jo vuonna 2250 eKr. ”temppeletornin” restauroimisen. Torni oli ilmeisesti porrasympyrä, jonka seinämää pitkin johtivat portaat huipun temppeleihin. Se saattoi sijaita alkuperäisen Babelin tornin paikalla.

- Miksi Sinearin tasangolla asuvat ihmiset eivät katsoneet hyvällä silmällä muiden ihmisten muuttoa yhä kauemmaksi ympäri maailmaa?
- Miten tornin ja kaupungin rakentaminen muutti Sinearissa asuvien ihmisten talouselämää?
- Miten torni ja kaupunki kuuluivat yhteen?
- Mikä oli ihmisten poliittinen ja kulttuurillinen päämäärä, kun he alkoivat rakentaa tornia?
- Kenen kunniaksi tornia rakennettiin? (Miksi ihmiskunta halusi yhtäkkiä itselleen nimen / maineen?)
- Mihin pyrittiin, kun haluttiin tornin huipun ulottuvan taivaaseen asti? (Mikä oli tornin rakentamisen uskonnollinen päämäärä? Mistä se on osoitusta, ettei Herraa mainittu ollenkaan tätä projektia suunniteltaessa? Jos tornin huipulle suunniteltiin temppeleitä, niin kenen kunniaksi?)
- Mitä kaikkea tietotaitoa tarvittiin, että saatiin pystytetyksi esim. Stadionin korkuinen tiilitorni, siis 72 metriä? (Paljonko tarvittiin työvoimaa, entä tiiliä, miten tornista koetettiin tehdä maanjäristyksen kestävä ym. ym.?)
- Oikeat uskovaiset eli Seemin jälkeläiset eivät varmaan osallistuneet tähän projektiin. Miltä heistä tuntui kuunnella juttuja tornin kohoamisesta yhä korkeammalle?
- Mitä ihmiskunnalle olisi tapahtunut, jos torninrakennusprojekti olisi onnistunut?
- Millä eri tavoilla ihmiskunta on historiansa aikana koettanut tehdä Jumalan tarpeettomaksi?
- Mitä ovat ne Baabelin tornit, joita meidän aikanamme koetetaan pystyttää?

Jakeet 5–7. Kieli on äärimmäisen tärkeä osa sekä Jumalan että ihmisen olemusta. ”*Alussa oli Sana*” (Joh. 1:1).

- Miten Herra arvioi ihmiskunnan ensimmäistä yhteistä projektia?
- Mitä Herran sanat jakeen 6 lopussa tarkoittavat?
- Kehen viittaa pronomini ”me” jakeessa 7?
- Miten luulette kielten eriytymisen tapahtuneen käytännössä?

Jakeet 8–9. Babil tarkoittaa akkadin kielellä jumalten porttia. Heparaksi babel = sekoittaa.

- Miksi Herra ei antanut ihmiskunnan ensimmäisen suuren projektin onnistua?
- Torni kohosi varmaan melko korkealle, mutta ei nyt sentään ”taivaaseen asti”. Miksi kaupungin rakentaminen jäi kesken?
- Mitä oikeille uskovaisille olisi tapahtunut, jos torni ja kaupunki olisivat valmistuneet?
- Miettikää, mitä kaikkea kielten eriytyminen on vaikuttanut ihmiskunnan historiaan ja kulttuuriin? (Positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia.)
- Mitä kieli merkitsee ihmisen ja kansan identiteetille? (Ajatelkaa vaikka Suomen kielihistoriaa.)
- Miten oikean ja väärän uskon levittäminen tapahtuivat kielten sekoituksen keskellä?
- Miksi epäjumalanpalvelus levisi Baabelin tornista lähtien yli maan ja oikea usko jäi vain harvojen omaisuudeksi?

Jakeet 10–26 (Näitä jakeita ei tarvitse lukea ääneen. Riittää kun niitä katsotaan Raamatusta.)

- Mitä seikat kiinnostavat huomiotta, kun katsotte Seemin sukuluetteloa?
- Miksi Raamatusta on vain Seemin sukuluettelo, ei toisten Nooan poikien sukuluetteloa? (Mikä on tämän sukuluettelon punainen lanka?)

Kokoavat kysymykset

- Minkä lohdutuksen tämä luku tuo meille, jotka haluamme olla rakentamassa Jumalan temppeleitä emmekä Baabelin tornia?

(jatkuu)

- Mitä kielten sekoitukselle tapahtui ensimmäisenä helluntaina?
- Miksi Jeesus ei tule takaisin, ennen kuin kaikki kansat ja kieliryhmät ovat kuulleet evankeliumin? (Miten kauan siihen arviolta vielä menee?)
- Kompakysymys: Mitä kieltä taivaassa puhutaan?

Lopuksi: Tilanne muuttui täysin ensimmäisenä helluntaina. Silloin perustettiin kristillinen kirkko jossa kaikenkieliset ja kaikkia kansallisuuksia edustavat ihmiset ovat sisaria ja veljiä keskenään. Yhdessä me rakennamme Jumalan valtakuntaa ja Herran temppeliä eli kristillistä kirkkoa (Apt. 2:1–11). Taivaassa kaikki kielet ovat edustettuina, ja kaikkien kansojen pelastetut ylistävät siellä yhdessä teurastettua Karitsaa – kukin omalla kielellään (Ilm. 7:9–10).

12 ABRAHAM LÄHTEE SUUREEN TUNTEMATTOMAAN (1. Mooses 11:27–12:9)

Taustaa: Babelin tornin paikkana pidetään yleensä Uria, joka sijaitsi Kaksoisvirtain maassa, yhdessä maailman sivistyksen ja epäjumalanpalveluksen kehdoista. Maata hallitsivat tuolloin sumerilaiset kuninkaat, joista kuuluisin lienee Hammurapi. Kaksoisvirtain maassa ei palvottu Adamin ja Nooan Jumalaa, vaan esimerkiksi kuunjumala Sin'ia, joka vaati ihmisuhreja. Olivatko Abrahamin esi-isät olleet rakentamassa Baabelin tornia yhdessä haamilaisten kanssa, sitä emme tiedä. Joosua joka tapauksessa kertoo, että he palvelivat muitakin jumalia kuin Herraa (Joos. 24:2). Terahin perhe oli puolinomadeja, heillä oli siis koti kaupungissa, mutta karjaa laidunnettiin kaupungin ulkopuolella.

Alustavat kysymykset

- Miettikää, miksi Terahin suku ei asunut yhdessä muiden seemiläisten kanssa, vaan oli muuttanut Kaksoisvirtain maahan haamilaisten keskuuteen?
- Millaista puolinomadin elämä oli verrattuna täyspaimentolaisen elämään?
- Millaista oli ehkä elää maassa, jossa jumalille uhrattiin ihmisuhreja?

Jakeet 11:26–30. Abram (myöhemmältä nimeltään Abraham) meni naimisiin puolisisarensa Sarain kanssa (20:12 ja 22:20), ja hänen veljensä Nahor nai veljentyttärensä. Sisarusavioliittoja ei siis ollut tuohon aikaan vielä lailla kielletty.

- Mikä voi olla syynä siihen, että mennään sukulaisten kanssa naimisiin?
- Miettikää, mihin kaikkiin asioihin lapsettomuus vaikutti tuon ajan avioparin elämässä? (Mikä oli erityisen vaikeaa Saraille, entä Abramille?)
- Mistä se on osoitusta, ettei Abram tehnyt, kuten tapa olisi vaatinut: ottanut sivuvaimoa tai osallistunut hedelmällisyysriitteihin epäjumalan temppeleissä?
- Saraista saa Raamatusta sen käsityksen, että hän oli suorastaan tyrmäävän kaunis nainen. Miten uhkea ulkonäkö vaikuttaa yleensä naisen elämään?

Jakeet 11:31–32. Katsokaa kartalta Ur ja Harran. Niiden välimatka on 1000 km joenrantaa pitkin. (Huom! Abrahamin veljen nimi on Haran, kaupungin nimi Harran.) Kaldea tarkoittaa Babyloniaa.

- Miksi Terah tahtoi jättää Kaldean Urin mukavat olot ja lähteä etsimään uutta asuinsijaa? Miettikää eri vaihtoehtoja.
- Mitä ihminen kokee joutuessaan jättämään iäksi synnyinseutunsa ja suuren osan sukulaisistaan?
- Kameli kulkee keskimäärin 30 km vuorokaudessa, mutta imettävät eläimet enintään 10 km. Laskekaa, miten kauan suunnilleen Terah viipyi matkalla Harraniin.
- Mitä se osoittaa Lootista, että hän läksi Abram-setänsä mukana Harraniin eikä jäänyt toisen setänsä ja sisartensa luo Uriin (27–28, 31)?
- Mitä Loot ehkä merkitsi lapsettomalle pariskunnalle?

Jae 12:1. Heparalaiskirjeen mukaan Abraham läksi matkaan ”*tietämättä, minne oli saapuva*” (Hepr. 11:8*). Tuohon aikaan suku oli ihmisen ainoa suojelija ja identiteetin lähde. Ilman sitä ihminen oli vapaata riistaa rosvoille ja ryöväreille.

- Nooan jälkeen (kymmenen sukupolven ajan) ei Jumalan ääntä ollut kuultu. Mistä Abram tajusi, kuka hänelle puhui?
- Mikä oli tähän asti ollut Abram ja Sarain suhde elävään Jumalaan? (Mitä osoittaa se, että he olivat pitäytyneet monogaamiseen avioliittoon?)
- Mitä sinä vastasit, kun Herra kutsui sinua suureen tuntemattomaan?

Jakeet 12:2–3. Muistamme, että Babelin tornia oli ryhdytty rakentamaan siksi, että saataisiin ihmiskunnan ”nimi” historiaan.

- Mitä Herra itse asiassa Abrahamille lupasi?
- Mitä Jumalan siunaus pitää sisällään näiden jakeiden mukaan?
- Mitä tarkoittaa ”suuri nimi”?
- Miten Jumala kiroaa ne, jotka kiroavat Abrahamin?
- Miten kaikki kansakunnat tulisivat siunatuiksi Abrahamin siunauksella? (Vastaus tämän tekstin ulkopuolelta.)

Jakeet 12:4–5

- Millainen oli Abrahamin usko hänen suostuessaan lähtemään matkalle, jonka päämäärää hän ei tiennyt?
- Terah eli 205 vuotta vanhaksi. Hän oli 145-vuotias Abram lähtiessä Harranista (11:26,32; 12:4). Yksi poika häneltä oli jo kuollut, toinen oli jäänyt Uriin, nyt kolmaskin aikoi jättää hänet. Miettikää, miksi Terah ei lähtenyt poikansa mukaan Kanaanin maahan, vaikka hän oli tullut Urista Harraniin?
- Mikä oli ehkä vaikeinta Abrahamille hänen jättäessään isänsä tuollaiseen tilanteeseen?
- Mitä Sarai tuosta lähdöstä ehkä ajatteli; Terah oli nimittäin hänenkin isänsä?

(jatkuu)

Jakeet 5–6. Katsokaa kartalta Abramin kulkema reitti ja laskekaa sen pituus. Heprealaiskirje kuvaa Abramin elämää Kanaanin maassa näin: *uskon kautta hän eli muukalaisena lupauksen maassa niin kuin vieraassa maassa, asuen teltoissa.* (11:9*.)

- Mitä Abram ja Sarai ehkä ajattelivat nähdessään, että luvattu maa olikin jo asuttu?
- Verratkaa luvattun maan arkea ja elintaso Urin ja Harranin kaupungeissa asumiseen.
- Miettikää, millaista oli asua lupauksen maassa kuin vieraassa maassa?
- Missä mielessä me kristitytkin asumme kotimaassamme vieraina ja muukalaisina?

Jakeet 7–9. Jakeessa 8 puhutaan taas Herran nimen avuksi huutamisesta eli yhteisestä jumalanpalveluksesta.

- Kuten muistamme, alttarilla poltettiin polttouhreja, että saataisiin synnit anteeksi. Miksi Abraham halusi rakentaa luvattuun maahan alttareita sinne tänne?
- Mitä se osoittaa, että Abram aloitti yhteiset jumalanpalvelukset vasta luvatussa maassa?
- Mitä pakanat ehkä ajattelivat näkymättömän Jumalan palvonnasta?

Lopuksi: Herra lupasi Abrahamille: *”Sinussa tulevat siunatuiksi kaikki sukukunnat maan päällä”* (12:3b). Siunaus ei siis koskenut vain Abrahamia ja hänen jälkeläisiään juutalaisia, vaan koko maailmaa. Jos sinut on kastettu ja uskot Jeesukseen, on tuo sama Abrahamin siunaus tullut sinunkin osaksesi. (Gal. 3:27–29.)

13 KOETTELEMUKSIA ABRAHAMIN JA SAARAN ELÄMÄSSÄ (1. Mooses 12:10–13:18 ja 20:1–13)

Aluksi: Egyptissä pidettiin jo tuohon aikaan rajatarkastuksia, joten salaa sinne ei voinut mennä. Kuten edellisellä kerralla totesimme, oli Abrahamin perhe vapaata riistaa, koska suku ei ollut sitä puolustamassa verikostoineen. Negevin ja Egyptin välimatka on runsaat 300 km. Katsokaa kartalta.

Jakeet 12:10–13

- Mitä vaihtoehtoja Abramilla ja Sarailla oli, kun ruoka loppui luvatusu maasta? (Miksi he eivät lähteneet takaisin Kaldeaan?)
- Mitä ajattelette miehestä, joka esittää vaimolleen jakeissa 11–13 kuvatun pyynnön?
- Pietari kirjoittaa Saarasta: *Entisajan pyhät vaimot (...) olivat miehilleen kuuliaiset – Saarakin oli kuuliainen Abrahamille ja kutsui häntä herraksi.* (1. Piet. 3:5–6*) Mitä tarkoittaa käytännössä, että kristitty vaimo on kuuliainen miehelleen? (Mitä tapahtuu parisuhteelle, jossa nainen määrää kaapin paikan?)
- Missä kaikissa asioissa Saara oli tähän asti ollut miehelleen kuuliainen? Mitä hän ehkä miehensä pyynnöstä ajatteli?

Jakeet 14–16

- Mitä Saraille tapahtui faraon hovissa vai tapahtuiko mitään? (Mitä se osoittaa, että farao antoi Abramille karjaa ja orjia?)
- Tiesikö Abram edeltä käsin, mihin hänen valheensa johtaisi? Voiko hänelle todellakin olla yhdentekevää, joutuko hänen vaimonsa faraon sänkyyn? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 17–20

- Miettikää, miten farao pääsi selville hovin sairastelun syystä? (Kuka hänelle ehkä kertoi ja missä tilanteessa, että Sarai on naimisissa oleva nainen?)
- Miten Sarai koki faraon hovissa olon, jos hän rakasti sydämestään Abramia? Ja miten hän pääsi sen yli, ettei hänen miehensä ollut puolustanut hänen siveyttään?
Luvussa 20 kerrotaan, miten Abram käyttäytyi vaimoaan kohtaan samalla tavalla vielä toisenkin kerran Kanaanin maassa. Luetaan jakeet 20:1–9 hiljaa ajan säästämiseksi.
- Mitä se osoittaa Abramista, että hän toimi vielä toisenkin kerran samalla tavalla kuin Egyptissä?
- Miten luulette Sarain kokeneen sen, että hänet asetettiin uudelleen vaaraan joutua toisen miehen sänkyyn?
- Mitä Abimelekin reaktio osoittaa Abramien käytöksestä?

Jakeet 20:10–13. Nyt käy ilmi, että Abram oli pyytänyt vaimoaan sanomaan vain puolivalheen, ei koko valhetta. Koska Mooseksen lakia ei ollut vielä olemassa, sisarusavioliitot olivat yhä mahdollisia. Esimerkiksi Egyptin faraoit menivät yleensä naimisiin sisarensa kanssa.

- Tekeekö tämä pyyntö mielestänne Abrahamin käytöksen ymmärrettävämmäksi vai päinvastoin tuomittavammaksi? Perustelkaa mielipiteenne.
- Miten Abrahamia voidaan kutsua Raamatussa uskon isäksi kaiken tämän jälkeen?
- Paavali kuvaa Abrahamin jumalasuhtetta näin: *Joka ei töitä tee, vaan uskoo häneen, joka vanhurskauttaa jumalatto-man, sille luetaan hänen uskonsa vanhurskaudeksi* (Room. 4:5*). Miten Abraham siis pelastui?
- Miksi tämä episodi on kirjoitettu Raamattuun?

Jakeet 13:1–4. Katsokaa kartasta Egypti – Negev – Betel – Ai. Jakeessa 4 sanotaan vanhan käännöksen mukaan, että Abram huusi alttarin edessä avuksi Herran nimeä. Tämähän tarkoittaa, että siinä paikassa pidettiin yhteinen jumalanpalvelus ja uhrattiin syntiuhri.

- Mitä se osoittaa Abrahamista, että hän halusi pitää jumalanpalveluksen ja uhrata uhrin heti Egyptistä pois päästyään?
- Miten uhri kuuluu yhteen uskonvanhurskauden kanssa?

Jakeet 13:5–9. Lootista tiedämme, että hän oli Abramien velivainaan poika, joka oli perinyt isänsä omaisuuden. Jossain vaiheessa Loot oli mennyt naimisiin maailmallisielisen vaimon kanssa.

- Millainen oli ehkä Abramien ja Lootin suhde tässä vaiheessa? (Mitä Loot ehkä ajatteli setänsä Egyptin reissusta; hän oli varmaan itse ollut siellä mukana.)
- Mitä vaihtoehtoja Lootilla ja Abrahamilla oli, kun lautumet osoittautuivat liian pieniksi?
- Miksi Abraham ei tahtonut käyttää vanhemman oikeutta ja valinnut itselleen parhaita laitumia?

Jakeet 10–13. Myöhemmin käy ilmi, että Sodoman ”turmeltuneisuus” tarkoitti homoseksuaalisuutta. Loot muutti kaupunkiin asumaan ja pääsi nopeasti sen neuvoston jäseneksi. Telttaelämä loppui siihen.

- Mitä valinta Lootista osoittaa?

(jatkuu)

- Lootista ei kerrota, että hän olisi pystyttänyt alttareita uusille asuinsijoilleen. Miksi hän ei sitä tehnyt?
- Pietari kertoo kirjeessään Lootista näin: *Päivästä päivään tuo hurskas mies sydämessään kärsi, kun hän joutui elämään heidän keskellään ja katselemaan ja kuuntelemaan heidän jumalattomuuttaan.* (2. Piet. 2:8.) Miettikää eri syitä, miksi Loot pysyi Sodomassa, vaikka kärsi sen jumalattomuudesta? Miksi hän kihlasi tyttärensäkin kaupungin miehille?

Jakeet 14–18

- Minkä lohdutuksen Herran sanat toivat Abramille?
- Miksi Herra tahtoo toistaa meillekin samoja Raamatun lupauksia yhä uudelleen?

Lopuksi: Heprealaiskirje paljastaa meille jotain tärkeää Abrahamin uskosta tämän vaeltaessa paikkakunnalta toiselle: *Koska hän uskoi, hän asettui muukalaisena luvattuun maahan ja asui siellä teltoissa (...) Abraham odotti sitä kaupunkia, joka on rakennettu vankalle perustalle ja jonka Jumala itse on suunnitellut ja tehnyt.* (Hepr. 11:9–10.) Abraham siis näki Kanaanin maan takana vielä toisen kotimaan ja Jumalan rakentaman kaupungin, sen saman Uuden Jerusalemin, jonne mekin olemme matkalla.

14 ABRAHAM KOHTAA RAUHAN KUNINKAAN (1. Mooses 14)

Taustaa: Edellisessä luvussa kerrottiin, miten Loot oli asettunut asumaan Sodomaan korkean elintason toivossa. Kedorlaomer ynnä kolme muuta kuningasta Kaksoisvirtain maasta olivat alistaneet valtaansa viisi kaupunkivaltiota Jordanin lakeudelta, mm. Sodoman. 12 vuotta nuo viisi kaupunkia olivat maksaneet veroja Kedorlaomerille, mutta sitten ne nousivat kapinaan. Kuultuaan tästä Kaksoisvirtainmaan kuninkaat lähtivät yli tuhannen kilometrin pituiselle sotaretkelle. Matkan varrella he voittivat monta kansaa, mm. refalaiset (jättiläiset) ja amalekilaiset (autiomaan sotaiset nomadit). Muistamme, että Abraham ja Loot olivat itsekin tulleet Kaksoisvirtain maasta vasta muutamaa vuosikymmentä aikaisemmin. Jotkut tässä luvussa esiintyvistä nimistä on löydetty tuon ajan piirtokirjoituksista.

Jakeet 1–7. Katsokaa jakeissa mainitut paikkakunnat kartalta.

- Miten Jordanin laakson viisi kuningasta uskalsivat nousta kapinaan Kaksoisvirtainmaan kuninkaita vastaan?
- Mitä johtopäätöksiä voimme tehdä Kedorlaomerin ja kolmen muun kuninkaan armeijasta?
- Miten Kedorlaomerin armeijan huolto ehkä järjestettiin pitkällä matkalla?
- Mitä Loot ehkä ajatteli huomattessaan sodan uhkaavan sitä paikkakuntaa, jossa hän oli toivonut rikastuvansa?

Jakeet 8–10. Kuolleen meren ympäristössä on nykyäänkin vaarallista kävellä maaöljykuoppien tähden. Niitä ei välttämättä ole helppo huomata. Tiedämme luvusta 18, että Sodoman ja sen liittolaiskaupunkien väki oli moraalisesti turmeltunutta.

- Kuvaa omin sanoin, miten Kedorlaomerin liittouman ja Jordanin laakson kuninkaiden välisessä taistelussa kävi.
- Miten paljon luulette Jordanin laakson kaupunkien moraalisesta rappion vaikuttaneen taistelun lopputulokseen?

Jakeet 11–13

- Mitä Loot ehkä mietti, kun häntä, hänen vaimoan, tyttäriään ja omaisuuttaan alettiin kuljettaa takaisin siihen maahan, mistä hän oli kotoisin?
- Mitä Loot ehkä ajatteli tulevaisuudestaan tässä vaiheessa? (Odottiko hän enää apua sedältään Abramilta?)

Jakeet 14–16. Mamresta Daniin oli 130 km ja sieltä Damaskoksen taakse vielä runsaat 80 km. Katsokaa kartasta.

- Miten Abram uskalsi lähteä tähän takaa-ajoon, vaikka hänellä oli paljon pienempi sotajoukko kuin Kedorlaomerilla?
- Miksi Abram pystyi etenemään nopeammin kuin Kedorlaomer joukkoineen?
- Missä suhteessa Abram osoittautui viisaaksi strategiksi? (Miten Abram pystyi lyömään sotajoukon, joka oli voittanut koko Lähi-idän?)
- Miksi Abram ajoi vielä takaa Kedorlaomerin joukkoja melkein sadan kilometrin matkan Danista Damaskoksen tuolle puolelle?
- Egyptin matkalla Abram oli osoittautunut pelkuriksi, mutta nyt hän yhtäkkiä osoittautuikin rohkeaksi sotapäälliköksi. Koettakaa miettiä, mistä tämä ero johtuu. (Mitä asiaan vaikutti se, että Egyptissä oli kysymys Saraista ja nyt Lootista?)
- Mitä Loot ehkä ajatteli setänsä pelastusoperaatiosta?

Jakeet 17–20. Salem (= rauha) tarkoittaa Jerusalemiä, joka mainitaan nyt ensimmäistä kertaa Raamatussa. Melkisedek = vanhurskauden kuningas.

- Millaisen kuvan saatte Salemin kuningas Melkisedekistä? (Mistä hän keksi tulla ruokkimaan ohi kulkevaa Abramia ja hänen joukkojaan? Miksi hän halusi siunata Abramia? Miksi hän kiitti Jumalaa Abramia voiton?)
- Mitä yhteistä oli Melkisedekin ja Abramia uskossa?
- Mitä osoittaa se, että Abram maksoi kymmenykset saaliistaan tuntemattomalle kuninkaalle?
- ”Kymmenykset” mainitaan tässä ensimmäistä kertaa Raamatussa. Mitä ajattelette, kuuluuko niiden maksaminen myös kristityille? Perustelkaa vastauksenne.
- Jeesuksesta sanotaan, että hän on Melkisedekin järjestyksen mukainen ylipappi-kuningas. (Hepr. 5:6) Missä suhteessa Melkisedek on Jeesuksen ennakkokuva, koettakaa löytää mahdollisimman monta seikkaa?
- Miksi on tärkeää, ettei Jeesus ole vain kuningas vaan myös pappi? (Vastaus tämän tekstin ulkopuolelta.)

Jakeet 21–24. Sodoman kuninkaan alamaiset olivat nyt Abrahamin leirissä. Tuollaisessa tilanteessa vankien vapauttaja sai ilmeisesti pitää sekä sotasaaliin että sotavangit.

- Miettikää, miksi Sodoman kuningas ei ollut lähtenyt ajamaan Kedorlaomeria takaa yhdessä Abramia kanssa.
- Verratkaa toisiinsa noita kahta kuningasta, jotka tulivat Abramia luo tämän palatessa sotaretkeltä: Salemin kuningasta ja Sodoman kuningasta. Mitä eroja havaitsette heidän välillään?
- Mitä ajattelette Sodoman kuninkaan pyynnöstä, oliko se mielestänne kohtuullinen? Perustelkaa vastauksenne.
- Abram oli ottanut karjaa ja orjia Egyptin faraon kädestä. Miksi hän ei huolinut niitä Sodoman kuninkaan kädestä? (Jos Abram olisi pitänyt sotasaaliin itsellään, mitä siitä olisi seurannut? Mitä sotarekettä olisi jälkeenpäin puhuttu?)

(jatkuu)

Kokoava kysymys

- Jeesus sanoi: ”**Aabraham**, teidän isänne, riemuitsi siitä, että hän oli näkevä minun päiväni; ja hän näki sen ja iloitsi.” Niin juutalaiset sanoivat hänelle: ”Et ole vielä viidenkymmenen vuoden vanha, ja olet nähnyt **Aabrahamin!**” Jeesus sanoi heille: ”Totisesti, totisesti minä sanon teille: ennenkuin **Aabraham** syntyi, olen minä ollut.” (Joh. 6:56–58*)
Monet Raamatun selittäjät ajattelevat, että Abraham näki itsensä Jeesuksen Melkisedekin hahmossa. Mitä te tästä tulkinnasta ajattelette?

Lopuksi: Melkisedek oli joko Jeesuksen ennakkokuva tai Jeesus itse. Jeesushan on meidän ylimmäinen pappimme, ei Leevin jälkeläisenä, vaan ”Melkisedekin järjestyksen mukaan”*. Jeesus vei oman uhriverensä suoraan taivaan temppeliin, ja toimii nyt siellä koko ajan meidän hyväksemme: ”Siksi hän pystyy nyt ja aina pelastamaan ne, jotka hänen välityksellään lähestyvät Jumalaa. Hän elää iäti rukoillakseen heidän puolestaan.” (Hepr. 7:25–26).

15 USKONVANHURSKAUS (1. Mooses 15)

Taustaa: Herra oli antanut Abramille lupauksen jälkeläisistä ja siunauksesta jo silloin, kun tämä oli lähtenyt Kaksoisvirtain maasta kohti tuntematonta tulevaisuutta: ”Niin minä teen sinusta suuren kansan, siunaan sinut ja teen sinun nimesi suureksi, ja sinä olet tuleva siunaukseksi.” (1. Moos. 12:2*) Samaten Herra oli luvannut antaa Abramille jälkeläisille omaksi Kanaanin maan (12:7). Näiden lupauksen antamisesta oli kulunut vajaan 10 vuotta.

Jakeet 1–4. Elieser oli Damaskosta hankittu orja. Hänen nimensä tarkoittaa ”miestä, jota Jumala auttaa”.

- Mitä yllättävää on Jumalan sanoissa jakeissa 1? (Mitä Herra tarkoitti kilvellä, entä palkalla?)
- Mitä Abramille sanotut jakeissa 2–3 hänestä osoittavat? (Mitä se osoittaa, että Abram oli tehnyt tuollaisen testamentin? Miksei Abram ollut testamentannut omaisuuttaan veljenpojalleen Lootille? Miettikää eri mahdollisuuksia.)
- Miten Abram tulkitsee nyt sitä Jumalan lupauksia, jonka hän oli saanut Kaksoisvirtain maassa koskien siunausta ja jälkeläisiä?
- Miten voidaan sovittaa yhteen jakeet 2–3 ja tämä Roomalaiskirjeen kohta: *Ja Abraham toivoi, vaikka ei toivoo ollut, ja uskoi tulevansa monen kansan isäksi, (...) eikä hän heikontunut uskossansa, vaikka näki, että hänen ruumiinsa oli kuolettunut (...) mutta Jumalan lupauksia hän ei epäuskossa epäillyt, vaan vahvistui uskossa, antaen kunnian Jumalalle, ja oli täysin varma siitä, että minkä Jumala on luvannut, sen hän voi myös täyttää.* (Room. 4:18–21*)
- Miksi Herra ei nuhtele Abramia uskon puutteesta, vaan toistaa kärsivällisesti lupauksensa?
- Miten nämä jakeet kuvaavat meille meidän omaa uskontoisteluamme?

Jakeet 5–8. Luetaan jae 6 molemmista käännöksistä. Se että jonkun usko voidaan lukea hänelle vanhurskaudeksi, mainitaan nyt ensimmäistä kertaa Raamatussa. ”Vanhurskauttaa” on oikeustermi, joka tarkoittaa, että tuomari julistaa syyttömän syyttömäksi.

- Miltä tähtitaivas ehkä näytti Abramille silmissä?
- Mitä kaikki seikat tekivät Herran lupauksen uskomisen todella vaikeaksi Abrahamin kohdalla?
- Minkä perusteella Abram pystyi uskomaan noin uskomattoman lupauksen?
- Mistä huomaamme, että Abraham luettiin vanhurskaaksi uskon, ei tekojen, perusteella?
- Mistä me voimme tietää, onko meillä vanhurskauttava usko, jonka varassa pääsemme taivaaseen?
- Miksi Jumala määrittelee itsensä tässä tilanteessa juuri jakeissa 7 kuvatulla tavalla?
- Missä vaiheessa Abram itse tajusi olevansa vanhurskas eli syyttömän kaikkien syntien Jumalan edessä?
- Mitä jakeen 8 kysymys Abramista osoittaa?

Jakeet 9–12 ja 17. Tässä kuvataan ikivanha tapa solmia liitto: uhrieläinten ruhot halkaistiin ja liiton osapuolet kulkivat niiden välistä. Tuo tapa oli käytössä vielä Jeremiaan aikaan, yli 1000 vuotta myöhemmin (Jer. 34:18–19). Liitto-temaan palaamme vielä 17. luvussa.

- Millainen tunnelma vallitsee jakeissa 11–12 ja miksi? (Mistä tuo kauhun tunne tuli?)
- Verratkaa tämän liiton solmimista siihen ”uuteen liittoon”, jonka Jeesus solmi seuraajiensa kanssa. Mitä yhteistä niillä on, mitä eroa? (Vastaus tämän tekstin ulkopuolelta.)
- Mistä tuli oli merkinä tuossa tilanteessa (jae 17)?
- Miten vanhurskaaksi julistaminen kuuluu yhteen uhrien uhraamisen kanssa?
- Miksi siihen tarvitaan veriuhrin, että syntinen ihminen voi solmia liiton Jumalan kanssa?

Jakeet 13–16. Raamatussa käsite ”syntivelka” on tärkeä. Jeesuskin kutsui syntiä velaksi Isä meidän rukouksessa. Amorilaiset eli kanaaniilaiset kartuttivat syntivelkaansa holtittoman seksin harjoittamisella ja lapsiuhreilla.

- Kuvittele, että Jumala sanoisi sinulle: 400 vuotta sinun sukusi tulee asumaan pakkosiirrossa Siperiassa, mutta sitten minä vapautan heidät sieltä. Miten ottaisit vastaan tuollaisen profetian?
- Miksi Herra tahtoi kertoa Egyptin orjuudesta edeltä käsin Abramille?
- Mitä Abraham ehkä ajatteli saadessaan Herralta jakeeseen 15 sisältyvän lupauksen?
- Miksi Abramille jälkeläiset eivät voineet saada luvattua maata heti omakseen? Katsokaa jae 16.
- Miksi sana ”velka” sopii hyvin kuvaamaan ihmisten syntejä?
- Mitä ajattelette jakeen 16b perusteella Suomen kansan syntivelasta?

Jakeet 19–21. Näissä jakeissa luetellut kansat asuivat tuohon aikaan Kanaanin maassa.

- Israelilla on ollut jakeissa 18–21 mainittu maa-alue omistuksessaan vain Daavidin ja Salomon aikana. Koskeeko tämä lupaus mielestänne tätä päivää? Miksi koskee, miksi ei?

Kokoavat kysymykset

- Millaisen vastauksen Abram siis sai jakeissa 8 esittämäänsä kysymyksen?
- Mitä väärinkäsityksiä nykykristittyjen keskuudessa vallitsee vanhurskauttamisopin suhteen?

Lopuksi: Paavali selittää tätä lukua näin: *Abrahim uskoi Jumalaa ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi. (...) Mutta joka ei töitä tee, vaan uskoo häneen, joka vanhurskauttaa jumalattoman, sille luetaan hänen uskonsa vanhurskaudeksi.* (Room. 4:3–5*) Abrahamia ei siis julistettu vanhurskaaksi hyvien töittensä tähden vaan pahoista teoistaan huolimatta.

16 SAARA RYHTYY AUTTAMAAN JUMALAA (1. Mooses16)

Taustaa: Abraham oli nyt 85, Saara 75 vuotta vanha. Puoli vuosisataa kestäneen avioliittonsa aikana Sarailla ei ollut ollut kilpailijoita. Hän ja hänen miehensä olivat ottaneet lapsettomuutensa Herran kädestä. Mahdollisesti Saaran vaihdevuodet olivat juuri alkaneet, eikä hän voinut uskoa saavansa enää lapsia. (Varmaan vaihdevuodet alkoivat myöhemmin aikana, jolloin ihmiset elivät kaksi kertaa vanhemmiksi kuin nyt.) Herra oli juuri vakuuttanut Abramille, että tällä tulisi olemaan jälkeläisiä yhtä paljon kuin taivaalla on tähtiä.

Jakeet 1–2. Hagar oli ilmeisesti saatu lahjana faraolta. Hänen ikänsä saattoi olla 20–25 vuotta. Ikäero Abramin kanssa oli siis suuri.

- Kuvitelkaa, millaista Hagarin lapsuus ja nuoruus oli ollut Egyptin faraon orjana?
- Luultavasti Hagarin vanhemmat olivat jääneet Egyptiin; ehkä hekin olivat orjia. Millaista Hagarille oli ehkä ollut joutua eroon perheestään ja kotimaastaan?
- Hagar oli alun perin palvonut egyptiläisiä jumalia ja jumalankuvia. Miten Abramin perhekunnan jumalanpalvelukset uhrialttarien ääressä olivat ehkä vaikuttaneet häneen? (Mikä häntä ehkä oli niissä hämmästyttänyt?)
- Miettikää, miksi Sarai valitsi juuri tämän orjatyön kymmenien orjien joukosta; mitkä ominaisuudet tekivät tytön ehkä sopivaksi kantamaan Abramin lasta?
- Millaisia haaveita Hagarilla oli ehkä ollut avioliittonsa suhteen ennen Sarain ehdotusta?
- Sarai oli varmaan kuullut mieheltään Jumalan lupauksesta, josta edellisessä luvussa oli puhe. Mitä hän siitä ajatteli?
- Mitä ajattelette Sarain ratkaisusta – miten sitä voi puolustella, ja missä suhteessa sitä on vaikea ymmärtää?
- Mitä Herra olisi ehkä odottanut Sarain tekemän tuossa tilanteessa?
- Miten Abram mielestänne hoiti vastuunsa perheen päänä tässä tilanteessa?

Jakeet 3–4

- Miettikää noiden kolmen ihmisen sydämen tunteita ja keskinäisiä välejä sen jälkeen, kun Abram oli aloittanut seksisuhteen orjattarensa kanssa. Mikä kullekin oli vaikeinta?
- Olivatko Abramilla tunteet mukana? Entä Hagarilla?
- Millaiset onnistumisen mahdollisuudet on mielestänne polyamorisisessa tai ”vapaassa” avioliitossa, jossa puolisoita tai seksipartnereita saa olla useampi kuin yksi?

Jakeet 5–6

- Mitä ajattelette Sarain purkauksesta jakeessa 5?
- Katsokaa Abrahamin vastausta vaimolleen jakeessa 6. Mitä voimme päätellä hänen suhteestaan noihin kahteen naiseen ja syntymättömään lapseensa?
- Millainen kuritus voi saada aikaan sen, että raskaana olevaa Hagar pakeni päätä pahkaa autiomaahan? (Mikä oli se Hagarin synty, josta Sarai häntä kuritti kovalla kädellä?)
- Miten Hagar ehkä ajatteli selviävänsä lapsensa kanssa paetessaan Abrahamin leiristä?
- Mitä Abram ja Sarai miettivät sillä aikaa, kun Hagar oli poissa leiristä?

Jakeet 7–9. Surin tie kulki Negevistä Egyptiin päin. Emme tiedä, miten pitkälle Hagar oli jo sitä kävellyt.

- Miksi Hagar vastasi vain enkelin ensimmäiseen kysymykseen?
- Miksi enkeli ei vapauttanut Hagaria orjuudesta, vaan käski tämän päinvastoin tyytyä osaansa? (Mitä hyvää Hagarille ja hänen lapselleen seurasi siitä, että palasi Abramin leiriin?)
- Miksi Herra johdattaa kaikki omansa tilanteisiin, joissa heidän on nöyryyttävä ja tyydyttävä osaansa? (Mitä sinä olet oppinut niissä tilanteissa?)

Jakeet 10–11. Ismaelista tuli 12 heimon kantaisä, samoin kuin Jaakobistakin. Hänen nimensä merkitsee ”Hän kuulee”.

- Miksi Herra tahtoi tehdä Ismaelista suuren kansan?
- Mistä käy ilmi, ettei Hagar uskonut enää egyptiläisiin jumaliin?
- Mitä se merkitsee kärsivälle ihmiselle, että hän tajuaa jonkun kuulleensa hänen hätähuutonsa?
- Mitä Ismaelin nimi merkitsi hänen äidilleen kaikkina tulevina vuosina?

Jae 12

- Mitä luulette Hagarin ajatelleen kun hän kuuli poikaansa koskevan ennustuksen?
- Ismaelista tuli arabien esi-isä. Mitä jae 12 paljastaa heidän mentaliteetistaan?

Jakeet 13–14. Hagar oli luullut olevansa ihan yksin pakomatallaan.

- Mitä ajattelette nimestä, jonka Hagar antoi Abramin Jumalalle?
- Mikä muutos tapahtui Hagarin jumalasuhteessa hänen pakomatallaan?
- Mistä huomaamme, että Jumala rakasti myös Hagaria ja hänen poikaansa?
- Luuletteko, että Sarai jatkoi Hagarin kurittamista tämän palattua leiriin? Perustelkaa mielipiteenne.

(jatkuu)

Jakeet 15–16. Hagar kertoi Abramille, mitä autiomaassa oli tapahtunut ja mikä nimi lapselle piti antaa.

- Mitä Abram ehkä ajatteli Jumalan lupauksesta kuultuaan Hagarin kertomuksen? Vilkaiskaa vielä Herran sanoja Hagarille jakeessa 10.
- Abram kiintyi tietenkin poikaansa koko sydämeästään. Millaiset olivat ehkä Hagarin ja Saaran välit lapsen synnyttyä? (Miksei Ismaelista kuitenkaan tullut Saaran adoptiopoikaa, vrt. jae 2?)

Soveltavat kysymykset

- Saara katui loppujen lopuksi koko Hagarin episodina. Miettikää tämän luvun valossa, mitä ihmisen pitäisi tehdä silloin, kun omien väärin valintojen seuraukset hänet tavoittavat?
- Miten Jumala voi kääntää meillekin hyväksi jopa väärin valintojemme ja syntiemme seuraukset?

Lopuksi: Jumala on kuullut sinunkin huutosi. Hän on nähnyt kaiken pahan, mitä sinulle on tehty, mutta myös sen pahan, mitä sinä itse olet toisille tehnyt. Juuri siksi hän tahtoo lähettää enkelinsä osoittamaan sinulle tien, jota sinun tulee kulkea. Joudut kyllä nöyrytmään ja näkemään syntisi, mutta samalla myös Jumalan armo Kristuksessa tulee sinulle yhä tärkeämmäksi.

17 LIITTO JA LIITON MERKKI (1. Mooses 17)

Taustaa: Liitosta puhuimme ensimmäisen kerran jo Nooan yhteydessä. Nooan liitto solmittiin Jumalan ja koko luomakunnan välille, ja sen merkinä oli sateenkaari. Nyt Herra solmii liiton, jonka toisena osapuolena on Abraham ja hänestä syntyvä kansa.

Alustava kysymys

- Miksi sana ”liitto” on menettänyt merkitystään länsimailla?

Jakeet 1–5 Ismaelin syntymästä on tässä vaiheessa kulunut 13 vuotta (vrt. jae 25).

- Miksi Jumala haluaa olla ihmisen kanssa liitossa, miksei ”vapaa suhde” riitä?
- Katsokaa alaviitteistä nimien merkitykset ja miettikää, miksi Abramini nimi piti muuttua Abrahamiksi juuri tässä vaiheessa?

Jakeet 6–8. Huomatkaa, ettei Abraham ole vain juutalaisten, vaan myös kristittyjen kantaisä.

- Verratkaa näitä lupauksia siihen lupaukseen, jonka Herra antoi Abrahamille puhuessaan tälle liitosta edellisen kerran. Ks. 15:18. Mitä uusia asioita Jumala hänelle tässä lupaa?
- Herra puhuu tässä useammista kansoista, jotka olisivat Abrahamin jälkeläisiä. Mihin hän niillä viittaa?
- Millä tavalla nämä Jumalan lupaukset ovat toteutuneet juutalaisten ja kristittyjen historiassa?
- Abrahamin jälkeläiset saivat ikuisiksi perinnöksi Kanaanin maan? Mikä on se maa, joka on luvattu ikuisiksi perinnöksi kristityille?
- Jumala lupaa kaksi kertaa liittonsa jatkuvan myös Abrahamin jälkeläisten kanssa (7b, 8b). Mitä tämä lupaus merkitsee Abrahamille ja mitä se merkitsee kristityille vanhemmille?

Jakeet 9–14

- Herran uskollisuus liitossa näkyi siinä, että hän piti lupauksensa. Miten kansan uskollisuuden oli määrä näkyä?
- Mikä on suurin ero Nooan liiton merkin (sateenkaaren) ja Abrahamin liiton merkin (ympärileikkauksen) välillä?
- Mitä Israelille olisi ehkä tapahtunut vuosisatojen kuluessa, jos liitolla ei olisi ollut tällaista merkkiä?
- Mitä osoittaa se, että pojat piti ympärileikata jo noin nuorella iällä? Miksi heidän ei annettu kasvaa aikuiseksi ja päättää itse, haluavatko ympärileikkauksen vai eivätkö halua?
- Mitä ajattelette siitä, ettei naisia merkitty mitenkään erityisesti liiton jäseniksi?
- Mitä jae 14 osoittaa tästä liitosta?
- Mitä ajattelette siitä, että meidän maassamme monet ihmiset tahtoisivat kieltää poikalasten ympärileikkauksen juutalaisilta ja muslimeilta?
- Kastetta kutsutaan UT:ssa liitoksi, jonka perustuksena on Jeesuksen Kristuksen ylösnousemus jonka merkinä on vesi (1. Piet. 3:21, uusi käännös). Mitä sinulle merkitsee se, että olet liittosuhteessa kaikkivaltiaan Jumalan kanssa?

Jakeet 15–16. Saara oli nyt 89-vuotias. Viimeiset 13 vuotta hän oli seurannut sivusta Ismaelin kasvua ja miehensä suhdetta poikaan ynnä tämän äitiin.

- Millaisia nämä vuodet olivat ehkä olleet Saaralle? (Mitä hän Jumalan lupauksesta nyt ajatteli?)
- Millainen oli ehkä Abrahamin ja Hagarin suhde ollut näinä vuosina; muita lapsiahan ei ollut syntynyt?
- Mitä nimi ”ruhtinatar” kertoo Saarasta? (Miksi noin kuninkaallinen nimi?)
- Mitä luulette lapsettoman Saaran ajatelleen, kun hän kuuli uuden nimensä?
- Mitä jae 16 kertoo meille **naisen** asemasta Jumalan suunnitelmassa? (Miksei ollut yhdentekevää, kuka oli lupauksen lapsen äiti?)

Jakeet 17–18

- Mitä Abraham ajatteli nyt Herran lupauksesta, jonka täyttymistä hän oli odottanut niin kauan?
- Miksi Herra ei esittänyt Abrahamille samaa kysymystä kuin myöhemmin Saaralle: ”Miksi sinä nauroit?”
- Jos Jumala mittaisi lapsilleen vain heidän uskonsa mukaisia siunauksia, miten Abrahamille olisi tässä vaiheessa käynyt?
- Vielä kerran: millä perusteella Paavali voi väittää, ettei Abraham heikontunut uskossaan eikä epäillyt Jumalan lupausta epäuskossa, vaikka tiesi lapsentekoiän olevan heiltä ohi? (Room. 4:19–21.)
- Mikä on epäuskon ja epäilyn ero?

Jakeet 19–22

- Mikä ero oli niiden lupauksen välillä, jotka Jumala Isakille ja Ismaelille antoi?
- Jumala lupasi siunata Ismaeliakin. Miten se näkyy tämän jälkeläisten eli arabien historiassa?
- Miksi Jumala tahtoi ilmoittaa Iisakin syntymän vuotta ennen kuin se tapahtui?
- Millä tavalla Jumala oli tällä kertaa kohdannut Abrahamin (22)?

(jatkuu)

Jakeet 23–27. Muistamme, että Abrahamilla oli ollut 318 sotakuntoista miestä leirissään muutamaa vuotta aikaisemmin. Nyt heitä saattoi olla jo enemmänkin.

- Mitä osoittaa se, että Abraham ympärileikkasi kaikki leirin miehet jo samana päivänä?
- Vetäjä lukee Room. 4:11. Miten Paavali perustelee sen, ettei ympärileikkaus ole pelastuskysymys?
- Viimeisenä iltanaan Jeesus solmi opetuslastensa kanssa uuden liiton: *Aterian jälkeen hän samalla tavoin otti maljan ja sanoi: ”Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka vuodatetaan teidän puolestanne.”* (Luuk. 22:20.) Vertaa vanhaa liittoa uuteen liittoon.

Lopuksi: Jeesuksen syntymän aikoihin sanoi pappi Sakarias näin: *”Jumala on pitänyt mielessään pyhän liittonsa, valan, jonka hän isällemme Abrahamille vannoi.”* (Luuk. 1:72.) Sakarias siis näki, että Jeesuksen tulo tähän maailmaan merkitsi Abrahamin kanssa solmitun liiton toteutumista. Tuo liitto on yhä voimassa. Sen toisena osapuolena ovat nyt ne juutalaiset ja pakanat, jotka uskovat Jeesukseen ja ovat hänen nimeensä kastetut.

18 ABRAHAM ESIRUKOILIJANA (1. Mooses 18)

Taustaa: Tämä tapahtui samana vuonna, jona Abraham oli saanut uuden lupauksen lapsen syntymästä (vrt. 18:21). Nyt Saarakin sai kohdata Herran ja kuulla, että hänestä toden totta tulisi lupauksen lapsen äiti – 90-vuotiaana. Abrahamin perhekunta oli nyt asettunut asumaan Mamren tammilehtoon lähelle Hebronia.

Jakeet 1–5 Huomatkaa, etteivät Lähi-idän miehet juokse koskaan, mutta varsinkaan eivät päivän kuumimpaan aikaan.

- Mitä erikoista Herran ilmestymisessä oli tällä kertaa?
- Heprealaiskirje viittaa tähän vierailuun sanomalla näin: *Älkää unhottako vieraanvaraisuutta; sillä sitä osoittamalla muutamat ovat tietämättään saaneet pitää enkeleitä vierainaan* (13:2*). Tiesikö Abraham tässä vaiheessa, keitä vieraat olivat, vai kohteliko hän ehkä kaikkia ohikulkijoita tällä tavalla? Perustelkaa mielipiteenne.
- Jeesus kertoi, miten mekin voimme saada hänet vieraaksemme: jos otamme vastaan nälkäisen, janoisen, kodittoman, alastoman, sairaan tai vangin, otamme itse asiassa vastaan hänet itsensä (Matt. 25). Mitä näistä sanoista ajattelette?

Jakeet 6–8. Vakka tarkoittaa 12 jauholitraa.

- Mihin Abrahamilla oli näin kova kiire?
- Katsokaa tarkkaan, mitä vieraille tarjottiin. Kauanko aterian valmistamiseen arviolta meni aikaa?
- Miksi Abraham tahtoi palvella näitä vieraita ihan omakätisesti? Mikseivät palvelijat tai Saara kelvanneet tähän tehtävään?

Jakeet 9–12

- Kumpi näistä kahdesta vaihtoehdosta on mielestänne todennäköinen: a) Abraham oli kertonut Saarelle, että Herra oli luvannut tälle lapsen edellisen kohtaamisen aikana (27:15–16), mutta Saara ei ollut uskonut häntä. b) Abraham ei ollut kertonut Saarelle häntä koskevaa Jumalan lupausta.
- Jos Abraham ei ollut kertonut vaimolleen Herran lupausta, niin miksi ei ollut?

Jakeet 13–15

- Mistä vieraat tiesivät, kuka nauroi?
- Kenelle hän nauroi? Mitä nauru ja hätävalhe osoittavat Saaran uskosta?
- Mitä Saara pelkäsi väittäessään, ettei hän ollut nauranut?
- Sovella omaan elämääsi tämä sana: *Herralle ei mikään ole mahdotonta* (14a)? Mitä Jumala haluaa sanoa sinulle sinun tämänhetkisestä tilanteestasi?
- Heprealaiskirje antaa kuitenkin Saarasta tällaisen kunniamaininnan: *Uskon kautta sai Saarakin voimaa suvun perustamiseen, vieläpä yli-ikäisenä, koska hän piti luotettavana sen, joka oli antanut lupauksen* (11:11*; vanha käännös on parempi kuin uusi.) Mikä Saaran uskossa oli siis kaikesta huolimatta esimerkillistä?
- Saara siis epäili Jumalan lupausta. Mitä hän olisi tehnyt, jos hän olisi ollut kokonaan epäuskon vallassa?

Jakeet 16–21. Seuraavasta luvusta käy ilmi, että Sodomasta puuttuivat kaikki seksuaalielämän normit. Siellä pidettiin esimerkiksi joukkoraiskausta hyväksyttävänä.

- Mitä nämä jakeet paljastavat meille Jumalan ja Abrahamin väleistä?
- Mitkä ovat perheenisän velvollisuudet jakeen 19 mukaan?
- Kenen valitshuudosta puhutaan jakeissa 20–21, ja mikä oli huudon sisältö?
- Miettikää, millainen huuto ja kenen suusta nousee Suomesta taivaaseen, kun kansamme on nyt hylännyt Jumalan käskyt? (Ketkä kärsivät eniten seksuaalielämän normittomuudesta?)

Jakeet 22–33. Muistamme, että Abraham oli tutustunut sodomalaisiin pelastaessaan heidät sotavankeudesta (luku 14).

- Miettikää näiden jakeiden perusteella, mitä Abraham ajatteli Sodomasta ja sen turmeltuneista asukkaista. (Jos Abraham olisi halunnut pelastaa tuholta vain vanhurskaat, miten hän olisi rukoillut?)
- Mitä Abraham uskoi Jumalasta ryhtyessään tinkimään hänen kanssaan (25, 30, 32)?
- Miettikää, miksi Abraham lopetti ”tinkimisensä” kymmeneen henkeen?
- Mitä nämä jakeet opettavat meille rukouksesta? (Mitä asioita saamme rukoilla yhtä itsepäisesti kuin Abraham, ja mitä emme saa?)
- Meitä kristittyjä halveksitaan usein kaupungeissamme ja työpaikoillamme. Mikä kuitenkin on muutaman harvan uskovaisen merkitys omalle kaupungilleen ja työpaikalleen vielä tänäkin päivänä?

Lopuksi: Abraham tiesi, että Jumala rakastaa myös sodomalaisia, koska he ovat hänen luomiaan ihmisiä. Siksi hän oli niin periksi antamaton. Jeesus vahvisti asian sanomalla: *”Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.”* (Joh. 3:16*.)

19 SODOMAN TUHO (1. Mooses 19)

Taustaa: Tästä luvusta löytyy Raamatun ensimmäinen viittaus **homoseksuaaliseen käyttäytymiseen**. Tämän jälkeen Raamattu puhuukin siitä ”Sodoman syntinä”. **Loot** oli ilmeisesti ottanut itselleen vaimon Urista lähdettyään, mistä oli nyt kulunut noin 25 vuotta (ks. 12:4; 21:5). Hänellä oli kaksi kihlautunutta tyttäret, jotka olivat siis alle kaksikymppisiä. Loot oli asunut Sodomassa vähintään 15 vuotta (13:11; 16:3.) Kaupungin portissa istuminen osoittaa, että hän oli päässyt kaupunginneuvoston jäseneksi. Muistamme, että Abraham oli pelastanut Sodoman kaupungin asukkaat sotavankeudesta runsas vuosikymmen aikaisemmin. (Raamatun muut kohdat homoseksuaalisesta käyttäytymisestä: 3. Moos. 18:22–30; Room. 1:26–28; 1. Kor. 6:9; 1. Tim. 1:10.)

Alustavat kysymykset

- Mitä se Lootista osoittaa, ettei hän pystyttänyt asuinpaikalleen alttaria?
- Mitä se Lootista osoittaa, että hän kihlasi tyttärensä sodomalaisille miehille?

Jakeet 1–3.

- Vertaa sitä kohtelua, minkä vieraat olivat saaneet Abrahamin luona (luvussa 18) siihen kohteluun, minkä he saivat Lootin luona? Mitä tämä kohtelu Lootista osoittaa?
- Missä vaimo ja tyttäret olivat silloin, kun Loot palveli vieraitaan, mieltikää eri mahdollisuuksia.
- Miksi vieraat aikoivat ensin yöpyä taivasalla?

Jae 2. Pietari 2:7

- Pietari sanoo Lootista: ”Päivästä päivään tuo hurskas mies sydämessään kärsi, kun hän joutui elämään (sodomalaisten) keskellä ja katselemaan ja kuuntelemaan heidän jumalattomuuttaan.” Mitä muuta Lootin olisi pitänyt tehdä kuin kärsiä?
- Miksi Loot ei lähtenyt pois Sodomasta?
- Miten meidän pitäisi suhtautua siihen jumalattomuuteen, jota maailma (ennen kaikkea some ja media) ovat täynnä myös meidän aikanamme?

Jakeet 4–5. Tässä puhutaan kaupungin KAIKISTA miehistä.

- Miten Sodomassa kaikesta päätellen suhtauduttiin seksiin?
- Mikä näissä jakeissa on yllättävää ja suorastaan kauhistuttavaa? (Mikä Lootin vieraissa sai kaupungin miehet tuollaisen himon valtaan?)
- Kuvitelkaa lasten ja nuorten tilannetta kaupungissa, jossa seksiin suhtauduttiin tuolla tavalla.
- Millainen Sodoman tulevaisuus olisi ollut, jollei sitä olisi hävitetty?

Jakeet 6–8. Se, että vieraat olivat saaneet suojan Lootin katon alla, velvoitti tuon ajan ajattelutavan mukaan isäntää suojelemaan heitä vaikka omalla hengellään.

- Mieltikää, mitä pitää tapahtua, että joku isä voi päätyä esittämään jakeiden 7–8 sisältämän ehdotuksen? (Tiesikö Loot, että hänen vieraansa olivat taivaallisia olentoja? Perustelkaa mielipiteenne.)

Jakeet 9–11

- Mitä Sodoman asukkailla oli Lootia vastaan? (Mistä he häneen suuttuivat? Vertaa siihen, mistä uskovia nykyään syytetään?)
- Enkelit olivat tulleet tutkimaan Sodoman tilannetta paikan päälle. Mitä he nyt olivat saaneet siitä selville?

Jakeet 12–17, ks. myös jae 29

- Onko Lootin vävyjen reaktio mielestänne ymmärrettävä? Miksi oli, miksi ei ollut? (Minkä verran luulette vävyjen tienneen appensa uskonnosta?)
- Miksi Lootin perhe ei paennut henkensä edestä heti paikalla, vaan vitkasteli vitkastelemasta päästyäänkin?
- Mieltikää, mikä Lootin perheen naisväelle oli vaikeinta tässä tilanteessa.
- Miksi Herra ei luovuttanut ja jättänyt Lootin perhettä tuhoon tuomittuun kaupunkiin? (Mitä nämä jakeet opettavat meille uskovien sukulaisten vaikutuksesta perhekuntansa kohtaloihin, ks. jakeita 16 ja 29)?
Luetaan jakeet 18–22, mutta ei kommentoida niitä. Nämä jakeet selittävät Soarin kaupungin olemassaolon Kuolleen meren rannalla.

Jakeet 23–26. Lootin vaimo jättäytyi ilmeisesti jälkeen miehestään ja tyttäristään (23,26). On ajateltu, että maan repeämästä purkautui myrkyllisiä kaasuja, joita tuo nainen veti henkeensä. Vähitellen hän peittyi suolakiteiden alle.

- Mikä on jakeiden 24–25 sanoma meidän ajallemme? (Mitä Sodoman hävitys osoittaa rakkauden Jumalasta?)
- Miksi Lootin vaimo katsoi taakseen?
- Jeesus sanoi: *Muistakaa Lootin vaimoa!* (Luuk. 17:32). Mistä hän tahtoo varoittaa sinua ja minua tänä päivänä?

(jatkuu)

Luetaan jakeet 27–29 mutta ei kommentoida niitä. Abraham oli seisonut samalla paikalla silloin, kun Loot oli eronnut hänestä ja muuttanut Sodomaan.

Jakeet 30–38. Huomatkaa, että Lootin tytärten äiti ja sulhaset olivat juuri kuolleet, samoin kaikki heidän ystävänsä. Loot itse oli menettänyt vaimonsa ja kaiken omaisuutensa. Katsokaa Moabin ja Ammonin nimen merkitys alaviitteestä.

- Mitä Loot pelkäsi lähtiessään Soarista?
- Miksi Loot ei palannut Abrahamin leiriin?
- Luuletteko, että Lootin tyttäret olisivat toimineet näin, jos heidät olisi kasvatettu Abrahamin leirissä, sen sijaan että he kasvoivat Sodomassa? Perustelkaa vastauksenne.
- Miksi Lootin elämä meni noin täydellisesti pieleen; mikä oli hänen pahin virheensä?
- Miksi tämä inestitapaus on kirjoitettu Raamattuun?

Kokoavat kysymykset

- Maailmassa on paljon kristittyjä homoja, jotka haluavat totella Jumalan sanaa ja elää selibaatissa. Miettikää, miten me seurakunnissa voisimme tukea heitä heidän taistelussaan?

Lopuksi: Jeesus ollut mikään homofoobikko, minkä huomaamme hänen seuraavista sanoistaan: ”*Entä sinä, Kapernaum, korotetaanko sinut muka taivaaseen? Alas sinut syöstään, alas tuonelaan saakka! Jos sinun kaduillasi tehdyt voimateot olisi tehty Sodomassa, se olisi pystyssä vielä tänäkin päivänä. Minä sanon: Sodomian maa pääsee tuomiopäivänä vähemmällä kuin sinä.*” (Matt. 11:23–24.) Kunpa vain Loot olisi julistanut kaupungissaan Jumalan sanaa, niin että sen asukkaat olisivat saaneet mahdollisuuden nähdä syntinsä, uskoa Herran armoon ja pelastua!

20 LUPAUKSEN LAPSI SYNTYY (1. Mooses 21)

Taustaa: Lupauksen antamisesta oli kulunut 25 vuotta, kun se lopulta toteutui. Herra oli itse määrännyt, mikä nimi tuolle lapselle annettaisiin. Esikoisena pidettiin tuossa kulttuurissa päävaimon, ei sivuvaimon poikaa.

Jakeet 1–7

- Mitä hankaluuksia sisältyi ehkä ikääntyneen Saaran raskauteen ja synnytykseen?
- Mistä Iisakin nimen oli määrä olla muistutuksena jakeiden 3 ja 6 mukaan (sehän tarkoittaa ”hän nauraa”? Lukekaa jae 6 molemmista käännöksistä.
- Mitä jakeen 7 sanat Saarasta viestittävät?
- Minkä luulette olleen kaikkein ihaninta Abrahamille ja Saaralle, kun he seurasivat pikku Iisakin kasvua ja kehitystä? (Huolehtivatko ja hätäilivätkö he lapsestaan enemmän kuin nuoremmat vanhemmat?)
- Entä jos Abraham ja Saara olisivat saaneet lapsen heti naimisiin mentyään. Mitä heiltä silloin olisi jäänyt oppimatta?
- Mitä sinä ajattelisit, jos joutuisit odottamaan Jumalan lupauksen täyttymistä neljännesvuosisadan ajan?

Jakeet 8–13. Ismael oli 13-vuotias, kun Iisak syntyi. Rinnasta vierottaminen tapahtui 3–4-vuotiaana, joten siinä vaiheessa Ismael oli 16–17 vuotta vanha. Kodista karkottaminen merkitsi hänelle koko perinnön menettämistä. Myös sivuvaimon pojalle olisi kuulunut jonkinlainen perintö.

- Millaisiksi Abrahamin, Saaran, Ismaelin ja Hagarin välit ehkä muuttuivat Iisakin syntymisen jälkeen?
- Miettikää, mikä sai Ismaelin ilvehtimään pikkuveljensä vieroitusjuhliissa?
- Mitä ajattelette Saaran käskystä jakeessa 10?
- Miksi Jumala teki tässä tilanteessa naisesta oman tahtonsa välittäjän (11–13)?
- Mikä ehkä tuotti Abrahamille eniten tuskaa tässä tilanteessa?
- Paavali siteeraa Gal. 4:30 Saaran sanoja jakeesta 10. Hän soveltaa niitä niin, että orjattaren poika tarkoittaa lakiuskovaisia ja Saaran poika uskosta vanhurskaita. Lain kautta pelastukseen pyrkivä ajetaan pois Jumalan valtakunnasta ja hän jää ilman uuden luomakunnan perintöä. Keneen lakiuskovaiset voisivat viitata meidän päivinämme?

Jakeet 14–16. Katsokaa kartalta Beerseba. Beerseban autiomaan tarkoittaa pohjoista Negeviä.

- Mitä Abrahamista osoittaa se, että hän ryhtyi toimenpiteisiin jo varhain aamulla? (Mitä olisi tapahtunut, jos Abraham olisi kieltäytynyt tottelemasta Herraa tässä asiassa?)
- Mitä luulette Abrahamin sanoneen pojalleen, kun hän lähetti tämän pois kotoaan ilman rahaa, vain leipä ja vesileili mukanaan?
- Mitä Hagar ehkä ajatteli niistä paristakymmenestä vuodesta, jotka hän oli elänyt Abrahamin leirissä?
- Kuvitelkaa äidin tunnelmia jakeiden 15 ja 16 kuvaamassa tilanteessa. Mikä siinä oli pahinta? (Jakeen 15 kohdalla uusi käännös on parempi.)
- Millainen oli ehkä Hagarin Jumala-suhde tässä vaiheessa? Entä Ismaelin?

Jakeet 17–19. Tämä on jo toinen keskustelu, jonka Hagar käy Jumalan enkelin kanssa. Jousenkantama on arviolta 20–60 m.

- Jae 17 sisältää sanaleikin, koska Ismaelin nimi tarkoittaa: ”Jumala on kuullut”. Mitä enkelin sanat merkitsivät Hagarille ja hänen uskolleen?
- Sovella jae 17 omiin lapsiisi, erityisesti häneen, josta eniten hätäilet. Mitä se näin luettuna sinulle sanoo?
- Mistä se voi johtua, ettei Hagar ollut heti huomannut lähellä olevaa kaivoa?

Jakeet 20–21. Paranin autiomaan sijaitsee Siinain keskiosassa. Ks. karttaa. Ismael sai 12 poikaa, ja häntä pidetään arabien kantaisänä (25:12–18). Ismaelilaiset tunnistettiin kultaisesta nenärenkaasta, he olivat oivia kamelinkasvattajia ja kävivät karavaaneillaan kauppaa Egyptin ja Kanaanin välillä.

- Kuvitelkaa Ismaelin elämää tästä lähtien, ensin äidin kanssa, sitten egyptiläisen vaimon ja yhä kasvavan lapsilauman kanssa?
- Mitä tarkoittaa, että Jumala oli Ismaelin kanssa?
- Hagar ei ilmeisesti mennyt koskaan uusiin naimisiin. Mitä ajattelette tämän naisen elämänkohtalosta? (Mitä hyviä puolia siihen sisältyi? Entä huonoja?)

Jakeet 22–24. Abimelek on toinen niistä kuninkaista, jotka olivat ottaneet Saaran luokseen luullessaan hänen olevan Abrahamin sisko.

- Miksi kuningas Abimelek tahtoi ehdottomasti solmia Abrahamin kanssa liiton?
- Mitkä asiat Abrahamin persoonassa ja elämässä ehkä tekivät vaikutuksen Kanaanin alkuperäisiin asukkaisiin huolimatta hänen töppäilyistään (ks. myös 20:15)?

Jakeet 25–34. Beerseba tarkoittaa ”seitsikon lähde” tai ”valakaivo”. Se oli kuningaskunnan aikana Israelin ja Juudan eteläisin kaupunki. Ilmeisesti tapana oli, että kaivon kaivaja myös omisti sen.

- Miettikää, miten kymmeniä metrejä syvät kaivot kaivettiin tuohon aikaan, ja mikä oli kaivon merkitys paimentolaiskulttuurissa?
- Mikä on Abrahamin puunistutuksen ja rukouksen merkitys tässä yhteydessä?

Lopuksi: Tapaamme Ismaelin vielä kerran hautaamasta isäänsä yhdessä Iisakin kanssa. Yhteydenpito veljesten väliltä ei siis katkennut kokonaan. Kun Jeesus sanoi: ”*Tehkää kaikki kansat minun opetuslapsiksi*”, hän tarkoitti myös Ismaelin jälkeläisiä. Heidänkin puolestaan hän on ristillä kuollut.

21 VANHAN PATRIARKAN VIIMEINEN KIUSAUS (1. Mooses 22)

Taustaa: Tämän tapahtuessa Abraham oli 117-vuotias, Saara 107 ja Iisak 17. Varmasti Jumala tuntui Abrahamista täysin käsittämättömältä, ikään kuin hän puhuisi itseään vastaan. Kaldean Urin kuunjumala Sin oli vaatinut ihmisuhreja, mutta Abrahamin Jumala oli päinvastoin kieltänyt ankarasti ihmisen surmaamisen (9:5–6). Kaiken lisäksi Abrahamille luvattujen jälkeläisten oli määrä syntyä nimenomaan Iisakin kautta.

Jakeet 1–3

- Miksi Jumala ei jättänyt jo vanhaa miestä rauhaan, vaan säästi pahimman koettelemuksensa viimeiseksi?
- Miten Abraham olisi ehkä suhtautunut tähän koettelemukseen, jollei hänellä olisi ollut elämänsä aikana monia muita koettelemuksia?
- Mikä oli se asia, jonka suhteen Jumala tahtoi vielä testata vanhaa patriarkkaa?
- Mitä se osoittaa Abrahamista, ettei hän väittänyt sanallakaan Jumalan käskyä vastaan?
- Mitä näissä jakeissa on mielestänne järkyttävintä?
- Miksi Jumala ei antanut tätä käskyä molemmille vanhemmille, vaan vain isälle?
- Luuletteko että Abraham kertoi Jumalan käskyn Saarelle? Miksi, miksi ei?
- Muistele jotain tilannetta, kun Jumala tuntui vaativan sinulta liian raskasta uhria. Miten silloin reagoit?

Jakeet 4–6. Katsokaa karttaa. Beersebasta Moriaan on matkaa noin 70 km. Sinne Abraham rakensi viimeisen alttarinsa. Tuolle samaiselle vuorelle rakennettiin myöhemmin Jerusalemin temppleri alttareineen (1. Aik. 3:1). Myös Golgata oli osa Morian vuorta.

- Miksi Abraham otti palvelijoita ja polttopuita mukaan tälle matkalle?
- Miksi Herra määräsi uhripaikan niin kauaksi; miksi piti olla tuo kolmen päivän kidutus?
- Miksi Abraham ei ottanut palvelijoita mukaansa vuorelle?
- Mitä Abrahamin sanat jakeessa 5 hänestä ja hänen uskostaan osoittavat?
- Jeesus kiipesi kerran saman vuoren rinnettä risti selässään. Missä kaikissa suhteissa Iisak oli hänen ennakkokuvansa? Ks. myös jae 2.

Jakeet 7–9

- Luuletteko, että Iisak aavisti asian oikean laidan? Perustelkaa vastauksenne.
- Missä mielessä Abrahamin sanat pojalleen olivat profeetallisia?
- Miksi Abrahamin piti rakentaa vielä alttarikin?
- Mitä Abraham ehkä sanoi pojalleen tätä sitoessaan?
- Iisak oli jo 17-vuotias nuorukainen. Miksi hän ei lähtenyt karkuun?
- Miksi Iisak piti sitoa kiinni, vaikka hän suostui vapaaehtoisesti uhrattavaksi?
- Mitä mieltä olette: selvisikö Iisak tästä tapauksesta ilman traumaa? Perustelkaa kantanne.
- Millä tavalla Iisak oli näissä jakeissa Jeesuksen ennakkokuva?

Jakeet 10–14

- Heprealaiskirjeen mukaan Abraham sai poikansa takaisin ”ylösnousemuksen ennusmerkkinä” (Hepr. 11:19). Mitä nämä sanat tarkoittavat?
- Missä suhteessa Abraham on Isä Jumalan ennakkokuva?
- Jos joku esittäisi sinulle kysymyksen: ”Mistä voin tietää, että Jumala rakastaa minua?” mitä vastaisit hänelle jakeen 12 perusteella?
- Ensimmäistä kertaa Raamatussa nyt mainitaan, että joku kuolee toisen sijasta. Mikä siis on oinaan rooli tässä draamassa; miettikää asiaa myös UT:n valossa?
- Miksi Abraham valitsi vuorelle juuri tuollaisen nimen (14)? (Mitä Herra näki sillä vuorella? Miten hän ilmestyi sillä vuorella?)
- Miettikää, millainen viikko Saarella oli takanaan, kun miehet palasivat Morian matkalta kotiin.
- Mitä Saara ehkä sanoi kuultuaan, mitä vuorella oli tapahtunut?

Jakeet 15–19. Abraham oli jo saanut Herralta ja Melkisedekiltä siunauksen. Nyt hänet siunattiin kolmanteen kertaan, ja juuri tämän siunauksen yhteydessä Herra mainitsi hänen ”siemenensä”. (Lukekaa jae 18 vanhan käännöksen mukaan.)

- Millä tavalla kaikki kansakunnat maan päällä tulevat siunatuksi Abrahamin siemenessä?
- Miten meidän elämässämme näkyy se, että olemme saaneet osaksemme Abrahamin siunauksen?
- Mitä Abrahamille olisi ehkä tapahtunut, jos hän olisi kieltäytynyt tottelemasta Herran käskyä?
- Miksi Jumala ei ole tätä ennen eikä tämän jälkeen vaatinut keneltäkään muulta ihmiseltä ihmisuhrin uhraamista?
- Kaikki me uskovat joudumme joskus kokemaan, että Herra ottaa meiltä pois jotakin sellaista, mitä ilman emme usko-neet voivamme elää. Vastatkaa tämän tekstin valossa, miksi hän sen tekee.

(jatkuu)

Jakeita 20–24 ei lueta. Nelisenkymmentä vuotta oli kulunut siitä, kun Abraham ja Saara olivat lähteneet Harranista. Lopulta he saivat sieltä viestin. Nahor-veli oli hengissä ja hänellä oli 12 poikaa, joista tuli myöhemmin 12 aramealaisheimon esi-isiä. Iisakilla oli siis 12 serkkua, joista yksi oli Rebekka-nimisen tytön isä Laban.

Lopuksi: Herra ei ole pyytänyt eikä vaatinut tällaista uhria keneltäkään muulta kuin Abrahamilta – ja sitten itseltään. Abrahamin ei loppujen lopuksi tarvinnut iskeä veistä poikansa rintaan, mutta Taivaallisen Isän piti. Jollei hän olisi sellaiseen uhriin suostunut, ei yksikään ihminen pelastuisi helvetistä. Ehkä tämä tapaus on kirjoitettu Raamattuun juuri siksi, että osaisimme kuvitella edes vähän Jumalan isänsydämen tuskaa hänen Poikansa riippuessa ristillä.

22 SAARAN JA ABRAHAMIN KUOLEMA JA HAUTAUS (1. Mooses 23 ja 25:1–10)

Taustaa: Abraham ja Saara ehtivät olla naimisissa noin sata vuotta. Iisak oli äitinsä kuollessa 37-vuotias, mutta yhä naimaton. Abraham oli asettunut asumaan aivan Hebronin viereen Mamren tammilehtoon ja sinne hän oli myös rakentanut alttarin (13:18). Nyt luolan päällä seisoo Herodesten aikana rakennettu ja sen jälkeen monesti restauroitu Abrahamin moskeija eli Haram-al-Halilin linnoitus. Ristiretkeläiset väittivät keskiajalla avanneensa Makpelan luolan ja löytäneensä sieltä luita ja sarkofagin.

Jakeet 23:1–4.

- Millainen oli ollut Saaran osa naisena; mitä plussia ja miinuksia siihen oli sisältynyt? (Voidaanko mielestänne sanoa, että Saara eli onnellisen ja rikkaan elämän? Miksi? Miksi ei?)
- Tämä on ainoa kerta Raamatussa, kun Abrahamin kerrotaan itkeneen. Mitä tuo vanha mies itki vaimonsa parien ääressä?
- Miten Iisak ehkä koki äitinsä kuoleman?

Jakeet 5–13. Heettiläiset olivat suuri kansa, jonka pääkaupunki sijaitsi nykyisen Turkin sisäosissa. He olivat levinneet myös Kanaanin maahan. Kauppaa hierottiin Hebronin kaupunginportilla, missä viralliset asiat yleensä päätettiin (10).

- Verratkaa itämaista kaupankäyntiä nykyiseen tyyliin.
- Miksi Abraham ei halunnut haudata Saaraa heettiläiseen hautaan (6b)? (Mitä Abraham tahtoi viestittää perheelleen ja ympäröiville kansoille sillä, että hän hankki Hebronista oman sukuhaudan?)
- Oliko Efron mielestänne ollut vakavissaan luvattua antaa maansa ilmaiseksi Abrahamille? Perustelkaa mielipiteenne?
- Miksi Abraham halusi ehdottomasti maksaa siitä maasta, jonka Jumala oli hänelle ja hänen jälkeläisilleen luvannut (9, 13)?

Jakeet 14–20. Hopeaa käytettiin tuohon aikaan painon mukaan. 400 sekeliä vastasi 4–6 hopeakiloa. Kun vertaamme sitä siihen summaan, jonka Jeremia maksoi Anatotin tontista (vain 17 sekeliä), huomaamme että tekstissämme on kysymys kiskurihinnasta.

- Miksi Abraham ei voinut ryhtyä tinkimään hinnasta, kuten itämailla yleensä on tapana?
- Miksi kaupankäynnin piti olla niin julkista, että kaikki paikkakunnan miehet olivat siinä läsnä?
- Makpelan luolaan haudattiin loppujen lopuksi Abraham & Saara, Iisak & Rebekka ja Jaakob & Lea. Mikä oli tämän hautapaikan merkitys Abrahamin jälkeläisille?

Jakeet 25:1–6. Heparan verbimuoto voidaan tulkita niin, että Abraham oli ottanut Keturan sivuvaimokseen ja lähettänyt tämän pojat pois jo Saaran eläessä. Nimestä päätellen Keturan pojat asettuivat asumaan Arabian koillisosiin. Huomatkaa, etteivät ”assurilaiset” jakeessa 3 ole sama kansa kuin ”assyrialaiset”.

- Mitkä seikat puoltavat sitä ajatusta, että Abraham oli ottanut Keturan sivuvaimokseen jo Saaran eläessä? Mitkä seikat ovat tätä johtopäätöstä vastaan?
- Mitä uusia puolia tämä yllättävä avioliitto tuo esille Abrahamista ja Saarasta?
- Miettikää, miksi Raamatussa luetellaan Keturan pojat ja pojanpojat näin tarkkaan?
- Miten luulette Iisakin suhtautuneen pikkuveljiinsä?
- Miksi Abraham päätti lähettää Keturan pojat (ja ehkä Keturankin) kauas pois luotaan?

Jakeet 25:7–10

- Muistelkaa, mistä kaikesta Abraham oli joutunut luopumaan elämänsä aikana.
- Mitä tarkoittaa, että joku kuolee elämästä kyllänsä saaneena? (Mitä tähän asiaan vaikuttaa se, että Abraham oli uskosta, ei teoista, vanhurskautettu?)
- Jos sinä kuolisit tänään, voitaisiinko sinusta sanoa, että kuolit elämästä kyllänsä saaneena? Miksi, miksi ei?
- Mistä se on osoitusta, että Ismael ja Iisak hautasivat isänsä kahdestaan?

Matt. 1:1

- Uusi testamentti alkaa näin: *Jeesuksen Kristuksen, Daavidin pojan ja Abrahamin pojan, sukuluettelo*. Jumalaa kutsutaan Raamatussa **Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumalaksi** (Esim. Matt. 22:32). Mikä siis oli Abrahamin tehtävä pelastushistoriassa?

Hepr. 11:13–16*. *Uskossa nämä kaikki (patriarkat) kuolivat eivätkä luvattua saavuttaneet, vaan kaukaa he olivat sen nähneet ja sitä tervehtineet ja tunnustaneet olevansa vieraita ja muukalaisia maan päällä. Sillä jotka näin puhuvat, ilmaisevat etsivänsä isänmaata. Ja jos he olisivat tarkoittaneet sitä maata, josta olivat lähteneet, niin olisivat heillä ollut tilaisuus palata takaisin; mutta nyt he pyrkivät parempaan, se on taivaalliseen.*

(jatkuu)

- Millaisia Abrahamin ja Saaran elämä ja kuolema olisivat olleet, jos he olisivat uskoneet vain maanpäälliseen Kanaanin maahan, mutta eivät ikuiseen isänmaahan?
- Mitä tämä Heprealaiskirjeen kohta kertoo meille Jumalan lupauksen toteutumisesta: milloin ne toteutuvat lopullisesti?
- Mitä vastaisitte ihmiselle, joka syyttäisi Jumalaa siitä, ettei tämä ole täyttänyt hänelle antamiaan lupauksia?

Lopuksi: *Abraham odotti sitä kaupunkia, joka on rakennettu vankalle perustalle ja jonka Jumala itse on suunnitellut ja tehnyt.* (Hepr. 11:12.) Abraham ja Saara olivat lähteneet Urin kaupungista, mutta lopulta he päätyvät kaupunkiin nimeltä Uusi Jerusalem. Makpelin hauta oli Abrahamille ikään kuin pantti, joka todisti hänelle uuteen Jerusalemiin pääsystä.

23 REBEKASTA TULEE IISAKIN VAIMO (1. Mooses 24:1–61)

Taustaa: Elieser on se sama Abrahamin palvelija, jolta tämän omaisuus meni sivu suun Iisakin syntyessä. Nyt hän joutuu etsimään 40-vuotiaalle Iisakille vaimoa. Elieser ei ole syntynyt Urissa, vaan Damaskoksessa. Hänen nimensä tarkoittaa ”Jumalan apua”. (Sana on sama kuin UT:n ”Lasarus”.)

Jakeet 1–4

- Iisak oli nyt melkein 40-vuotias. Miksi Abraham havahtui vasta tässä vaiheessa etsimään hänelle vaimoa?
- Mitä siihen tarvitaan, että jostakusta palvelijasta tulee noin uskollinen herralleen kuin mitä Elieser oli?
- Miksi oli tärkeää, etteivät Abrahamin jälkeläiset menneet naimisiin pakanoiden kanssa?

Jakeet 5–9

- Miksi Abraham ei lähtenyt itse tai lähettänyt Iisakia Elieserin mukana tuolle tärkeälle matkalle?
- Miksi Abraham ei ollut laatinut mitään kakkossuunnitelmaa siltä varalta, ettei Mesopotamiasta löytyisikään vaimoa Iisakille?
- Mitä jae 7 osoittaa meille vanhan Abrahamin uskosta?
- Mitä Abraham ajatteli enkelien tehtävästä? Entä mitä sinä siitä ajattelet?
- Miksi Herran johdatukseen uskominen saattaa olla meille kristityille vaikeaa?

Jakeet 10–14. Katsokaa kartalta, miten Hebronista mentiin Harraniin Pohjois-Mesopotamiaan. Matkan pituus oli 800 km linnuntietä. Nahorin kaupunki oli ehkä saanut nimensä Abrahamin veljen Nahorin mukaan.

- Mitä tarkoitusta varten Elieser otti mukaansa kokonaista 10 lastattua kamelia?
- Mitä jakeet 12–14 osoittavat meille Elieserin uskosta?
- Miettikää, miksi Elieser valitsi juuri tuollaisen merkin, josta hän voisi tunnistaa Herran valitseman tytön?
- Saako aviopuolisoa mielestänne etsiä vielä nytkin merkin avulla? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 15–21. Rebekka oli Abrahamin veljen Nahorin pojan Betuelin tytär. Hän ei voinut olla iältään vielä parikymppi-nenkään, sillä työt naitettiin nuorina tuohon aikaan. Kameli voi kulkea jopa pari viikkoa ilman vettä, mutta sitten se juokin kymmeniä litroja. Kaivot Lähi-idässä ovat syviä, ja niihin johtaa portaikko (16b).

- Mitä nämä jakeet osoittavat Rebekasta?
- Missä suhteessa Rebekka ylitti Elieserin odotukset, verrattuna toisiinsa jakeita 14 ja 19?
- Arvioikaa montako kertaa tytön oli käytävä kaivossa, jotta kymmenen kamelia saisi juoda kyllikseen ja miten pitkä aika juottamisoperaatioon meni?

Jakeet 22–27. Koska sekeli painoi 10–16 gr., niin rannerenkaat painoivat 100–160 gr. kumpikin ja nenärenkas 5–8 gr.

- Miksi Elieser antoi kultakorut tytölle jo ennen kuin tiesi mitään tämän perhetaustasta?
- Mitä Rebekka tahtoi osoittaa Elieserille ottaessaan vastaan nämä arvokkaat lahjat?

Jakeet 28–32. Rebekalla oli veli nimeltä Laban. Ilmeisesti tuolla seudulla vallitsi patriarkalismin sijasta fratriarkalismi: vanhin veli oli sisartensa pääasiallinen huoltaja.

- Minkä kuvan saatte Labanista näiden jakeiden perusteella?
- Mistä motiiveista Laban ehkä toivotti Elieserin tervetulleeksi kotiinsa?

Jakeet 33–41

- Millä mielellä Rebekan kotiväki otti vastaan uutiset kauan sitten pois lähteneistä sukulaisistaan?
- Mitä Elieser tahtoi viestittää Betuelin perheelle kuvatessaan kotoa lähtönsä niin seikkaperäisesti?

Jakeet 42–48 Näitä jakeita ei lueta. Elieser kuvaa niissä sitä, millaista merkkiä hän Herralta pyysi ja miten se täsmäsi Rebekkaan.

Jakeet 49–56

- Iisak oli pysynyt poikamiehenä nelikymppiseksi asti. Mihin Elieserillä nyt oli tällainen tulenpalava kiire?

Jakeet 57–61

- Mitä nämä jakeet osoittavat naisen asemasta Abrahamin suvun parissa?
- Miettikää, mikä sai nuoren Rebekan lähtemään sellaisen miehen vaimoksi, jota hän ei ollut koskaan edes nähnyt? Ei siis tiennyt mitään tämän ulkonäöstä eikä luonteesta. (Mitä Elieserin ”merkki” ehkä merkitsi Rebekalle?)
- Mistä kaikista asioista nuoren Rebekan piti luopua lopullisesti Harranista lähtiessään? (Mitä nämä jakeet osoittavat Rebekan luonteesta ja hänen uskostaan?)
- Mitä se merkitsi Rebekalle, että hän sai ottaa imettäjänsä mukaansa?
- Miettikää, millainen oli Rebekan usko Jumalaan?
- Mitä me voisimme oppia Rebekan käytöksestä?

Kokoava kysymys

- Miettikää, miksi Jumala tahtoi kirjoituttaa Rebekan noutamisen Raamattuun näin seikkaperäisesti? (Miksi Jumalalle oli niin tärkeää, ketkä ja millaiset naiset pääsevät hänen Poikansa sukupuuhun?)

Lopuksi: Näin suurella vaivalla Jumala rakensi Poikansa sukupuuta, jossa naiset olivat yhtä tärkeässä asemassa kuin miehetkin. Ja yhtä suurella vaivalla Herra on etsinyt sinuakin, muuten et istuisi tänä päivänä tässä raamattupiirissä. Me kristityt emme kuulu Jeesuksen sukupuuhun, mutta me kuulumme hänen perheeseensä. Olemme yhteisen Isän lapsia, siis Jeesuksen sisaria ja veljiä.

24 IISAKIN PERHE (1. Mooses 24:62–67 ja 25:19–34)

Taustaa: Iisakin perheeseen kuului avioliiton alkuvuosina myös vanha isä Abraham, vrt. jae 11. Abrahamin kuoleman käsittelimme jo edellisellä kerralla (25:1–12). Muistamme, että Iisak oli ollut mammanpoika äitinsä kuolemaan asti, mikä oli tapahtunut kolme vuotta aikaisemmin. Hän oli ehkä saanut murrosikäisenä trauman uhraamisoperaation yhteydessä.

Jakeet 24:62–67. Rebekan kulkema matka Harranista Negeviin, Lahai Roin kaivolle, oli noin 900 km. Katsokaa kartalta.

- Onko mielestänne tavallisten avioliittojen ohella olemassa myös ”taivaassa tehtyjä avioliittoja”? Perustelkaa vastauksenne.
- Mitä Iisakista osoittaa, että hän oli surrut äitinsä kuolemaa kolme vuotta?
- Millainen oli ensikohtaaminen a) Iisain ja b) Rebekan näkökulmasta katsottuna? (Miksi Iisak oli lähtenyt kävelyille? Miksi Rebekka pudottautui kamelinsa selästä? Miksi Rebekka peitti kasvonsa?)
- Missä suhteessa Iisak ja Rebekka täydensivät toisiaan?
- Mitä ongelmia Iisak ja Rebekka toivat ehkä avioliittoonsa omasta kotitaustastaan?

Jakeet 19–21. Rebekka oli hedelmätön avioliittonsa 20 ensimmäistä vuotta.

- Miettikää, mitä iloja ja suruja sisältyi Iisakin ja Rebekan 20 ensimmäiseen avioliittovuoteen.
- Mikä esti Iisakia ottamasta itselleen sivuvaimoa?
- Mihin Iisakin rukouksia tarvittiin?
- Abraham oli elossa näiden odotusvuosien ajan. Miettikää, miksi Herra ei ottanut Abrahamia pois ennen lastenlasten syntymää?

Jakeet 22–23

- Miksi Rebekka huolestui kovasti kohdussaan kasvavien kaksosten liikkeistä?
- Mitä Rebekan käytös osoittaa hänen uskostaan?
- Miettikää, minne Rebekka meni, kun hän meni kysymään neuvoa Herralta?
- Miksi Herra tahtoi antaa Rebekalle jakeen 23 profetian ennen poikien syntymistä? Luuletteko, että Rebekka kertoi miehelleen ja myöhemmin pojilleen tämän profetian? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 24–26. Iisak oli poikien syntyessä jo 60 v., Rebekka ehkä vajaat 40. Esau tarkoittaa karvaista ja Jaakob kantapäätä tai pettäjää. Myöhemmin Esau sai nimen Edom, joka tarkoittaa punaista tai ruskeaa.

- Miettikää, millainen Rebekan synnytys oli?
- Mitä ajattelette poikien nimistä?

Jakeet 27–28. Jaakob muistutti paljon isäänsä; he olivat molemmat ”mammanpoikia”. Esau taas muistutti enemmän setäänsä Ismaelia.

- Miksi siinä piti käydä niin, että perheeseen syntyi kaksi puoluetta?
- Mitä lapselle tapahtuu, jos jompikumpi vanhemmista pitää häntä muita rakkaampana? Entä mitä tapahtuu sille lapselle, jota pidetään vähemmän rakkaana?
- Mitä vanhemman pitäisi tehdä, jos hän huomaa rakastavansa yhtä lasta enemmän kuin toisia?

Jakeet 29–34. Linssikeitto on yhä on yleinen ruoka Lähi-idässä.

- Mikä näissä jakeissa on mielestänne hämmästyttävintä?
- Mitä nämä jakeet osoittavat meille Jaakobista, hänen luonteestaan ja hänen uskostaan?
- Mitä nämä jakeet osoittavat meille Esaun luonteesta ja hänen uskostaan?
- Missä tilanteessa meidän aikamme uskova saattaa ”myydä esikoisuutensa” eli taivaallisen perintöosansa ”hernekeitosta”?
- Vetäjä lukee: *Jo ennen kaksospoikien syntymää, ennen kuin he vielä olivat tehneet mitään hyvää tai pahaa, Jumala sanoi Rebekalle: ”Vanhempi on palveleva nuorempaa.” Näin Jumala osoitti, että hänen suunnitelmansa perustui hänen omaan valintaansa, ei ihmisen tekoihin vaan kutsujan tahtoon.* (Room. 9:11.) Mitä jakeet 23,33 ja Room. 9:11 osoittavat meille Jumalan valinnasta ja ihmisen valinnasta?

Kokoava kysymys

- Milloin ja miten meidät on valittu maailmasta Jumalan lapsiksi?

Lopuksi: Koko Israelin historian ajan Jumala valitsi jonkun ihmisen Poikansa esi-isäksi ja rajasi muut pois: Seemin, Abrahamin, Iisakin. Loppujen lopuksi Jumalalle kelpaavia valittuja oli vain yksi ainoa: Jeesus Kristus. Hänen jälkeensä Jumalan valittuja ovat kaikki ne, jotka uskovat häneen ja ovat hänen nimeensä kastetut.

25 KOETTELEMUKSIA IISAKIN ELÄMÄSSÄ (1. Mooses 26:1–33)

Taustaa: Iisakin elämä sisälsi monta pettymystä ja surua. Ensimmäinen niistä oli hänen murrosikäisenä saamansa trauma, toinen oli hänen vaimonsa lapsettomuus. Nyt kerrotaan kolmannelta onnettomuudesta eli nälänhädästä. Huomatkaa, että Gerarin Abimelek oli solminut liiton jo Abrahamin kanssa puoli vuosisataa aikaisemmin. Kaivoasia oli silloin selvitetty sovussa. Ilmeisesti näissä jakeissa on kysymys edellisen Abimelekin pojasta tai pojanpojasta. Heitä nimitetään ”filistealaisiksi”, mutta he eivät olleet samoja filistealaisia, joihin Goljat myöhemmin kuului.

Jakeet 1–6. Katsokaa kartalta Gerar. Se sijaitti Egyptiin vievän tien varrella.

- Miksi Jumala ei halunnut Iisakin perheen menevän Egyptiin nälänhätää pakoon?
- Miksi Herra siunasi Iisakin juuri tässä tilanteessa samalla siunauksella kuin oli siunannut hänen isänsä?
- Katsokaa tarkkaan, millaisia siunauksia Herra lupasi Iisakille nälänhädän keskellä?
- Miten Iisak ehkä ymmärsi Herran lupauksen ”kaikille kansoille tulevasta siunauksesta”? Mitä se merkitsi Iisakille, että Herra näki hänen isänsä jakeen 5 osoittamassa valossa?

Jakeet 7–11. Tämä episodi tapahtui silloin, kun kaksoset eivät olleet vielä syntyneetkään. Muistamme, että Abraham oli menetellyt kahteen kertaan Saaran suhteen samalla tavalla kuin Iisak toimi nyt Rebekan suhteen, jälkimmäisen kerran juuri Gerarissa.

- Mikä Iisakin käytöksessä on mielestänne ymmärrettävää, mikä tuomittavaa?
- Missä suhteessa Iisakin usko Jumalaan osoittautui puutteelliseksi?
- Mitä Rebekka ehkä ajatteli miehensä käytöksestä?
- Mitä mieltä olette siitä väitteestä, että samat paheet (kuten tässä pelkuruus) periytyvät sukupolvelta toiselle?
- Mitä ajattelette siitä, että tällainen episodi kerrotaan Raamatussa ja vieläpä heti lupauksen saamisen jälkeen?
- Mitä nämä jakeet osoittavat meille filistealaisten sukupuolimoraalista?
- Miten Iisakin töppäys kääntyi hänen ja hänen perheensä parhaaksi.

Jakeet 12–17. Iisakilla oli paljon karjaa, mutta nyt hän ryhtyi kokeilemaan myös maanviljelystä. Molempiin elinkeinoihin tarvitaan vettä. Kaivojen kaivaminen oli valtava urakka vähäsateisessa maassa, joissa pohjavesi oli syvällä.

- Miten on mahdollista, että siihen asti paimentolaisena toiminut Iisak sai maanviljelystä kokeillessaan heti satakertaisen sadon? (Millaisten olosuhteiden vallitessa satakertainen sato on mahdollinen? Millaisilla lajikkeilla?)
- Iisakilla ei ollut mitään turvajoukkoja suojanaan. Mitä filistealaisten asenteen muutos merkitsi hänelle ja hänen perheelleen?
- Koskaan enää ei mainita, että Iisak olisi harrastanut maanviljelystä. Mikä hänestä ehkä tuntui vaikeimmalta, kun hänen oli jätettävä satoiset peltonsa ja muutettava muualle?
- Miksi filistealaisten kaivon täyttämistä on erityisen vaikea ymmärtää?
- Miksi Herra ei antanut patriarkkojen jäädä asumaan mihinkään paikkaan luvatussa maassa?

Jakeet 18–22.

- Miten vesi ja siunaus kuuluvat yhteen?
- Miksi Iisak ei ruvennut riitelemään kaivoista, vaan siirtyi aina seuraavaan paikkaan?
- Miettikää, miksi näille riidoille on annettu Raamatussa näin paljon palstatilaa?

Jakeet 23–25. Katsokaa kartalta Beerseba. Abraham oli rakentanut neljä alttaria; Iisak rakensi vain tämän yhden.

- Miksi luulette Herran toistaneen Iisakille siunauksen lupauksensa juuri tässä tilanteessa?
- Millaisissa tilanteissa sinä tunnet tarvitsevasi kaikkein kipeimmin lupauksista Jumalan siunauksesta ja hänen läsnäolostaan?
- Jakeessa 25 esiintyy taas sanonta Herran nimen avuksi huutamisesta. Sehän viittaa aina yhteiseen jumalanpalvelukseen. Mitä yhteinen jumalanpalvelus merkitsi Iisakille ja hänen perheelleen tässä vaiheessa?
- Mitä Iisak ehkä rukoili syntiuhria uhratessaan?

Jakeet 26–33

- Mikä filistealaisten meiningissä oli yllättävää?
- Miksi pakanat tulivat solmimaan liittoa Iisakin kanssa?
- Mitä tämä luku osoittaa Iisakin luonteesta?
- Missä mielessä Iisak on esimerkkinä meille itse kullekin?

Lopuksi: Taivaallinen Isä sanoo tänään sinullekin: Älä pelkää. Minä olen sinun kanssasi. Minä siunaan sinua samalla siunauksella kuin patriarkkoja – poikani Jeesuksen tähden.

26 JAAKOB SAA VIEKKAUDELLE SIUNAUKSEN (1. Mooses 27)

Taustaa: Tässä vaiheessa Iisak oli satavuotias ja sokea. Itse hän luuli kuolevansa aivan pian, mutta itse asiassa hänellä on vielä kymmeniä vuosia elinaikaa jäljellä. Pojat olivat nelikymmppisiä.

Jakeet 26:34–35. Luetaan, mutta ei keskustella. Iisak ja Rebekka eivät todennäköisesti olleet antaneet Esaulle lupaa mennä pakanan kanssa naimisiin, puhumattakaan nyt kahdesta pakanasta.

Jakeet 27:1–4

- Kuvitelkaa, millaista sokean ihmisen elämä oli tuohon maailmanaikaan ja noissa olosuhteissa?
- Miten Iisakin ja Rebekan suhde ehkä muuttui miehen sokeuduttua?
- Herra oli sanonut Rebekalle tämän raskausaikana, että vanhempi kaksosista on palveleva nuorempaa. Jos Rebekka oli koettanut puhua asiasta miehelleen viimeisen 40 vuoden aikana, niin miksi tämä ei ollut häntä kuullut?
- Miettikää, miksi Herra ilmoitti tuollaisen tärkeän asian patriarkan vaimolle, ei patriarkalle itselleen?
- Muistamme, että Esau oli myynyt esikoisoikeutensa Jaakobille. Miksi hän ei maininnut siitä mitään isälleen, joka aikoi siunata hänet esikoisen siunauksella?

Jakeet 5–10

- Millainen mielikuva Rebekalla ehkä tässä vaiheessa oli Jumalan siunauksesta?
- Millainen sinun mielestäsi on Jumalan siunaama elämä?
- Pohtikaa yhdessä seuraavaa kysymystä: Olisiko Jumalan siunaus mennyt väärään osoitteeseen, jollei Rebekka olisi ryhtynyt toimeen?
- Mitä mieltä olette: keksikö Rebekka tämän suunnitelman siltä istumalta vai oliko hän ajatellut sitä edeltä käsin?
- Miten Rebekka arveli selviävänsä miehensä ja Esaun kanssa tämän petoksen paljastuttua?

Jakeet 11–14

- Mitä Jaakob pelkäsi tämän petoshankkeensa suhteen ja mitä hän ei pelännyt?
- Mitä Rebekka oikein tarkoitti sanoessaan jakeen 13 sanat?

Jakeet 15–25. Vastasyntyneen vuohen karva on tosiaan sileää kuin ihmisen karvoitus.

- Mitä äidin suunnitelmaan suostuminen osoittaa Jaakobin suhteesta isäänsä?
- Mitä Jaakobin olisi pitänyt tehdä sen sijaan, että hän suostui äitinsä ehdotukseen?
- Miettikää, monenko eri asian suhteen Jaakob sahasi sokeaa isäänsä silmään?
- Mitkä seikat tekevät Jaakobin petoksen erityisen julkeaksi?
- Mitä johtopäätöksiä voimme tehdä siitä, miten Jaakob nimittää Jumalaa jakeessa 20?
- Miten on mahdollista, että Iisak antoi pettää itseään tuolla tavalla, vaikka epäilikin jotain filunkipeliä? (Montako epätodennäköistä yksityiskohtaa tähän operaatioon sisältyy?)
- Miksi Jumala ei tarttunut asioiden kulkuun ja estänyt tätä petosta?

Jakeet 26–29 ja 26:4

- Mitä a) maallisia ja b) hengellisiä lupauksia Iisakin siunaus sisälsi?
- Verratkaa Jaakobin saamaa esikoisen siunausta siihen siunaukseen, jonka Abraham ja Iisak olivat saaneet suoraan Jumalalta (26:4). Mitä tästä siunauksesta vielä jäi puuttumaan?

Jakeet 30–35

- Miksi tätä siunausta ei voitu peruuttaa?
- Mikä Esaulle oli ehkä kamalinta hänen kuullessaan, mitä oli tapahtunut?
- Mikä Iisakille oli ehkä kamalinta hänen kuullessaan, että vaimo ja poika olivat hänet pettäneet?
- Iisak ja Rebekka olivat olleet syvästi rakastuneita avioliittonsa alussa. Miten luonnehtisitte heidän suhdettaan nyt?

Jakeet 36–40. Jaakob oli nyt saanut esikoispojalle kuuluvan siunauksen.

- Mitä ajattelette näistä jakeista?
- Onko Esau mielestänne sympaattinen vai luotaantyöntävä ihminen? Perustelkaa kantanne. Entä Jaakob, oliko hän sympaattinen ihminen?

Kokoavat kysymykset

- Miten uudessa liitossa tullaan Jumalan siunauksesta ja ”esikoisoikeudesta” osalliseksi?
- Mitä ajattelette siitä materiaalista, josta Jumalan pitää työntekijänsä valita?

Lopuksi: Jeesus, Jumalan valittu ja hänen siunauksensa perijä, sanoi ristille mennessään melkein kuin Rebekka jakeessa 13: ”Kohdatkoon kirous minua, että petollinen se-ja-se (laita tähän oma nimesi) saisi osakseen minun ansaitsemani siunauksen.” Jeesuksen siunaus ei tule vain yhden ihmisen vaan kaikkien maailman ihmisten osaksi – jokaisen, joka huutaa häntä avukseen.

27 JAAKOBIN PAKOMATKA ALKAA (1. Mooses 27:41–28:22)

Taustaa: Jumala oli luvannut Jaakobille siunauksen, mutta tämä ei ollut jaksanut sitä odottaa, vaan oli hankkinut sen isältään viikkauksella.

Jakeet 27:41–46. Jos Esau nyt tappaisi veljensä, hän tulisi verivelan alaiseksi, ja hänetkin pitäisi surmata.

- Luuletteko, että Rebekka hämmästyti toimintansa tulosta, vai oliko hän ehkä osannut sitä ennakoida? Perustelkaa kantanne.
- Rebekka luuli saavansa kultapoikansa pian takaisin, mutta ilmeisesti hän ei nähnyt Jaakobia enää koko elinaikanaan. Millaisia asioita äiti joutuu tällaisessa tilanteessa opettelemaan?

Jakeet 27:46–28:2. Esau ja Jaakob olivat jo 40-vuotiaita.

- Miksi Iisak ja Rebekka eivät olleet lähettäneet jo ajat sitten Esautta ja Jaakobia hakemaan itselleen hyviä morsiamia sukunsa keskuudesta?

Jakeet 28:3–4. Vanha Iisak oli jo siunannut Jaakobin luullessaan häntä Esauksi (vrt. jakeet 28–29). Nyt hän esittää kauas lähtevälle pojalleen lisää toivotuksia, mutta ei itse Abrahamin siunausta. (Vrt. 26:4.)

- Mikä oli saanut Iisakin muuttamaan mielensä, niin että hän piti tässä vaiheessa Jaakobia siunauksen perijänä?
- Mistä se on osoitusta, ettei Iisak voinut itse siunata poikaansa Abrahamin siunauksella?

Jakeet 6–9. Muistamme, että Esau oli mennyt naimisiin kahden heettiläisen naisen kanssa, joista oli tullut Iisakille ja Rebekalle katkera suru.

- Luuletteko, että Iisakin ja Rebekan elämänlaatu parani Esaun kolmannen avioliiton myötä (vrt. 26:35)? Miksi, miksi ei?

Jakeet 5 ja 10. Jaakob, rikkaan perheen poika, lähetettiin pitkälle ja vaaralliselle matkalle vain sauva kädessään, ilman rahaa, ilman aasia (32:11). Asia tuntuu sitä kummallisemmalta, koska tuohon aikaan morsiamesta piti aina maksaa hinta – ja Jaakobin oli määrä mennä Harranissa naimisiin. Suku oli ihmisen ainoa turva maan päällä, ilman sitä yksilö oli vapaata riistaa rosvoille ja ryöväreille. Berseban ja Harranin väliä oli vajaat 1000 km.

- Miksi vanhemmat eivät antaneet Jaakobille rahaa sen enempää kuin ratsuakaan tämän lähtiessä kohti Harrania (32:11)?
- Jaakob oli siihen asti pyörinyt enimmäkseen keittiössä äitinsä apuna. Miten vanhemmat arvelivat hänen selviävän tuhannen kilometrin matkasta yksinään vain sauvansa varassa? (Mistä hänen oli määrä saada ruoka ja yösija?)
- Millaiset ajatukset risteilivät ehkä Jaakobin mielessä hänen kulkiessaan ensimmäisiä päivämatkoja kohti suurta tuntematonta? (Luuletteko, että Jaakob rukoili?)
- Kauanko terve mies kävelee tuhatta kilometriä?

Jakeet 11–14. ”Tikapuu” on väärä käänös, ”portaat” oikea. Kysymys oli porrasympyrin kaltaisesta rakennuksesta, jonka huipulle voi kiivetä pitkin ulkoseinää. Kauan ennen Jaakobin aikaa oli ihmiskunta koettanut rakentaa oman porrasympyrin eli Baabelin tornin, jonka huipulta se toivoi pääsevänsä taivaaseen ilman Jumalaakin.

- Miettikää eri syitä, miksi Jaakobin piti yöpyä ulkosalla, vaikkei se ollut turvallista villieläinten tähden?
- Mikä Jaakobin unessa oli erikoista?
- Jaakob sai nyt siis osakseen Abrahamin siunauksen, jota hänen isänsä ei ollut voinut hänelle antaa. Mikä oli sen tärkein osa?
- Miettikää, miksi Herra laskeutui taivaasta ja antoi Abrahamin siunauksen sellaiselle miehelle, joka oli juuri pettänyt sokean isänsä ja oli nyt syntinsä seurauksia paossa? (Mitä Jaakobin uni opettaa meille Jumalan armosta?)
- Millä tavalla Jumala nykyään laskeutuu taivaasta syntisen ihmisen luo?
- Mikä on enkelien funktio tässä unessa?

Jae 15

- Kuvitelkaa, että Jaakob olisi joutunut lähtemään suureen tuntemattomaan ilman jakeen 15 sisältämää ”matkavakuumusta”. Mitä tuo lupaus hänelle hänen pitkällä matkallaan merkitsi?
- Herra sanoo nyt sinullekin jakeen 15 sanat. Mitä ne merkitsevät sinulle henkilökohtaisesti juuri siinä tilanteessa, jossa nyt olet?

Jakeet 16–22. Katsokaa kartalta Betelin sijainti. ”Betel” on suomeksi ”Jumalan huone”, toisin sanoen Jumalan kohtaamisen paikka. Tämä on Raamatun ensimmäinen viittaus temppeleihin. Kun Raamatussa kuvataan taivaan jumalanpalvelusta, siinä ovat aina enkelit mukana.

- Ks. jakeita 12–17. Mitä kaikkea me opimme tulevasta Jumalan temppeleistä Jaakobin unen kautta, siis Salomon temppeleistä ja Jeesuksen ruumiin temppeleistä eli seurakunnasta?

(jatkuu)

- Mikä on se taivaan portti, josta Jaakob puhuu?
- Mitkä ovat portaat taivaaseen?
- Mitä Jaakob pelkäsi unesta herättyään? (Miksi Jumalan temppeliin ja hänen kohtaamiseensa sisältyy myös pelottava puoli?)
- Mikä oli kiven pystyttämisen tarkoitus?
- Mitä jakeet 20–22 Jaakobin uskosta osoittavat? (Miten hän suhtautui jakeen 15 sisältämään lupaukseen?)

Lopuksi: Pari vuosituhatta myöhemmin julisti Jeesus Kristus, että Jaakobin uni oli saanut täyttymyksensä hänessä: *”Totisesti, totisesti: te saatte nähdä taivaan avoinna, ja te näette Jumalan enkelien kulkevan ylös ja alas siinä, missä Ihmisen Poika on.”* (Joh. 1:51.) Ja: *”Minä olen portti. Se, joka tulee sisään minun kauttani, pelastuu.”* (Joh. 10:9.) Jeesus on se Jumala, jonka Jaakob näki avaavan taivaan oven ja laskeutuvan siitä maan päälle. Myöhemmin hänen ristikseen tuli portaikko, jota pitkin syntinen ihminen pääsee ylös taivaaseen. Ja kristillinen seurakunta on se Jumalan huone, jonka päällä tuo ”portaikko” seisoo.

28 JAAKOBIN NAISET (1. Mooses 29)

Taustaa: Kaivo, jolla Jaakob ja Rakel kohtasivat, oli varmaan se sama Harranin kaivo, jonka luota Elieser oli löytänyt Jaakobin äidin 60 vuotta aikaisemmin. Lampaiden paimentaminen on sen verran raskasta työtä, että tavallisesti sitä tekevät miehet. Raamatussa tosin mainitaan naispuolinenkin paimen muutaman kerran. Tätä tekstiä käsiteltäessä tarvitaan taas karttaa.

Jakeet 1–6

- Millä mielellä Jaakob ehkä lähestyi Harranin kaivoa?
- Jakeesta 5 on jäänyt Labanin isän Betuelin nimi pois. Mikä sukulainen Raakel oli siis Jaakobille?
- Mitä se osoittaa Rakelista, että hän teki paimenen työtä (6, 9)?

Jakeet 7–11. Yleensä miehet ja naiset eivät suudelleet toisiaan julkisella paikalla tuossa kulttuurissa.

- Mikä saattoi olla syynä siihen, ettei lampaita voitu juottaa Harranin kaivolla milloin vain (3,7–8)? Miettikää eri mahdollisuuksia.
- Mikä oli Jaakobin motiivi, kun hän avasi kaivon kannen ja juotti Rakelin lampaat?
- Miten mammanpoika Jaakobista oli voinut tulla noin vahva mies?
- Mitä osoittaa se seikka, ettei Raakel antanut tuntemattomalle suutelijalle korvapuustia? (Mikä sai Jaakobin ja Rakelin rakastumaan toisiinsa ensi silmäyksellä?)
- Jaakobista Raamattu ei anna sitä kuvaa kuin hän olisi itkuiikka. Mikä tässä tilanteessa sai raavaan miehen itkemään ääneen?

Jakeet 12–14a

- Luuletteko että Jaakob kertoi enolleen jo tässä vaiheessa olevansa veljensä kosta paossa? Jollei kertonut, niin miten hän selitti Harraniin tulonsa?
- Miten Laban voi olla ehdottoman varma siitä, että Jaakob oli hänen sukulaisensa?

Jakeet 14b–20

- Missä suhteessa Jaakobin tulo ei ollut aivan ongelmatonta hänen enolleen Labanille?
- Lukekaa jakeet 16–17 sekä vanhasta että uudesta käännöksestä. Mitä Lean ulkonäöstä voidaan päätellä näiden jakeiden perusteella?
- Mitä sisarusten väleihin vaikuttaa se, jos toinen on selvästi kauniimpi kuin toinen?
- Jaakob itse ehdotti morsiamen hinnaksi seitsemän vuoden työtä (15, 18–19). Laskekaa Raakelin hinta suomalaisen keskipalkan mukaan.
- Miten on mahdollista, että seitsemän vuoden aika tuntuu rakastuneesta ihmisestä vain muutamilta päiviltä?
- Myöhemmin käy ilmi, ettei Jaakob aloittanut seksisuhdetta Raakelin kanssa niiden seitsemän kihlausvuoden aikana. Mitä se hänestä osoittaa?
- Mitä se vaikuttaa avioliittoon, jos seksuaalielämä aloitetaan vasta häiden jälkeen?
- Miten arvioisit meidän aikamme tilanteen: moniko prosentti kristityistä nuorista odottaa häihin asti?

Jakeet 21–26. Mesopotamialaisen tavan mukaan morsiamelle annettiin orjatyttö mukaan hänen uuteen kotiinsa.

- Mitä se osoittaa, ettei kukaan ollut nainut Leaa näiden vuosien aikana – hänenhän täytyi olla jo pitkälti yli kahdenkymmenen?
- Mikä tekee Labanin käytöksen erityisen kieroksi?
- Mikä sai Lean suostumaan tähän petokseen?
- Mitkä seikat mahdollistivat sen, ettei Jaakob huomannut petosta ennen kuin aamulla?
- Miettikää, mitä Herra tahtoi opettaa pettäjä-Jaakobille antaessaan hänen tulla juuri tällä tavalla petetyksi? (Missä suhteessa nuo kaksi petosta muistuttivat toisiaan, Jaakobin petos ja Lean petos?)

Jakeet 27–30

- Millainen kulunut viikko oli ehkä ollut Raakelille, joka oli odottanut häitään seitsemän pitkää vuotta?
- Luuliko Lea saavansa olla Jaakobin ainoa vaimo? Miksi luuli, miksi ei luullut?
- Olisiko Jaakobin mielestänne pitänyt tyytyä Leaan ja antaa Raakelin mennä jonkun muun kanssa naimisiin? Perustelkaa vastauksenne.
- Raakel oli odottanut häitään seitsemän pitkää vuotta. Mitä hän ehkä tässä tilanteessa ajatteli isästään, siskostaan ja Jumalasta?
- Miten kauan suomalaiselta mieheltä menisi aikaa, ennen kuin hän saisi säästetyksi 14 vuoden palkkaa vastaavan summan rahaa?

Jakeet 31–35. Huomatkaa, että Jeesus syntyi Lean pojan Juudan suvusta.

- Mitä poikien nimet Lean elämästä ja uskosta kertovat?

(jatkuu)

- Mitä poikien nimet kertovat Lean tunteista miestään kohtaan? (Mitä Lea voitti sillä, että hän jatkoi kaikesta huolimatta miehensä rakastamista?)
- Mitä hyviä asioita Lean elämässä joka tapauksessa oli?
- Mitä voisimme oppia Lealta, jos joskus tunnemme itsemme hyljityiksi?

Lopuksi: Enkeli Gabriel ennusti 2000 vuotta myöhemmin Marialle, että hänen poikansa *”hallitsee Jaakobin sukua ikuisesti, eikä hänen kuninkuudellaan ole loppua”* (Luuk. 1:33). Jaakob ja Lea kelpasivat kaikesta huolimatta Jeesuksen esivanhemmiksi. Näin Jumalan armo tulee näkyviin jo hänen Poikansa sukupuussa.

29 JAAKOBIN AHDINKO KOTONA JA KEDOLLA (1. Mooses 30)

Taustaa: 1. Mooseksen kirja ei jostain syystä sano patriarkkojen elämää kuvatessaan: ”Tämä henkilö toimi tässä ja tässä asiassa Jumalan tahdon vastaisesti.” Sen, että moniavioisuus on syntiä, opimme jo maailman ensimmäisistä häistä, joissa Herra sanoi Adamille ja Eevalle: ”*Sen tähden (yksi) mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittyköön (yhteen) vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi.*” (1. Moos. 2:24*.)

Jakeet 1–2

- Mikä sai Raakelin syyttämään miestänsä tuolla tavalla? (Uhkasiko hän tässä mielestänne miestänsä itsemurhalla? Perustelkaa vastauksenne.)
- Mitä ajattelette Jaakobin vastauksesta ja hänen suuttumuksestaan?

Jakeet 3–8. Nimi Dan tarkoittaa ”hän on tuominnut”, ”hän on ratkaissut asian”. Nimi Naftali muistuttaa heprean sanaa ”kamppailu”.

- Miksi Jaakob ei sanonut Raakelille, ettei hän halua itselleen kolmatta vaimoa?
- Miksi vaimot saivat antaa pojilleen nimet Jaakobin perheessä?
- Mitä Raakelin Danille antama nimi hänestä paljastaa?
- Mitä jae 8 kertoo sisarusten väleistä? (Mitä taistelua Raakel oli käynyt sisarensa kanssa ja miten niin hän oli sen voittanut? Lealla oli sentään jo neljä omaa poikaa.)

Jakeet 9–13. Gad merkitsee ”hyvä onni” ja Asser merkitsee ”onnellinen”.

- Miksi Jaakob suostui ottamaan vielä yhden vaimon, vaikka varmasti tiesi, ettei se tekisi hänen elämänsä helpommaksi?
- Verratkaa niitä nimiä, joka Lea antoi orjattarensa pojille, niihin nimiin, jotka hän oli antanut omille pojilleen. Mikä ero niissä oli? (Edelliset nimet olivat tarkoittaneet ”Hän on nähnyt”, ”Hän on kuullut”, Hän kääntyy puoleeni, Saan ylistää Herraa, vrt. 29:31–35.)
- Luuletteko, että Jaakob olisi ottanut vastaan miten monta vaimoa hyvänsä, jos vain muut olisivat niitä hänelle antaneet? Perustelkaa vastauksenne.
- Jaakob oli haaveillut 7 vuotta avioliitosta Raakelin kanssa. Miten hänen perhe-elämänsä erosi niistä haaveista?
- Miettikää sivuvaimojen Bilhan ja Silpan elämänsä. Mikä siinä oli hyvää, mikä huonoa?
- Millainen oli ehkä Jaakobin poikien suhde isäänsä, äitiinsä, äitipuoliinsa ja toinen toisiinsa?

Jakeet 14–16. Lemmenmarjoiksi kutsuttiin sellaisen kasvin marjoja, jonka juuret muistuttivat naisen kehoa. Niiden uskottiin lisäävän hedelmällisyyttä.

- Lea oli antanut orjattarensa pojille ”onnelliset” nimet. Millaiset olivat kaikesta päätellen hänen ja hänen miehensä välit?
- Mitä luulette isän ja äidin välien vaikuttaneen kymmenvuotiaan Ruubenin sieluelämään?
- Mitä tämä episodi paljastaa meille Raakelin uskosta?
- Oliko Lealla mielestänne oikeutta väittää, että Raakel oli vienyt häneltä hänen miehensä? Miksi oli, miksi ei ollut?
- Kumpi sisaruksista oli Jaakobin laillinen päävaimo ja miksi?
- Kellä näyttää olleen eniten valtaa Jaakobin perheessä?

Jakeet 17–21. Isaskarin nimi muistuttaa heprean sanaa ”korvata”, ”palkka”. Sebulon muistuttaa heprean verbiä ”hän pysyy luona”.

- Mitä kahden viimeisen pojan nimet paljastavat meille Lean tunne-elämästä?
- Mikä väärinkäsitys Lealla oli moniavioisuudesta?
- Miten Lea jaksoi rakastaa miestänsä tuollaisessakin tilanteessa? (Mitä Lealle olisi tapahtunut, jos hän olisi vihannut miestänsä sen sijaan että rakasti häntä?)

Jakeet 22–24. Nimi Joosef muistuttaa kahta heprean sanaa: ”ottaa pois” ja ”antaa lisää”.

- Mitä jae 22 puhuu meille Jumalan armosta?
- Mitä nämä jakeet osoittavat Raakelin uskonelämästä? Miten ne soveltuvat yhteen lemmenmarjojen kanssa?
- Miten Raakelin elämä ja elämä Jaakobin suurperheessä muuttuivat, kun Raakel tuli raskaaksi?
- Miksi Raakel ajatteli jo seuraavaa poikaa synnyttyään Joosefin?

Jakeet 25–43. Tämä jakso voidaan jättää pois tai lukea hiljaa, jos aikaa on vähän. Huomatkaa, että ennen geneettistä kokeiluaan Jaakob oli nähnyt unen, joka kuvataan jakeissa 31:10–12. Näihin jakeisiin sisältyy myös sanaleikki, koska valkoinen on hepreaksi laban.

- Miten on mahdollista, että Jaakobin karja lisääntyi tuollaisella metodilla?
- Miksi Jumala tahtoi pitää pettäjä-Jaakobin puolia tässä tilanteessa?)

Kokoavat kysymykset

- Miettikää tämän luvun valossa, mitä ovat uuserpeiden vaikeudet meidän aikanamme ja mistä ne johtuvat?
- Missä tässä luvussa on Jeesus ja hänen armonsa?

Lopuksi: Jumala hankki kaikkien näiden sotkuisten ihmissuhteiden kautta omalle kansalleen kaksitoista kantaisää. Sillä tavalla hän käänsi perheen sotkut valtakuntansa voitoksi. Niin hän tekee myös sinun ja lastesi kohdalla, kun häneltä apua pyydät.

30 JAAKOB PAKENEE APPENSA LUOTA (1. Mooses 31)

Taustaa: Jaakob oli maksanut apelleen 14 vuotta morsiamen hintaa kahdesta vaimostaan. Sinä aikana hänelle oli syntynyt 11 poikaa ja vähintään yksi tytär. Sen jälkeen Jaakob oli tehnyt kuusi vuotta töitä oman perheensä hyväksi (40). Laban oli jättänyt Jaakobille paimennettaviksi vain valkoiset lampaat ja vuohet ja luvannut tälle palkaksi siitä lähtien mahdollisesti syntyvät kirjavat vuonat ja kilit.

Jakeet 1–3

- Jakeesta 1 käy ilmi, että Lealla ja Raakelilla oli veljiä. Mitä vaikutelman saatte näistä miehistä?
- Luuletteko, että Laban oli tässä vaiheessa köyhempi kuin silloin, kun Jaakob astui hänen palvelukseensa? Perustelkaa mielipiteenne.
- Jaakob ei tiennyt, millainen tilanne häntä odottaisi kotona Hebronissa. Mitä hän ehkä ajatteli kuullessaan Herran käskyn: palaa synnyinseudullesi.

Jakeet 4–13

- Miten Jaakob oli rikastunut kuluneiden kuuden vuoden aikana?
- Miten Jaakob oli suhtautunut appensa kieroiluun näiden 20 vuoden aikana? (Miksi Jaakob ei ollut vetänyt appeaan vastuuseen teoistaan koko suvun edessä?)
- Mikä lohdutus näihin jakeisiin sisältyy sille, joka on joutunut sukunsa keskellä tai työpaikallaan kieroilun kohteeksi?

Jakeet 14–18

- Millainen näyttää olleen Labanin tyttärien suhde isäänsä?
- Mitä se vaikuttaa naisen elämään, jollei hän voi kunnioittaa isäänsä?

Jakeet 19–21. Tuon ajan oikeustajun mukaan Jaakob olisi tarvinnut luvan siihen, että hän lähti appensa luota mukanaan tämän tyttäret ja lapsenlapset.

- Raakel oli saanut Herralta kaksi lahjaa: Jaakobin rakkauden ja Josefin. Mihin hän vielä epäjumalia tarvitsi?
- Mitä ajattelette kristitystä, joka turvautuu paitsi Jumalaan myös enkeliohjaajiin, horoskooppeihin, ennustajiin, huuhaa-parantajiin yms.?
- Jaakob siis häipyi Harranista salaviehkaa. Mikä oli se Jaakobin luonteenpiirre, joka sai hänet aina pakenemaan välttelemään vaikeita tilanteita?
-

Jakeet 22–29. Katsokaa kartalta matka Harranista Gileadin vuorille. Jaakobin seurueen vauhdin ei teoriassa olisi pitänyt olla enempiä kuin 10 km päivässä, koska hänellä oli mukanaan lapsia ja lampaista (vrt. 33:13).

- Kuinka pitkän matkan Jaakobin seurue oli kulkenut 9 päivässä? Kuinka pitkä päivämatka siitä tulee?
- Miettikää Jaakobin tunnelmia, kun hän tajusi appensa ajavan häntä takaa (22–23).
- Miettikää, mitä Laban aikoi tehdä Jaakobille ja hänen perheelleen tavoitettuaan heidät (siis ennen kuin hän näki tuon unen)?

Jakeet 30–35. Yksi syy takaa-ajoon olivatkin ehkä kallisarvoiset amuletit.

- Mistä syystä epäjumalat olivat Labanille noin tärkeitä?
- Mitä Rakel ehkä jäljestäpäin ajatteli tästä kohtaamisesta ja keskustelusta, jolloin hän näki isänsä viimeisen kerran?
- Mitä epäjumalien hallussapito vaikutti ehkä pikku Joosefin kasvatukseen?
- Mitä ajattelette siitä, että Raakel kuoli pian tämän jälkeen synnytykseen?

Jakeet 36–42. Jaakob avasi lopulta sanaisen arkkunsa ja sanoi ensimmäistä kertaa päin appensa naamaa, mitä hän tästä ajatteli.

- Mitä uutta meille paljastuu Jaakobin elämästä Labanin luona?
- Jaakob oli siunattu jo kahteen kertaan. Miltä hänen elämänsä näytti tässä vaiheessa hänen omissa silmissään?
- Mistä tiedämme, voimmeko soveltaa jakeen 42 oman elämämme ristiriitoihin. Mistä tiedämme, onko Jumala meidän puolellamme vai meitä vastaan?
- Mitä se osoittaa, ettei Jaakob vielääkään kutsu Jumalaa omaksi Jumalakseen (42)?

Jakeet 43–54 ja 32:1. Nämä jakeet luetaan hiljaa loppuksi. Tässä jaksossa kerrotaan miten Jaakob (ja hänen jälkeläisensä israelilaiset) ja Laban (ja hänen jälkeläisensä aramilaiset) tekivät liiton ja määrittelivät välillään olevan rajan.

Kokoavat kysymykset (jos on aikaa):

- Labanin suurin päämäärä elämässä oli kaikesta päätellen rikastuminen. Mitä tapahtuu, jos kristitty asettaa elämälleen tuollaisen päämäärän?
- Missä Jeesus on tässä luvussa?

Lopuksi: Näin armollinen oli Jumala pelturi-Jaakobille ja hänen perheelleen – Poikansa tähden. Samoin sinulle ja perheellesi – Poikansa tähden.

31 JAAKOB PAINII JUMALANSA KANSSA (1. Mooses 32)

Taustaa: Katsokaa kartalta Mahanaim, Jabbok ja Seir = Edom. Esau ei asunut enää Bersebassa, josta Jaakob oli lähtenyt Mesopotamiaan, vaan oli muuttanut asumaan Edomin vuoristoon eli Seiriin Kuolleen meren kaakkoispuolelle. Huomio! Vanhassa käännöksessä on tämän luvun jakeet numeroitu kahdesti. Tässä raamattupiirissä käytämme sulkumerkkien sisällä olevaa numeroa, sillä se on sama kuin uuden käännöksen numerointi.

Jakeet 1–3. Jaakob oli kohdannut enkeleitä kerran aikaisemminkin: pakomatkinsa ensimmäisenä yönä uneksiessaan taivaaseen johtavista portaista. Paikannimi Mahanaim liittyy heprean sanaan mahane, leiri, etuvartiopaikka.

- Mitä Herra tahtoi ehkä viestittää Jaakobille lähettäessään enkelien sotajoukon häntä vastaan juuri, kun hän oli lähestymässä luvattua maata?
- Miettikää, mistä Jaakob tunnisti vastaansa tulevan joukon enkeleiksi?
-

Jakeet 4–6

- Miksi Jaakob nimittää itseään veljensä palvelijaksi, vaikka oli saanut esikoisen siunauksen isältään?
- Miksi Jaakob käski kertoa veljelleen nimenomaan jakeissa 5–6 mainitut asiat?
- Miettikää, miksi Jaakob ei kysele ensimmäiseksi isänsä ja äitinsä vointia?
- Miksi Jaakob ei koskettele 20 vuoden takaisia asioita eikä lähetä veljelleen mitään anteeksipyyntöä?

Jakeet 7–9. Seirin ja Mahanaimin välimatka oli runsaat 130 km.

- Miksi Jumalan enkelivartion kohtaaminen ei poistanut Jaakobin pelkoa?
- Mikä tässä tilanteessa on hirveintä suurperheen isälle?
- Miksi Jaakob ei järjestänyt miespuolisia palvelijoitaan puolustusasemiin eikä muutenkaan aikonut taistella veljensä kanssa?

Jakeet 10–13. Tämä on Jaakobin ensimmäinen muistiinmerkitty rukous Betelistä lähdön jälkeen. Vanhan käännöksen mukaan Jumala oli luvannut tehdä Jaakobille hyvää; uuden käännöksen mukaan hän oli luvannut tälle menestystä.

- Mihin Jaakob vetosi ja mihin hän ei vedonnut pyytäessään Herralta pelastusta veljensä käsistä?
- Verratkaa tätä Jaakobin rukousta siihen rukoukseen, jonka hän oli rukoillut kotimaastaan lähtiessään (28:20–21). Missä suhteessa Jaakobin rukous oli muuttunut 20 vuoden aikana?
- Tulkitseeko Jaakob mielestänne Herran lupauksen oikein? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 14–22. Jaakob lähetti veljelleen viisi eläinlaumaa; vuohet, lampaat, kamelit, naudat ja aasit erikseen.

- Laskekaa, montako eläintä Jaakob veljelleen lähetti? (Jos Jaakobilla oli 2000 päätä laumassaan, montako prosenttia hän lahjoitti nyt veljelleen?)
- Miksi Jaakob lähetti eläimet veljelleen vähitellen, ei kaikkia kerralla?

Jakeet 23–25. Jabbok virtasi idästä länteen. Jaakob oli tulossa pohjoisesta etelään ja Esau etelästä pohjoiseen.

- Mitä hankaluuksia siihen sisältyi, kun naiset, lapset ja eläimet joutuivat kulkemaan joen yli keskellä yötä?
- Miksi Jaakob tahtoi jäädä yöpöyksiin joen pohjoisrannalle?
- Jaakob oli taistellut koko ikänsä, ensin veljensä, sitten appensa kanssa. Miksi Herra järjesti hänelle tämän painiottelun?

Jakeet 26–29. Muistamme, että Jaakobin nimellä oli kaksi merkitystä: ”kantapää” ja ”hän pettää”. Israel taas merkitsee ”Jumala kamppailee” tai ”Jumala hallitsee”.

- Miten sellainen painija voi pitää puoliaan, jonka lonkka on nyrjähtänyt?
- Jaakob oli siunattu jo kahteen kertaan. Mitä hänen siunauksestaan vielä puuttui? / Miksi hän ei vielääkään kokenut elämänsä siunatuksi elämäksi?
- Jos olet joskus huutanut Jumalalle: ”En päästä sinua, jollet siunaa minua ja rakkaitani!”, mitä hän vastasi?
- Miksi Jumala ryhtyi kesken painin kyselemään Jaakobilta hänen nimeään? (Hänhän tiesi sen varsin hyvin.)
- Mikä oli Jumalan tarkoitus, kun hän antoi Jaakobille ja hänestä syntyvälle kansalle nimen Israel?
- Miten on mahdollista, että lonkkavikainen Jaakob julistetaan tämän painiottelun voittajaksi?

Jakeet 30–33. Penuel = Jumalan kasvot

- Missä vaiheessa Jaakobille oli selvinnyt, että toinen painija olikin Jumala itse?
- Miksi Jaakob kysyi toisen painijan nimeä?
- Mitä tämä viimeinen siunaus Jaakobille merkitsi? / muutti hänen jumalasuhtettaan?
- Paratiisista karkotuksen jälkeen ihmiset eivät saaneet katsella Jumalan kasvoja kuolemanrangaistuksen uhalla. Miksi Jaakob sai ne nähdä?
- Mitä ajattelette siitä, että Jumala lyö lastaan ja aiheuttaa hänelle elinikäisen ruumiinvamman?
- Mikä oli Jaakobin painin pointti?
- Mikä on ollut sinun oman elämäsi kovimman jaakopinpainin pointti?

Lopuksi: Vanhan testamentin pyhät eivät saaneet nähdä Jumalan kasvoja, etteivät kuolisi. Vasta Jeesuksessa Jumala tuli niin lähelle syntistä, että hänen kanssaan voi vaikka painia – tai häntä voi lyödä nyrkillä kasvoihin, kuten Jeesusta lyötiin (Matt. 26:67). Painiessaan Vapahtajansa kanssa Jaakob kasvoi lopulta aikuiseksi mieheksi. Samalla hän sai lonkkavian lop-puikseen. Mutta vasta tämän kolmannen siunauksen jälkeen Jaakobin elämässä alkoi suurten surujen aika...

32 VELJEKSET KOHTAAVAT TOISENSA (1. Mooses 33)

Taustaa: Muistuttakaa mieleenne, millaisissa olosuhteissa nämä kaksoisveljekset olivat eronneet toisistaan kaksi vuosikymmentä aikaisemmin. Molemmat olivat nyt rikkaita miehiä ja suurperheen isiä.

Alustavat kysymykset

- Miettikää, miksi Jaakobin kohtaamisesta isänsä kanssa ei puhuta mitään tässä luvussa eikä seuraavassakaan.
- Miettikää, miksi Esau oli muuttanut pois isänsä luota Hebronista Seirin vuoristoon, ulkomaille?

Jakeet 1–3

- Miksi Esau oli ottanut mukaansa 400 miestä?
- Mikä oli Jaakobin tarkoitus hänen erottaessaan vaimonsa ja lapsensa eri ryhmiin?
- Miten naiset ja lapset ehkä kokivat tuon järjestyksen, johon perheen isä heidät asetti?
- Mitä Jaakobin käytöksen jakeessa 3 oli määrä hänestä osoittaa?

Jae 4

- Mikä oli muuttanut Esaun mielen suosiolliseksi veljeään kohtaan? (Mitä Esau oli ehkä ajatellut kaksosveljestään tämän ollessa teillä tietymättömillä 20 vuotta?)
- Mitä Esau tuossa tilanteessa itki? Entä Jaakob?

Jakeet 5–9. Esaulla oli kolme vaimoa, viisi poikaa ja varmaan jo lapsenlapsiakin, koska hän oli mennyt naimisiin paljon ennen kaksoisveljeään.

- Miksi Esau ihmetteli veljensä perhettä?
- Miksi Esau ihmetteli veljensä lahjaa?

Jakeet 10–11. Lukekaa jakeet molemmista käänöksistä.

- Mitä se Jaakobille merkitsi, että hänen veljensä ottaisi hänen lahjansa vastaan?
- Missä suhteessa entinen Jaakob-veli oli erilainen kuin se Jaakob, jonka Esau nyt kohtasi?
- Mikä sai Esaun ottamaan vastaan Jaakobin lahjan?
- Verratkaa tätä tapausta Jeesuksen Tuhlaajapoika-vertaukseen. Mitä yhtäläisyyksiä niissä on?

Jakeet 12–17. Matka Jabbok-virralla Seiriin on 130–140 km ja Sukkotiin vain muutama kilometri. Iisak oli ilmeisesti yhä Hebronissa.

- Mitä nämä jakeet osoittavat a) Esaun tunteista Jaakobia kohtaan ja b) Jaakobin tunteista Esautta kohtaan?
- Miksi Esau tahtoi veljensä mukaansa Seiriin?
- Miksi Jaakob lupasi tulla Esaun perässä mutta ei tullutkaan, miettikää eri syitä. (Kuvitelkaa, mitä olisi tapahtunut, jos molemmat veljekset laumoineen ja perheineen olisivat asuneet Seirin vuoristossa?)
- Mitä se osoittaa, että Esau palasi kotiinsa samana päivänä?
- Mitä veljeksille olisi pitänyt tapahtua, että he olisivat löytäneet sydämen yhteyden toistensa kanssa?
- Miten sisarussuhteiden ongelmia pitäisi teidän mielestänne ratkoa?
- Sukkot tarkoittaa ”katoksia”. Arvioikaa, miten kauan aikaa Jaakobilta kului Sukkotissa?

Jakeet 18–20. Lopulta Jaakob ylitti Jordan-virran ja muutti Sukkotista noin 25 km länteen Sikemiin. Sikem oli se paikka, jonne Abraham oli pystyttänyt ensimmäisen alttarinsa saavuttuaan Kanaanin maahan (12:6). Kesita-niminen rahayksikkö esiintyy Raamatussa vain tässä yhteydessä ja Jobin kirjassa (42:11). Sen arvoa ei tunneta, joten emme tiedä, oliko maapalsta halpa vai kallis.

- Miksi Jaakob päätti yhtäkkiä ostaa itselleen maata?
- Oikeastaan Jaakob oli luvannut rakentaa pyhäkön Beteliin palattuaan kotimaahansa. Sinne olisi ollut Sikemistä vain 30 km (28:22). Miksi hän asettuikin asumaan Sikemiin?
- Miettikää, miksi patriarkat pystyttivät alttareita luvattuun maahan, mutta eivät koskaan Mesopotamiaan tai Egyptiin?
- Jaakob varmaan rakensi alttarinsa samalle paikalle, mihin hänen isoisänsä oli sen pystyttänyt toistasataa vuotta aikaisemmin. Mitä alttarin nimi kertoo hänen uskostaan: El Elohe Israel (Jumala, Israelin Jumala)?
- Mitä luulette Jaakobin saarnanneen perheelleen pitäessään jumalanpalvelusta ensimmäisen pystyttämänsä alttarinsa ääressä ja uhratessaan siinä veriuhrina?
- Miten Jaakobin saama siunaus näkyy tässä luvussa?

Kokoava kysymys

- Miettikää, miksi Jumalaa nimitetään Raamatussa yhä uudelleen ”Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumalaksi”?

Lopuksi: Hämmästyttävää kyllä, tässä luvussa ei kerrota mitään kaivosta, jonka Jaakob kaivoi Sikemin tontilleen. Se oli se sama kaivo, jonka luona Jeesus kohtasi 1800 vuotta myöhemmin samarialaisen naisen (Joh. 4:12). Nainen sai Jeesukselta elävää vettä ja uuden alun. Jaakobkin oli saanut uuden alun painiessaan Jumalan kanssa. Siksi hän pystytti Sikemiin alttarin ja uhrasi siinä polttouhrin – ennakkokuvan Jumalan Karitsasta, joka ottaisi kerran kantaakseen hänen ja hänen sukunsa synnit.

33 JAAKOBIN TYTÄR HÄVÄISTÄÄN 1 Mooses 34)

Taustaa: Jaakob oli nyt asettunut asumaan Sikemiin, josta hän oli ostanut maatakin (Ks. 33:19 ja kartta.) Sikemissä asui hivviläisiä, jotka olivat yksi Kanaanin maan heimoista. Heidän kuninkaansa nimi oli Hamor ja prinssinsä nimi Sikem, sama kuin kaupungin nimi. Jaakobin ja Lean tytär Dina ei voinut olla tässä vaiheessa enempää kuin 15-vuotias. Hänellä oli kymmenen isoveljeä ja yksi pikkuveli, vanhimmat pojista parikymppisiä (30:21). Raiskatuksi joutuminen on aina kauhea kokemus, mutta patriarkkojen kulttuurissa se merkitsi myös yksin jäämistä, koska naisen piti olla neitsyt naimisiin mennessään.

Jakeet 1–4

- Miettikää Jaakobin historian valossa, millaista teinityttö Dinan elämä oli ollut Sikemiin saapumiseen asti?
- Mitä Jaakobin ja Lean olisi pitänyt tehdä, ettei tätä onnettomuutta olisi päässyt tapahtumaan heidän tyttärelleen?
- Miten meidän aikamme vanhempien pitäisi suojella lapsiaan?
- Mitä ajattelette jakeesta 3?
- Mitä luulette Dinan tunteneen pakanaprinssiä kohtaan?
- Miten Sikem uskalsi loukata Dinan perhettä noin syvästi?
- Jakeesta 26 käy selville, etteivät Sikem ja Hamor päästäneet Dinaa palaamaan kotiinsa. Miksi eivät?

Jakeet 5–7

- Millaiset ajatukset risteilivät ehkä Jaakobin päässä hänen kuullessaan tyttärensä kohtalosta?
- Miettikää, miksi perheen naisten säädyllisyys ja miesten kunnia liitetään monessa kulttuurissa yhteen (jae 7, uusi käänös)?
- Kumpaa luulette Jaakobin poikien ajatelleen enemmän: omaa kunniaansa vai pikkusiskonsa häpeää? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 8–12

- Mitä nämä jakeet paljastavat kuningas Hamorista ja hänen pojastaan Sikemistä?
- Mitkä seikat tekivät Hamorin ja Sikemin tarjouksen houkuttelevaksi Jaakobille ja hänen pojilleen?
- Mitä miinuspuolia sikemiläisten ehdotukseen sisältyi?

Jakeet 13–17. Yleensä poikien ympärileikkausta harjoittavat heimot halveksivat niitä, jotka eivät sitä harjoita. Nyt Jaakobin pojat keksivät kavalan suunnitelman: he houkuttelisivat sikemiläiset ympärileikkauttamaan itsensä ja sitten tappaisivat heidät.

- Mitä ajattelette Jaakobin parikymppisten poikien suunnitelmasta?
- Jaakob oli kyllä pettäjä, mutta tähän petokseen hän ei osallistunut. Miksi?
- Mitä ajattelette jakeesta 16?

Jakeet 18–24

- Mikä sai sikemiläiset miehet suostumaan kuninkaan ja prinssin ehdotukseen?

Jakeet 25–29. Ympärileikkaus ilman anestesiaa on aikuiselle miehelle tuskallinen toimitus.

- Dinan veljet olivat tehneet suunnitelman yhdessä, ks. jaetta 13. Miksi vain kaksi heistä lähti kostoretkelle?
- Mitä Jaakobin poikien olisi mielestänne pitänyt tehdä tuossa tilanteessa; huomatkaa, että Dina oli yhä Sikemin talossa?
- Verratkaa toisiinsa rikosta ja rangaistusta. (Oliko Simeonin ja Leevin toiminnassa mielestänne kysymys murhasta, taposta vai itsepuolustuksesta?)
- Miettikää tätä tragediaa sikemiläisten naisten ja lasten kannalta.
- Mitä tämä verilöyly vaikutti ehkä parikymppisten nuorukaisten, Simeonin ja Leevin, psyykeen?
- Mitä osoittaa se, että Jumala valitsi Leevin Israelin pappissuvun kantaisäksi?

Jakeet 30–31. Kanaanissa asui seitsemän heimoa, ja jutut Jaakobin pojista alkoivat nopeasti kiertää niiden keskuudessa.

- Mikä teki Jaakobin mielestä hänen poikiensa toiminnan tuomittavaksi, raiskauksesta huolimatta?
- Miten sikemiläisten surma vaikutti ehkä Dinan psyykeen?
- Dina oli ilmeisesti mukana, kun Jaakob läksi perheineen Egyptiin parikymmenen vuoden kuluttua (46:7). Miettikää, millainen oli tämän tytön loppuelämä. (Jos siinä oli jotain hyviä puolia, niin mitä ne olivat?)
- Voiko Jumala mielestänne kääntää niinkin kauhean asian kuin raiskauksen lapsensa parhaaksi, ja jos voi, niin millä tavalla?
- Jaakob kysyi varmaan Jumalalta, miksi tämä antoi tällaisen kauhean asian tapahtua hänen rakkaalle tyttärelleen. Jos hän sai vastauksen, niin millainen se ehkä oli?

Kokoavat kysymykset

- Miksi Jumalan nimeä ei mainita ollenkaan tässä luvussa?
- Jaakob oli saanut isältään yhden siunauksen ja Herralta kaksi. Mitä tämä luku opettaa meille siunatun ihmisen elämästä?
- Miten Herra käänsi tämän kauhean tragedian oman kansansa voitoksi?

Lopuksi: Missä tässä surullisessa luvussa on Jeesus? Siinä että 2000 vuotta myöhemmin Vapahtaja kohtasi tuon samaisen Sikemin kaupungin kaivolla naisen, jonka elämä oli yhtä pilalla kuin Dina-paran elämä. Samarialainen nainen sai Vapahtajalta elävää vettä ja uuden alun (Joh. 4). Sellaista onnettomuutta ei olekaan, jota Jeesus ei voisi kääntää omiensa parhaaksi. Ehkä Dinallekin koitui siunaukseksi se, että hän joutui jäämään perheensä keskuuteen ja voi näin ollen säilyttää oikean uskon loppuun asti.

34 RAAKELIN KUOLEMA (1. Mooses 35)

Taustaa: Edellisessä luvussa kerrottiin, miten Simeon ja Leevi saattoivat sukunsa kanaanilaisheimojen vihoihin. Lähtiessään Sikemistä Jaakob toimitti perheensä parissa uskonpuhdistuksen. Ehkä hän jo tiesi, että Raakel oli ottanut Harranista mukaan isänsä jumalankuvat. Sikemiä ryöstettäessä oli epäjumalia ja amuletteja varmaan tuotu lisää Jaakobin leiriin; ne hän olivat usein kullasta tehtyjä tai kullalla päällystettyjä (31:34 ja 34:29). Betel sijaitsi noin 30 km Sikemistä etelään. Ks. karttaa. Vetäjä lukee lupauksen, jonka Jumala oli antanut Jaakobille Betelissä tämän lähtiessä pitkälle matkalleen yli 20 vuotta aikaisemmin: 28:15.

Jakeet 1–5

- Jaakob oli luvannut tulla takaisin Beteliin kiittämään Herraa, jos vain pääsee takaisin kotimaahansa. Miksi hän ei mennyt sinne suoraa päätä Kanaanin maahan palattuaan?
- Miksi Jaakob teki uskonpuhdistuksen leirissään juuri tässä vaiheessa?
- Mitä ajattelette Jaakobin uskontunnuksesta jakeen 3 lopussa?
- Miettikää, mikä oli se kauhu, jonka avulla Herra esti kanaanilaisheimoja hyökkäämästä Jaakobin perheen kimppuun?

Jakeet 6–7. Tässä kerrotaan toisesta Jaakobin pystyttämästä alttarista ja neljänestä hänen saamastaan siunauksesta. Betel tarkoittaa siis Jumalan huonetta.

- Miksi Jaakob antoi paikalle nimen ”Jumalan huoneen Jumala”?
- Aina kun patriarkat pystyttivät alttarin, he myös pitivät sen ääressä yhteisen jumalanpalveluksen ja uhrasivat veriuhrin. Mitä Jaakob, hänen poikansa ja tyttärensä ehkä rukoilivat Betelin alttarin ääressä?

Jakeet 8–15

- Miettikää, miksi Raamatussa mainitaan Rebekan imettäjän kuolema, mutta ei Rebekan itsensä kuolemaa?
- Miksi Herra tahtoi toistaa Jaakobille lupauksensa ja siunauksensa juuri Betelissä?
- Mitä uutta Herra lupasi Jaakobille tässä neljännessä siunauksessa (11)?

Jakeet 16–20. Jaakob lähti nyt vaeltamaan kohti isänsä asuinpaikkaa Mamrea. 30 km Betelistä etelään sijaitsi Efrata eli Betlehem. Sinne pysähdyttiin Raakelin synnytyksen ajaksi. Raakel oli halunnut toisenkin pojan, mutta hän oli tässä vaiheessa yli 40-vuotias riskisynnyttäjä.

- Miettikää, mikä Raakelin synnytyksessä mahdollisesti meni vikaan?
- Mitä Raakel ehkä mietti viimeisillä hetkillään? (Mitä hyvää, mitä huonoa Raakelin lyhyeen elämään oli sisällynyt? Oliko hän mielestänne ollut onnellinen vai onneton nainen?)
- Voidsaanko jostakusta ihmisestä sanoa, että hän kuoli liian varhain? Miksi, miksi ei?
- Miksi Raakelin menetyksesi oli Jaakobille täysin musertava kokemus?
- Benjamin oli ainoa Jaakobin pojista, jonka isä sai nimittää. Miksi Jaakob muutti vaimonsa antaman nimen toiseksi?
- Verratkaa toisiinsa kahta Jaakobin pystyttämää patsasta: Betelin patsasta ja Efratan patsasta (jakeet 14 ja 20). Mitä yhteistä niillä oli, mitä eroa?
- Jaakob muisteli Raakelin kuolemaa vielä kuolinvuoteellaan yli puoli vuosisataa myöhemmin (48:7). Mitä se noiden kahden väleistä osoittaa?
- Mikä avuksi ihmiselle, joka ei pääse aviopuolisonsa kuoleman yli?
- Millä tavalla Lean asema nyt muuttui Jaakobin perheessä?
- Mikä oli pikku Benjaminin osa äitinsä kuoleman jälkeen?

Jakeet 21–22

- Mikä teki Ruubenin teosta erityisen häpeällisen?
- Miten tämä teko vaikutti isän ja pojan suhteeseen?
Hypätään yli jakeet 23–26. Niissä luetellaan taas kerran Jaakobin pojat ja heidän äitinsä.

Jakeet 27–29. Emme tiedä, miten kauan Iisak oli elänyt leskenä. Hän pysyi yksiavioisena Rebekan eläessä ja ilmeisesti hänen kuoltuaankin, toisin kuin isänsä ja kaksi poikaansa.

- Millaisia olivat ehkä ne vuodet, jotka Jaakob sai elää sokean isänsä kanssa Mamressa?
- Millaiset olivat ehkä Jaakobin tunnelmat isänsä hautajaisissa? Entä Esaun?
- Miten Jaakob ehkä selitti veljelleen Esaulle sen, ettei hän tullutkaan Seiriin tämän luo, vaikka oli luvannut sen tehdä?
- Miten arvioisitte Iisakin elämää?

Lopuksi: Tästä luvusta käy ensimmäisen kerran ilmi, että Jaakobista syntyisi myöhemmin kuningassuku. Tämä ennustus viittaa paitsi Daavidiin ja hänen jälkeläisiinsä myös Messiaaseen, ”Abrahamin siemeneen”. Kukaan ei voinut tässä vaiheessa aavistaa, että Messias-kuninkaan olisivat orjantappurat ja hänen valtaistuimensa toimisi ristinpuu.

35 JOOSEF MYYDÄÄN ORJAKSI (1. Mooses 37)

Taustaa: (Hyppäämme yli luvun 36, Esaun sukutaulun. Raamattupiiriläiset voivat lukea luvun kotonaan.) Luvusta 37 alkaa Joosefin elämäkertä. Raakel oli nyt kuollut ja hänen poikansa joutuivat varttumaan ilman äitiä. Jaakob eli varmaan monet vuodet syvän surun vallassa. Huomatkaa, että hän oli jäänyt lapsuudessaan vaille oman isänsä huomiota, koska isä oli ollut puolueellinen Esaun hyväksi.

Jakeet 1–4. Väriaineet olivat tuohon aikaan kalliita ja hihat harvinaisia. Joosef käytti hienoa pukuaan arkenakin, joten veljet joutuivat katselemaan sitä jatkuvasti (23).

- Millaista oli Joosefin ja Benjaminin elämä verrattuna siihen, että heidän äitinsä olisi ollut vielä elossa?
- Miettikää, miksi Joosef kävi paimenessa orjattarien poikien, ei niinkään Lean poikien kanssa (2)?
- Mikä teki Joosefista kielikellon?
- Miettikää, miksi Jaakob hankki hienon puvun vain Joosefille eikä kaikille pojilleen? (Jaakob oli jäänyt vaille oman isänsä rakkautta. Miten hän saattoi toimia yhtä tyhmästi omia poikiaan kohtaan?)
- Vanhimmat veljet alkoivat olla lähemmäs 30-vuotiaita. Onko heidän vihansa pikkuveljeä kohtaan mielestänne ymmärrettävää? Perustelkaa kantanne.
- Mistä tulee epäsopu sisarusten välille meidän päivinäme?

Jakeet 5–11

- Kuten kohta huomaamme, Joosef joutui kokemaan kovan nuoruuden. Miksi Jumala tahtoi näyttää hänelle juuri tuollaiset unet?
- Mitä se osoittaa Joosefista, ettei hän pitänyt unia omana tietonaan, vaan kertoi ne perheelleen? (Miten Joosef näyttää suhtautuneen veljiensä vihaan?)
- Miksi veljet suuttuivat Joosefiin ja isäkin paheksui häntä, vaikka hän ei ryhtynyt itse tulkitsemaan uniaan (8,10)?
- Mistä me voimme tietää, onko jollain näkemällämme unella jokin erityinen sanoma vai eikö ole?

Jakeet 12–17. Katsokaa kartalta Hebron, Sikem ja Dotan. Hebronista Sikemiin oli 70 km ja sieltä Dotaniin 20. Muistamme, että Jaakob omisti maata Sikemissä.

- Laskekaa, kuinka monen päivän matkalle (suunnilleen) Joosef oli lähdössä.
- Mitä Jaakobista osoittaa se, että hän uskalsi lähettää 17-vuotiaan poikansa yksin tuollaiselle matkalle?
- Mitä tämä jakso paljastaa meille Joosefin luonteesta?

Jakeet 18–22. Veljet tunnistivat Joosefin tämän värikkästä puvusta jo pitkän matkan päästä. Muistamme, että Leevi ja Simeon olivat jo tappaneet Sikemin miehet suuressa verilöylyssä.

- Mitä nämä jakeet kertovat Israelin kantaisista?
- Miten veljet voivat olla tässä tilanteessa ajattelematta sitä tuskaa, jonka vääjäämättä tulisi heidän isänsä osaksi?
- Mitä vanhimman veljen Ruubenin olisi mielestänne pitänyt tehdä tai sanoa tässä tilanteessa? (Mitä Ruuben luuli voitavansa ehdotuksellaan?)

Jakeet 23–28. Ruuben oli ilmeisesti mennyt katsomaan, ettei ohi kulkeva karavaani sieppaisi mukaansa heidän lampaitaan. Veljet muistivat vielä 20 vuoden kuluttuakin Joosefin ”sielun tuskan”, jota tämä osoitti avoimesti tässä tilanteessa (42:21*). 20 sekeliä = 200–320 gr. hopeaa.

- Mikä idea Joosefin puvun riisumisessa oli?
- Mitä se osoittaa veljistä, että he voivat syödä aterian pikkuveljen huutaessa kaivon pohjalla?
- Mikä sai juuri Juudan ehdottamaan noin kauheaa kohtaloa omalle veljelleen?
- Millä tavalla 17-vuotias nuorukainen ehkä osoitti isoveljilleen ”sielunsa tuskaa”? (Veljet käyttivät näitä sanoja muistellessaan myöhemmin Joosefin tunteenilmauksia tässä tilanteessa.)
- Kuinka isot veljet **saattoivat** myydä pikkuveljensä ulkomaille ikuiseen orjuuteen tietäen, etteivät he itse eikä heidän isänsä koskaan enää näkisi häntä?
- Karavaanista sanotaan, että se oli ”israelilainen” (27) ja ”midianilainen” (28). Molemmat heimot olivat Abrahamin jälkeläisiä. Mitä lisäväreitä se tuo tähän kertomukseen?

Jakeet 29–36. Jaakobin kynelet on mainittu vain kerran tähän mennessä, nimittäin silloin, kun hän kohtasi Raakelin Harranin kaivolla (29:11).

- Mitä jakeet 29–30 Ruubenista osoittavat? Tämä on se sama poika, joka oli tuottanut isälleen häpeää maatessaan tämän sivuvaimon kanssa.
- Missä vaiheessa luulette veljien ruvenneen katumaan tekoaan?
- Mitkä kaikki seikat tekivät Joosefin häviämisen täydeksi katastrofiksi hänen isälleen?
- Millä tavalla ja millä sanoilla veljet ehkä koettivat isänsä lohduttaa? (Mitä pojat ajattelivat katsellessaan vanhan isänsä loputtomia kyneleitä?)
- Mitä ajattelette siitä, että Jaakob on Raamatun siunatuin henkilö ja hänen elämänsä on kuitenkin tällaista?

(jatkuu)

Kokoavat kysymykset

- Miten Jumalan johdatus tulee ilmi tässä luvussa?
- Kuinka monen asian suhteen Joosef on tässä luvussa Jeesuksen ennakkokuva?

Lopuksi: Isä rakasti Joosefia – niin myös Jeesusta. Veljet hylkäsivät Joosefin – niin myös Jeesuksen. Joosef myytiin orjaksi – Jeesus otti vapaaehtoisesti orjan muodon, että voisi pelastaa kansansa synnin, Saatanan ja kuoleman orjuudesta.

36 JUUDAN PERHE (1. Mooses 38)

Taustaa: Juuda oli paikalla, kun Joosef myytiin orjaksi, ja hän oli paikalla, kun lähdettiin Egyptiin 30 vuotta myöhemmin. Tässä välissä hän kuitenkin asui kanaanilaisten seassa vuosikymmeniä. Kanaanilaisten uskontoon sisältyi temppeleiprostitutiota ja lapsiuhreja. Joosefista, joka ei ole Jeesuksen esi-isä, on Raamatussa toistakymmentä lukua, kun taas Juudasta, joka on Jeesuksen esi-isä, on Raamatussa vain tämä yksi ainoa luku.

Jakeet 1–5. Katsokaa kartalta Hebron ja Adullam. Niiden väli on vajaat 20 km. Kesib jakeessa 5 on luultavasti sama kuin Aksib, se sijaitsi 5 km Adullamista länteen.

- Vilkaiskaa läpi jakeet 37:26–27 ja miettikää, miksi Juuda ei halunnut asua isänsä leirissä?
- Juudalla oli nyt siis kanaanilainen vaimo. Millaisia vaikeuksia on aviopuolisoiden välillä, jos heidän uskonnolliset käsityksensä poikkeavat suuresti toisistaan?
- Miten Eriä, Onania ja Selaa ehkä kasvatettiin perheessä, jossa isä oli heprealainen, äiti kanaanilainen ja asuttiin kanaanilaishyllyssä? (Mitä Juudan poikien uskonnolliseen kasvatukseen vaikutti se, että he eivät asuneet isänsä Jaakobin leirissä?)

Jakeet 6–11. Mooseksen laissa määrättiin myöhemmin, että jos joku israelilainen mies kuoli ilman jälkeläisiä, hänen veljensä piti naida hänen leskensä ja hankkia veljelleen perillinen. (5. Moos. 25:5–6.) Ilmeisesti jo patriarkat noudattivat tätä tapaa.

- Miettikää, mitä kaikkea pitää sisällään ilmaus, jota käytetään Eristä: ”kelvoton”, ”ei-otollinen Herralle”?
- Miksi Jumala katsoi Onanin ehkäisykeinon niin pahaksi, että langetti siitä kuolemanrangaistuksen?
- Nyt Juudalta oli kuollut kaksi poikaa. Mistä isä ehkä ajattelin näiden tragedioiden johtuvan?
- Mihin Juuda pyrki ehdotuksellaan jakeessa 11? (Millaisena naisena Juuda nyt piti Tamarina?)
- Millaista Tamarin loppuelämä olisi ollut, jos hänet olisi unohdettu isänsä kotiin?

Jakeet 12–18. Katsokaa kartalta Timna. Kanaanilaisilla oli prostituutioon erilainen suhde kuin Jaakobin perheellä; kanaanilaisissa kylissä oli nimittäin pyhäkköjä, joissa temppeleiportot tarjosivat palveluksiaan. Leskenpuvun käyttäminen tarkoitti, ettei Tamarilla ollut lupa mennä uudelleen naimisiin.

- Miettikää, miksei Juuda mennyt uudelleen naimisiin Suuan tyttären kuoltua.
- Miksi Tamar halusi lapsen nimenomaan Juudan kanssa?
- Mitä arvellette: uskoiko Tamar tässä vaiheessa appensa Jumalaan vai omiin jumaliinsa? Perustelkaa vastauksenne.
- Mitä jakeet Tamarista osoittaa se että hän vaati panttia (16–18)?
- Miten oli mahdollista, että Tamar tuli raskaaksi noin ”helposti”?
- Miksi Raamattu kertoo tällaisen tarinan sanomatta selvästi, mikä Juudan käytöksessä oli syntiä?
- Kumman synty oli mielestänne suurempi, Juudan vai Tamarin? Miettikää, mihin nämä kaksi kohtaamisellaan pyrkivät?
- Mitä ajattelette siitä, että tällaisesta suhteesta syntyi maailman Vapahtajan esi-isä? (Mitä se Jumalasta osoittaa?)
- Miksi kristitynkin on vaikea säilyä uskollisena Raamatun sanalle, jos hän asuu ei-kristittyjen keskellä poissa Jumalan kansan kokoontumisista?

Jakeet 19–23. Sinetti oli tuohon aikaan tärkeä esine, koska sitä käytettiin virallisten dokumenttien allekirjoituksena.

- Miksi Juuda ei lähtenyt itse maksamaan portonpalkkaa?
- Mistä syystä Juuda pelkäsi tulevansa naurunalaiseksi?
- Mitkä kaikki asiat jäivät vaivaamaan Juudan mieltä tämän tapauksen suhteen?

Jakeet 24–30. Juuda ajatteli ja ehkä muutkin ajattelivat, että leskimies saa poiketa porton luona, mutta naispuolisen lesken pitää pysyä siveänä. Peres = repeämä.

- Mistä kaksinaismoraali johtuu?
- Miksi Juuda ei katsonut omaan poveensa langettaessaan miniälleen kuolemantuomiota?
- Mitä johtopäätöksiä voidaan tehdä siitä, ettei Juuda enää koskenut Tamarin (26b)?
- Miettikää Tamarin synnytyksen kulkua – mikä teki sen erityisen vaikeaksi?
- Kumpi pojista oli teidän mielestänne esikoinen?
- Millaisia vaivoja tuosta synnytyksestä saattoi koitua Tamarille?
- Tamar otettiin nyt Jaakobin perheen jäseneksi, koskapa hänen lapsensa mainitaan sukuluettelossa Egyptiin siirryttäessä (46:12). 1. Aik. 4:1 kertoo myös, että Juudalle syntyi vielä kolme muuta poikaa, ilmeisesti Tamarista. Miettikää, millaiseksi kanaanilaisen Tamarin loppuelämä muotoutui Jaakobin suvun keskellä?

Kokoavat kysymykset

- Juudan suku jatkui myös Selasta. (1. Aik. 4:21–23). Miksi Jumala ei valinnut Selaa Messiaan esi-isäksi, vaikka tämä oli syntynyt avioliitosta eikä mistään epämääräisestä suhteesta?

(jatkuu)

- Miksi Jumala valitsi juuri sinut kansansa jäseneksi?
- Ruutin kirja kertoo, että kihlautunutta miestä onnitiin satoja vuosia myöhemmin Israelissa näin: ”Antakoon Herra sinulle tämän naisen kautta niin paljon jälkeläisiä kuin hän antoi Peresille, jonka **Tamar** synnytti Juudalle!” (Ruut 4:12). Mikä teki kanaanilaisesta Tamarista näin arvostetun esiäidin Israelin naisille? (Mikä hänen uskossaan oli esimerkillistä?)

Lopuksi: Uusi testamentti alkaa näin: *Jeesuksen Kristuksen, Daavidin pojan ja Abrahamin pojan, sukuluettelo: Abrahamille syntyi Iisak, Iisakille Jaakob, Jaakobille Juuda ja tämän veljet, Juudalle Peres ja Serah, joiden äiti oli Tamar...* (Matt. 1:1–3.) Matteus mainitsee vain neljä naista Jeesuksen sukuluettelossa, ja Tamar oli heistä yksi. Näin kanaanilaisnaisesta tuli armon esimerkki Raamattuun.

37 JOOSEF ORJANA (1. Mooses 39:1–20)

Taustaa: Oli ilmeisesti menossa 1800–1700-luku eKr.. Egyptissä elettiin Keskivaltakunnan aikaa. **Pääkaupunki** sijaitsi tuohon aikaan ilmeisesti Memfiissä, lähellä nykyistä Kairoa, jonne Dotanista oli matkaa 400 km. (Katsokaa kartalta.) Joosef oli 17-vuotias joutuessaan orjaksi. **Henkivartijain päällikkö** tarkoitti hyvin korkea-arvoista hoviherraa, joka oli vastuussa faaraan turvallisuudesta.

Jakeet 1–6a

- Jos kameli kulkee 25 km vuorokaudessa, miten kauan Josefin matka kesti Dotanista Memfiiseen?
- Miten kauan arvellette menneen siihen, että Joosef pääsi katastrofin aiheuttaman shokin yli ja voi toimia normaalisti?
- Onko ihmisen mielestänne mahdollista selvittää tuollaisesta katastrofista katkeroitumatta missään vaiheessa? Miksi – miksi ei? (Mitä Joosef ajatteli nyt veljistään?)
- Mitkä kaikki asiat olivat Joosefille uusia Egyptissä?
- Millaisista töistä Joosefin piti ehkä aloittaa orjan uransa?
- Miten kauan luulette 17-vuotiaalta orjapojalta menneen, ennen kuin hän hallitsi Egyptin kielen?
- Millä tavalla Joosefia ehkä testattiin, ennen kuin hänelle annettiin enemmän vastuuta?
- Jos Joosef olisi jäänyt katkeruuden valtaan, millä tavalla se olisi tullut näkyviin hänen elämässään?
- Vanhassa käännöksessä käytetään jakeissa 2–3 verbiä ”menestyä”, uudessa ”onnistua”. Kumpi käännös on mielestänne parempi ja miksi?
- Millä tavalla Herra oli Joosefin kanssa Egyptin orjuudessa?
- Mistä Joosef tiesi, että Herra oli hänen kanssaan?
- Mistä muut tiesivät, että Herra oli Joosefin kanssa?
- Miten on mahdollista, että parikymppinen Joosef ajoi talossa syntyneiden ja häntä kaksi kertaa vanhempien orjien ohi arvojärjestyksessä? (Miten Joosef voi vaikuttaa siihen, etteivät muut orjat alkanee kapinoida hänen asemassaan tapahtuneen muutoksen tähden?)

Jakeet 6b-10. Joosef oli juuri siinä iässä, jolloin hormonit hyrräävät, eikä voinut itse järjestää itselleen aviopuolisoa. Isäntä oli selvin sanoin kieltänyt orjiaan koskemasta vaimoonsa (9).

- Miten komea ulkomuoto saattaa vaikuttaa nuoren miehen elämään?
- Millaisesta avioliitosta nuori orja Joosef ehkä mielessään haaveili?
- Mitä ajattelette naisesta, joka tekee tuollaisen ehdotuksen nuorelle orjalleen (7)? (Mikä tekee rouva Potifarin käytöksestä seksuaalista vallankäyttöä?)
- Millaisia tunteita miehen ”ei” nostattaa naisen sydämessä?
- Millä eri tavoilla rouva Potifar ehkä koetti saada Joosefin itsehillinnän murtumaan?
- Kumpi vaihtoehto on mielestänne todennäköisempi: sekö että tässä oli kysymys rouva Potifarin elämän suuresta rakkaudesta vai se, että hän oli solminut aikaisemminkin suhteita orjiinsa? Perustelkaa vastauksenne.
- Kumpi olisi mielestänne ollut Joosefille riskittömämpi vaihtoehto: sekö että hän solmi salaisen suhteen emäntänsä kanssa vai se, että hän kieltäytyi siitä?
- Jos Joosef olisi solminut seksisuhteen emäntänsä kanssa, miten hän olisi voinut puolustautua omantuntonsa edessä?
- Katsokaa tarkkaan Joosefin vastausta jakeissa 8–9. Mikä oli tärkein asia, joka esti tätä nuorta miestä ottamasta seksuaalista tyydytystä sieltä, missä sitä oli tarjolla?
- Mistä Joosef tiesi, että Jumala näkee hänet joka hetki ja arvioi hänen käytöstään? (Tietävätkö meidän aikamme kristityt nuoret miehet sen?)
- Mitä siihen tarvitaan, että kristitty voi vastustaa seksuaalisia kiusauksia, kuten Joosef niitä vastusti?

Jakeet 11–15

- Mitä se osoittaa, ettei rouva Potifar luovuttanut, vaan jatkoi Joosefin kiusaamista?
- Miettikää, olisiko ollut mitään muuta tapaa, miten Joosef olisi voinut selvittää piinallisesta tilanteesta paitsi pako? Jos olisi ollut, niin mikä?

Jakeet 16–20

- Mikä epäjohtonmukaisuus rouva Potifarin syytökseen sisältyi (17–18)?
- Mitä Joosef ehkä ajatteli loppupäivän tietäessään viittansa olevan emännän huoneessa?
- Luuletteko, että Joosef kertoi isännälleen totuuden tämän vaimosta, vai oliko hän hiljaa? Perustelkaa vastauksenne.
- Potifar tiesi, että Joosef oli aina ollut rehellinen mies. Miksei hän uskonut Joosefin sanaa tässä tilanteessa?
- Kumpaa luulette muiden orjien uskoneen: emäntää vai Joosefia? Perustelkaa vastauksenne.
- Miksi maailma uskoo yleensä naisen sanaa enemmän kuin miehen, kun on puhe seksuaalisesta häirinnästä? (Mitä tämä tapaus paljastaa meille #metoo kampanjasta?)
- Mitä Joosef ehkä ajatteli Jumalasta, kun hänet heitettiin vankilaan?

Kokoava kysymys

- Missä suhteessa Joosefin kohtalo muistuttaa Jeesuksen kohtaloa?

Lopuksi: Sekä Joosef että Jeesus voittivat paholaisen kiusaukset, mutta molempia heitä rangaistiin, ikään kuin he olisivat kiusauksensa hävinneet. Jeesusta rangaistiin siksi, että hän oli vaihtanut osia meidän kanssamme, jotka olemme niin monta kertaa omat kiusauksemme hävinneet.

38 JOOSEF VANKILASSA (1. Mooses 39:19–40:23)

Taustaa: Joosef oli joutunut viattomana vankilaan Potifarin rouvan syytettyä häntä seksuaalisesta ahdistelusta. Kaikki vangit tuossa faraon erityisvankilassa olivat sivistyneitä miehiä (ns. ”poliittisia vankeja”). Joosef itse oli vankilaan joutuessaan yli kaksikymppinen, ja hän pääsi sieltä pois 30-vuotiaana.

Jakeet 39:19–23. Jakeen 23 kohdalla vanha käännös on parempi.

- Miksi Joosef heitettiin kuninkaan vankien, ei tavallisten roistojen vankilaan?
- Millä eri tavoilla Joosef olisi voinut reagoida siihen, että hän joutui viattomana vankilaan, ilman oikeudenkäyntiä ja valituksen mahdollisuutta?
- Mitä se osoittaa Joosefista, ettei hän vielääkään lyönyt elämäänsä lekkeriksi?
- Mikä sai vankilan johtajan luottamaan nuoreen ulkomaalaiseen vankiin niin paljon, ettei hän enää valvonut ollenkaan, mitä tämä teki?
- Millä tavalla Herra oli Joosefin kanssa vankilassa (vanhan käännöksen mukaan)?
- Mitä sellaisia asioita Joosef oppi luottovangin tehtävässään sivistyneiden vankien joukossa, joista hänellä oli hyötyä Egyptin pääministerinä? (Missä mielessä voimme kutsua tuota vankilaa Joosefin yliopistoksi?)
- Hieroglyfejä oli tuohon aikaan käytössä 800–1000. Miten kauan luulette Josefilta menneen niiden oppimiseen?

Jakeet 40:1–4. Myöhemmin käy ilmi, että tämä tapahtui kaksi vuotta ennen Joosefin vapautumista, hänen ollessaan 28-vuotias. Joosef oli siihen mennessä ollut Egyptissä 11 vuotta.

- Arvaus: millä tavalla ylijuomanlaskija ja yllileipuri olivat ehkä rikkoneet faraota vastaan?
- Mitä lisäväriä Joosefin vankeuteen toi se seikka, että vankila sijaitsi Potifarin pihapiirissä? Ks. myös jaetta 39:20.
- Mitä se osoittaa Potifarista, että hän määräsi Joosefille jakeen 4 osoittaman erityistehtävän?
- Minkä verran luulette Joosefin miettineen rouva Potifarin tekosia vankilassa istuessaan?
- Minkä verran luulette rouva Potifarin miettineen Joosefin kohtaloa naapuritalossa?
- Mitä luulette Joosefin ajatelleen avioliitosta noiden vankilavuosien aikana?
- Miettikää, millä tavalla Joosef palveli faraon juomanlaskijaa ja leipuria?

Jakeet 5–8. Unien tulkinta kuului egyptiläiseen kulttuuriin ja unien selittäjiä oli paljon.

- Millaisia uusia puolia tämä jakso paljastaa meille Joosefin luonteesta ja kyvyistä?
- Mitä ajattelette Joosefin sanoista jakeessa 8?
- Jos Joosef muisti tässä vaiheessa lapsuuden aikaiset unensa, mitä hän ehkä niistä nyt ajatteli?

Jakeet 9–13

- Miettikää, mitkä seikat juomanlaskijan unessa antoivat osviittaa sen selitykselle?
- Järkeilö Joosef juomanlaskijan unen selityksen, vai saiko hän sitä varten jumalallisen ilmestyksen? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 14–15. Vanhan käännöksen sana ”vankikuoppa” on tarkempi. Vankila oli siis kaivettu ainakin osittain maan alle.

- Millaista tulevaisuutta Joosef ehkä tässä vaiheessa itselleen toivoi?
- Mitä mielestänne osoittaa se, ettei Joosef mainitse veljiään tai rouva Potifaria selittäessään tilannettaan?

Jakeet 16–19

- Mitä olisi tapahtunut, jos Joosef olisi kaunistellut leipurin unen selitystä?
- Millaisia nuo kolme päivää ennen faraon syntymäpäiviä olivat juomanlaskijalle ja leipurille? Entä Joosefille?

Jakeet 20–23

- Miettikää eri syitä, miksi noiden kahden virkamiehen tuomio oli täysin vastakkainen?
- Miten on mahdollista, että ylijuomanlaskija unohti tällaisen asian?
- Miten kauan luulette Joosefin odottaneen, että joku tulisi tutkimaan hänen asiaansa?
- Joosefin sydämeen oli syttynyt hurja toive, että hän ehkä pääsisikin vapaaksi. Luuletteko, että juomanlaskijan unohdus oli Joosefille kiusaus epäuskoon ja epätoivoon? Perustelkaa vastauksenne.
- Miten Joosef olisi käyttäytynyt, jos hän olisi menettänyt kokonaan Jumalaan ja hänen apuunsa?
- Seitsemän vuoden tuomio langetetaan Suomessa murhasta tai törkeästä huumerikoksesta. Miettikää, miksi Jumala katsoi Joosefin tarvitsevan noin pitkän vankeusajan?
- Miten me voisimme oppia odottamaan uskossa ja toivossa oman ”vankeusaikamme” loppua?
- Miksi Jumala ei ilmoittanut Joosefille unessa, että tämän vankeus kestää enää vain kaksi vuotta (41:1)?
- Mitä tapahtuisi, jos Jumala ilmoittaisi meille edeltä käsin meidän kärsimyksemme keston?
- Vertaa 17–30 vuotiaiden suomalaisten nuoruutta Joosefin nuoruuteen. Missä suhteessa Joosefin nuoruus oli parempi kuin keskiverto suomalaisnuoren? (Miltä kaikelta Joosef varjeltui istuessaan vankilassa nuo vuodet?)

Kokoava kysymys (jos on aikaa):

- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Jakeet 13 ja 19 paljastavat meille kaksi eri merkitystä, jotka sanalla ”korottaminen / ylentäminen” on Raamatussa ja Jeesuksen elämässä. Leipuri korotettiin hirsipuhun, juomanlaskija korotettiin takaisin korkeaan asemaan. Jeesus korotettiin ensin ristille, sitten taivaan valtaistuimelle Isänsä oikealle puolelle. Syy: ”... jotta jokainen, joka uskoo häneen, saisi iankaikkisen elämän.” (Joh. 3:14–15.)

39 JOOSEFISTA TULEE EGYPTIN KAKKOSMIES (1. Mooses 41)

Taustaa: Unia ja niiden selittäjiä pidettiin muinaisessa Egyptissä suuressa arvossa. Paimentolaisia sen sijaan ei tässä maanviljelyskulttuurissa arvostettu; heitä kutsuttiinkin halveksuvasti ”aavikon tallaaajiksi”. Joosef oli nyt 30-vuotias eikä lainkaan yrittänyt salata sitä tosiasiaa, että oli syntyperältään heprealainen paimentolainen. Lumen sulaminen Etiopian vuorilla sai Niilin tulvimaan säännöllisesti joka vuosi, satoi tai paistoi, siksi siellä koettiin nälkävuosia vain harvoin.

Jakeet 1–7

- Mikä noissa kahdessa unessa oli niin järkyttävää, että farao joutui pois tolaltaan, vaikkei edes ymmärtänyt niiden merkitystä?

Jakeet 8–13. Faraon palatsiin kokoontui varmaan satoja enteidenselittäjiä.

- Miksi Egyptin enteidenselittäjät eivät tarjonneet faraolle jotain omasta päästään keksimäänsä selitystä?
- Miksi Jumala oli johtanut asian niin, ettei juomanlaskija ollut muistanut kertoa Joosefista herralleen kaksi vuotta aikaisemmin?

Jae 14–16

- Arvioikaa, kuinka paljon aikaa meni Joosefin pesemiseen, pukemiseen ja parturointiin, ennen kuin hänet voitiin viedä kärsimättömänä odottavan faraon eteen?
- Kuvitelkaa, millaiset tunteet ja ajatukset velloivat Joosefin mielessä tämän kaiken tapahtuessa.
- Joosefhan oli osannut selittää juomanlaskijan ja leipurin unet. Mitä hänen sanansa jakeessa 16 hänestä osoittavat?

Jakeet 17–24 hypätään yli, koska niissä vain kerrataan faraon unen sisältö.

Jakeet 25–32. Tästä kohtaamisesta riippui, pääsisikö Joosef vapaaksi vai ei.

- Miksi Joosef ei nöyristellyt yhtään faraon edessä?
- Joosef oli siis vankilakundi, mutta mikä oli pitänyt hänen omanarvontuntonsa tallella kaikki nämä vuodet?
- Joosef mainitsee Jumalan kolme kertaa puheessaan. Mitä hän hänestä sanoo?
- Mitä ajattelette siitä, että Jumala **antaa** (eikä vain salli) tuollaisen nälkäkatastrofin puolelle maailmalle? Miksi hän sen tekee?

Jakeet 33–38. Koko Egyptissä ei varmasti ollut yhtään ihmistä, joka olisi uskaltanut ruveta antamaan faraolle neuvoja kysymättä. Tämä ulkomaalainen vankilakundi uskalsi sen tehdä.

- Mistä Joosef sai rohkeuden ruveta neuvomaan faraota?
- Mistä Joosef vetäisi esiin tuon luvun, että näet lihavana vuosina on kerättävä nimenomaan viidesosa sadosta pahan päivän varalle?
- Mitä farao tarkoitti puhuessaan Joosefissa asuvasta jumalan tai jumalten hengestä (38)?

Jakeet 39–46. Hevosia oli alettu totuttaa kotieläimiksi vasta vähää aikaisemmin, joten ne olivat tuolloin suurempi statussymboli kuin kalleinkaan loistoauto meidän päivinämme. Abrek merkitsee ”antakaa tietä” tai ”polvillenne”.

- Miettikää, mitkä kaikki asiat muuttuivat nyt radikaalisti Joosefin elämässä?
- Mitkä seikat vaikuttivat siihen, että farao uskalsi ottaa riskin ja jättää koko suuren valtakuntansa tuiki tuntemattoman nuoren ulkomaalaisen käsiin?
- Miten luulette Egyptin ylhäisön suhtautuneen siihen, että ulkomaalainen paimentolaispoika, entinen orja, asetettiin heitä hallitsemaan?
- Mikä esti Joosefia ylipistymästä osakseen langenneesta kunniaasta? (Millainen pääministeri Joosefista olisi tullut, jos hän olisi noussut valtaan suoraan isänsä teltasta, ilman orjuutta ja vankeutta?)
- Asenat oli Ra-jumalan papin tytär, kotoisin Oonista eli Heliopoliista. (Katsokaa kartalta.) Miten kauan luulette siihen menneen, ennen kuin Asenat alkoi uskoa aviomiehensä Jumalaan?
- Mitä se Joosefista todistaa, ettei hän haalinut itselleen sivuvaimoja korkeasta asemastaan huolimatta?
- Miten Potifar ja hänen vaimonsa ehkä suhtautuivat uuteen pääministeriin?
- Miksi Joosef ei pyytänyt faraolta lupaa lähteä etsimään perhettään?

Jakeet 47–52. Manasse tarkoittaa ”hän saa unohtamaan” ja Efraim ”hän on tehnyt hedelmälliseksi”.

- Kuvitelkaa, millainen Joosefin arkipäivä oli seitsemän yltäkylläisyyden vuoden aikana?
- Mitä Egyptin talouselämässä olisi tapahtunut, jollei valtio olisi ostanut tai takavarikoinut ylimääräistä viljaa noina seitsemänä viljavana vuonna?
- Mitä Manassen nimi paljastaa meille hänen isästään? (Tarkoittaako tämä jae mielestäsi sitä, että Joosef oli todella unohtanut isänsä ja kotinsa? Perustele vastauksesi.)
- Mitä Efraimin nimi osoittaa meille hänen isänsä uskonelämästä?
- Miettikää, miten poikia kasvatettiin Joosefin kodissa.
- Sovella omaan elämäsi ja läheistesi elämään jae 52. Mitä se näin luettuna sinulle sanoo?

Jakeet 53–57. Luetaan hiljaa läpi.

- Miten Joosef on tässä luvussa Jeesuksen ennakkokuva?

Lopuksi: Joosef oli viisas, mutta Jeesuksessa ovat kaikki viisauden ja tiedon aarteet kätkeytyneinä. Joosef pysyi nöyränä myös päästyään Egyptin pääministeriksi – ja Jeesus oli hiljainen ja nöyrä sydämelältä, vaikka hänellä oli kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Hän jopa suostui kuolemaan orjan kuoleman ristinpuussa – meidän pelastuksemme tähden.

40 VIRTACHEPO OLOHUONEESSA (1. Mooses 42:1–36)

Taustaa: Joosef oli ollut kateissa 13+7+1=21 vuotta ja oli nyt siis 38 vuotta vanha. Hänen veljensä olivat 40–50 -vuotiaita, paitsi Benjamin, joka oli noin kolmekymppinen. Isoveljet olivat naimisissa ja heillä oli lapsia. (Virtahevolla olohuoneessa tarkoitetaan perheen yhteistä, häpeällistä salaisuutta, josta kaikki vaikenivat.)

Jakeet 1–4

- Miksi veljet katselivat toisiaan, kun Egyptistä tuli puhe? (Luuletteko, että veljet olivat joskus keskustelleet keskenään Joosefin kohtalosta? Perustelkaa vastauksenne.)
- Millä eri tavoilla salaisuus ("virtahepo") vaikutti Jaakobin klaanin elämään? Miettikää esimerkiksi veljien lastenkasvatusta.
- Millä tavalla Jaakob oli ehkä kasvattanut nuorinta poikaansa, ainoaa "muistoa", joka hänellä enää oli jäljellä Raakelista?
- Millaista Benjaminin elämä oli ehkä ollut viimeiset kaksi vuosikymmentä?

Jakeet 5–8

- Miten on mahdollista, etteivät veljet tunnistanee Joosefia?
- Millaiset ajatukset mahtoivat pyöriä Joosefin päässä kun hän näki veljensä? Luuletteko, että Joosef tunsu tässä tilanteessa katkeruutta tai kostonhimoa?

Jakeet 9–12

- Millä tavalla lapsuudessa nähdyt unet vaikuttivat nyt Joosefin?
- Miksi Joosef rupesi yhtäkkiä syyttämään veljiään vakoajiksi, sen sijaan, että olisi paljastanut heille, kuka oli?
- Miten Joosefiin ehkä vaikutti se, että veljet pitivät itseään rehellisinä, kunnan miehinä?
- Mitä sinä tekisit, jos sinua eniten vahingoittanut ihminen olisikin yhtäkkiä sinun armoillasi?

Jakeet 13–17. Seuraavassa luvussa käy ilmi, etteivät veljet olleet kertoneet sukutaustaansa omasta aloitteestaan, vaan Joosef oli ottanut kyselemällä sen selville. Huomatkaa, että veljillä oli Kanaanissa isä, vaimo ja lapsia, jotka kuolisivat nälkään, jolleivät he pääsisi pian takaisin kotiin.

- Miksi Joosef rupesi vaatimaan, että Benjamin on haettava Kanaanin maasta hänen eteensä? Mihin hän sillä pyrki?
- Miksi yksikään veljistä ei suostunut noutamaan Benjaminia Kanaanin maasta?
- Kuvitelkaa veljien tunnelmia, kun he istuivat egyptiläisessä vankilassa vakoilusta syytettyinä eivätkä tienneet, pääsevätkö koskaan vapaaksi.
- Mitä se Joosefista osoittaa, että vannoi faraon nimeen?

Jakeet 18–20a

- Mitä Joosef mietti noiden kolmen päivän aikana, kun hänen veljensä istuivat vankilassa?
- Mikä sai Joosefin päättämään veljensä pois vankilasta kolmen päivän kuluttua ja muuttamaan suunnitelmiaan?

Jakeet 20b–22. Vanha käänös: "Me näimme hänen sielunsa tuskan..."

- Millaista veljien oli ollut elää nuo kaksi vuosikymmentä Joosefin itkun soidessa heidän korvissaan? (Mitä paha oman tunto vaikuttaa ihmisen arkipäivään ja hänen ihmissuhteisiinsa?)
- Kumpi osapuoli oli mielestänne elänyt onnellisemman elämän sitten viime tapaamisen, Joosef vai hänen veljensä? Miksi?
- Mitä ajattelette Ruubenin repliikistä tässä tilanteessa?
- Mitä Joosef tajusi kuullessaan veljiensä puheet?

Jakeet 23–28. Uuden käänöksen mukaan Joosef meni toiseen huoneeseen itkemään.

- Mitä Joosef itki?
- Miksi Joosef ei jo ilmaissut itseään veljilleen, vaikka tajusi heidän katuvan tekoaan?
- Miksi Joosef valitsi panttivangiksi juuri Simeonin, toiseksi vanhimman veljensä?
- Miksi Joosef tahtoi palauttaa veljilleen viljan hinnan ja varustaa heidät vielä eväilläkin matkaa varten?
- Näyttää siltä kuin Joosef ei olisi ollenkaan ajatellut sitä, miten suuren kärsimyksen hän aiheuttaisi isälleen. Miksi niin?
- Mitä veljien repliikki tarkoittaa rahojen löydyttyä yhdestä säkistä? (Luulivatko he todella Jumalan pistäneen rahat säkkiin? Miksi hän olisi sen tehnyt?)

Jakeet 29–36

- Miksi Jaakobkin pelästy nähdessään rahat poikiensa säkkien suulla?
- Mitä isän sanat jakeessa 36 ehkä vaikuttivat hänen yhdeksään poikaansa, jotka ne kuulivat? (Miksi veljet eivät suuttuneet isälleen noiden sanojen johdosta?)
- Uuden käänöksen mukaan Jaakob sanoo jakeessa 36: "Minun elämäni on pelkkää kurjuutta." Miten on mahdollista, että Raamatun siunatuin henkilö sanoo tällaiset sanat?

Kokoava kysymys

- Missä tässä tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Sekä Vanhan testamentin Joosef että Uuden testamentin Joosef olivat unennäkijöitä. Jeesuksen kasvatusisä sai unessa ohjeen, että hänen on paettava perheineen Egyptiin. Vanhan testamentin Joosef oli siis Egyptin matkaaajanakin Jeesuksen ennakkokuva. Jeesus joutui kokemaan jopa pakolaisen kohtalon meitä pelastaessaan.

41 JAAKOBILTA VIEDÄÄN TUHKATKIN PESÄSTÄ (1. Mooses 42:37–43:34)

Taustaa: Tilanne tämän luvun alussa on seuraava: Simeon on jätetty egyptiläiseen tyrmaan eikä pääse sieltä pois, ennen kuin Benjamin viedään vihaisen pääministerin eteen. Simeonin vaimo ja lapset odottavat isäänsä kotiin. Ruuben on Simeonin isovelji; hän haluaisi hakea veljensä kotiin mahdollisimman pian. Benjamin oli tässä vaiheessa noin 30-vuotias.

Jakeet 42:37–38. Nämä ovat Ruubenin viimeiset sanat Raamatussa.

- Millaisen kuvan saatte Ruubenista jakeen 37 kautta? (Miten Ruuben voi antaa isälleen tuollaisen lupauksen?)
- Mitä jae 38 osoittaa vanhan Jaakobin suhteesta Jumalaan, poikiinsa ja omaan elämäänsä?
- Verratkaa Benjaminissa kiinni riippuvaa Jaakobia ja hänen isoisäänsä Abrahamiin, joka oli valmis uhraamaan poikansa Iisakin. Mistä luulisitte eron johtuvan?

Jakeet 43:1–7. Juuda ottaa nyt johdon käsiinsä. Tästä lähtien Israelin johto on Juudan ja hänen heimonsa käsissä.

- (Aasi voi kantaa 70 kg tai vetää 300 kg. Voimme siis olettaa viljaa tuodun Egyptistä 1000–3000 kg. Miten kauan luulette tuon viljamäärän riittäneen, jos Jaakobin leirissä oli satakunta henkeä?)
- Veljet olivat päättäneet, etteivät he mene Egyptiin ilman Benjaminia, vaikka mikä olisi. Vaikka lapset kuolisivat nälkään. Miksi he olivat niin itsepäisiä?
- Mitä Simeonin vaimo ja kuusi poikaa ajattelivat näiden kuukausien aikana Egyptiin vankina jääneestä perheenisästä?
- Juuda oli muinoin ehdottanut Joosefin myyntiä. Mikä sai hänet nyt ottamaan johdon käsiinsä?
- Mitä uutta tietoa saamme veljien ensimmäisestä Egyptin matkasta jakeen 7 kautta?

Jakeet 8–14. Tällä välin oli taas kaikki ruoka leiristä syöty, ja Jaakobin lapsenlapset katselivat isoisäänsä kalpein kasvoin.

- Vertaa Juudan lupausta Ruubenin lupaukseen (42:37). Mitä Juudan puhe isälleen hänestä osoittaa?
- Mitkä seikat saivat Jaakobin muuttamaan mielensä ja päästämään Benjaminin pois luotaan?
- Mihin Jaakob uskoo ja mitä hän epäilee lausueksaan jakeiden 13–14 sanat?
- Jaakob ei siis saanut pitää luonaan rakkainta ihmistä maan päällä. Miksi Jumala tahtoi koetella vanhaa miestä viemällä häneltä tuhkatkin pesästä?
- Miksi Jumala koettelee meitä samalla tavalla kuin Jaakobia – viemällä tuhkatkin pesästä?
- Mitä hyvää ero teki Jaakobin ja Benjaminin suhteelle?

Jakeet 15–24. Huomatkaa, etteivät Joosefin palvelijat ymmärtäneet sitä kieltä, jota veljet puhuivat, vaan heillä täytyi aina olla tulkki. Lukekaa myös jae 42:25.

- Miksi Joosef päätti syödä yhdessä veljiensä kanssa?
- Miksi veljet odottivat vain pahoja asioita, kun heidät vietiin Joosefin taloon?
- Mistä Joosefin taloudenhoitaja oli saanut tietoonsa sen, mihin Jumalaan nämä miehet ja heidän isänsä uskoivat (23)?
- Mitä taloudenhoitaja ehkä tiesi isäntänsä Jumalasta?
- Mitä taloudenhoitaja tarkoitti sanoillaan: ”Teidän hopeanne minä olen jo saanut” (23)?
- Millainen oli ehkä veljien ja Simeonin kohtaaminen?

Jakeet 25–34. Lukekaa jae 32 molemmista raamatunkäännöksistä. Yllättävää kyllä Joosef ei syönyt egyptiläisten kanssa samassa pöydässä, vaikka oli maan kakkosmies. Tiedämme yleisestä historiasta, että maata viljelevät egyptiläiset halveksivat paimentolaisia.

- Millä mielellä veljet odottivat Egyptin pääministeriä saapuvaksi?
- Mitä Joosefin ensimmäinen kysymys hänestä osoittaa (27)?
- Millaisia ajatuksia Joosefin päässä ehkä pyöri, kun hän näki pikkuveljensä ja äitinsä pojan Benjaminin yli 20 vuoden eron jälkeen? Mitä ajattelette hänen sanoistaan veljelleen (29)?
- Mitä Joosef itki (30)?
- Mitä luulette taloudenhoitajan ja palvelijoiden ajatelleen isäntänsä itkusta?
- Luuletteko, että Joosef häpesi itkuaan, kuten miehet usein tapaavat tehdä? Perustelkaa vastauksenne.
- Jakeessa 32 sanotaan vanhan käännöksen mukaan, että paimentolaisten kanssa syöminen oli egyptiläisille ”kauhistus”. Miksi Joosef ei salannut paimentolaista syntyperäänsä eikä pyrkinyt muuttumaan egyptiläiseksi?
- Mitä eri asioita veljet ihmettelivät ruokapöydässä istuessaan?
- Kumpi selitys on mielestänne uskottavampi: Tahtoiko Joosef juottaa veljilleen niin paljon alkoholia, että he humaltuivat, vai joivatko veljet sitä omasta halustaan liikaa? Perustelkaa vastauksenne.

Lopuksi: Kuten Joosef kutsui häntä vastaan rikkoneet veljet ruokapöytänsä, niin kutsuu Jeesuskin meitä syntisiä joka sunnuntai ehtoollispöytä – koska haluaa olla yhteydessä meidän kanssamme.

42 JOOSEF KOETTELEE VELJIÄN (1. Mooses 44)

Taustaa: Joosef tahtoi tietää, ovatko hänen veljensä muuttuneet 20 vuodessa. Kaksi vuosikymmentä aikaisemmin he olivat myyneet pikkuveljensä orjaksi ja järjestäneet isälleen sellaisen surun, josta tämä ei ollut koskaan toipunut.

Jakeet 1–5

- Oliko mielestänne oikein, että Joosef lavasti hopeamaljansa varkauden? (Mitä Joosef halusi vielä veljistään tietää?)
- Mitä luulette Joosefin taloudenhoitajan ajatelleen, kun hän kuunteli isäntänsä käskyä?
- Miksi Joosef valitsi juuri tällaisen tavan koetella veljiään? (Miksi malja piti pistää nimenomaan Benjaminin säkkiin?)
- Mitä luulette, käyttikö Joosef tosiaan hopeamaljaansa ennustamiseen, vai koettiko hän vain hämätä veljiään puhumalla tuolla tavalla?

Jakeet 6–10

- Mitä veljet ehkä ajattelivat, kun Joosefin palvelija ajoi heitä takaa ja pysäytti heidän matkansa?
- Mitä jakeen 9 sanat veljistä osoittavat?

Jakeet 11–13

- Miettikää miksi veljet eivät kommentoineet ollenkaan rahan löytymistä säkkiensä suulta, vrt. jae 1b?
- Miltä veljistä tuntui sillä hetkellä, kun hopeamalja ilmestyi näkyviin Benjaminin säkistä?
- Luuletteko, että jonkun veljen päässä käväisi sekunninkaan ajan epäily Benjaminin syyllisyydestä? Perustelkaa vastauksenne.
- Miten Benjamin itse tämän tilanteen ehkä koki?
- Mitä veljistä osoittaa se, ettei kukaan heistä suostunut lähtemään viljalastin kanssa kotiin ilman pikkuveljeään?
- Mikä teki veljet noin yksimielisiksi, ettei kukaan ruvennut riitelemään menettelytavoista tässä tilanteessa?
- Millaiset ajatukset miesten päässä ehkä pyörivät heidän taivaltaessaan takaisin kaupunkiin?

Jakeet 14–17

- Miksi Juuda ei yritäkään puolustautua Joosefin edessä?
- Katsokaa Juudan sanoja jakeessa 16. Miksi veljet kokivat oman tilanteensa niin toivottomaksi, että he olivat kaikki valmiita jäämään Egyptiin orjiksi?
- Juuda sanoi: ”Jumala on paljastanut meidän syyllisyytemme.” Miettikää, millaista oli ollut kantaa syyllisyyden taakkaa 20 vuotta?
- Mitä mieltä olette: olivatko veljet puhuneet syyllisyydestään Jumalalle näiden 20 vuoden aikana? Perustelkaa vastauksenne.
- Mitä Benjamin ehkä Juudan puheesta ajatteli?
- Millaisia ovat ne syyllisyyden taakat, joita meidän aikamme ihmiset saattavat kantaa vuosikymmeniä?
- Mihin eri suuntiin syyllisyyden taakka voi ihmistä muuttaa?
- Mitä luulette, ymmärsivätkö veljet Jumalan armosta yhtään mitään? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 18–23

- Millaisen kuvan Juuda antaa vanhasta isästään ja poikien suhteesta häneen?
- Mistä johtuu, etteivät veljet olleet enää kateellisia Benjaminille isän suosiosta, kuten he muinoin olivat olleet Joosefille?
- Mitä siihen tarvitaan, että aikuinen ihminen pääsee irti sisaruskateudestaan?

Jakeet 24–29

- Mitä Juuda kertoo pikkuveljistään Joosefista ja Benjaminista ja mitä hän jättää heistä sanomatta (27–29)?
- Miltä Joosefista tuntui kuunnella tätä kertomusta?
- Miten Joosef tajusi oman myymisensä vaikuttaneen veljien elämään?

Jakeet 30–34. Muistamme, että Juudaa odottivat kotona pienet kaksoset ja heidän äitinsä Tamar ynnä Sela ensimmäisestä avioliitosta.

- Juuda oli itse valmis jäämään Egyptiin koko loppuiäkseen. Mitä kaikkea siitä seuraisi hänen perheelleen, jos niin tapahtuisi?
- Mikä tekisi Juudan elämän sietämättömäksi, jos hän palaisi ilman Benjaminia isänsä luo?
- Miten Juuda oli muuttunut ja mikä hänet oli muuttanut?

Kokoava kysymys

- Missä tässä luvussa on Jeesus? (Missä suhteessa Juuda oli Jeesuksen ennakkokuva sanoessaan jakeen 33 sanat?)

Lopuksi: Juudan suvusta syntynyt Jeesus tuli vapaaehtoisesti orjaksi voidakseen ostaa meidät vapaiksi synnin, kuoleman ja paholaisen orjuudesta. Jeesus teki juuri sen vaihtokaupan, jota hänen esi-isänsä Juuda tekstissämme ehdottaa.

43 JOOSEF ANTAA VELJILLEEN ANTEEKSI (1. Mooses 45:1–24)

Taustaa: Joosefilla oli ollut 22 vuotta aikaa miettiä kärsimyksensä tarkoitusta ja suhdetta veljiinsä. Hän on nyt 39 vuotta vanha. Joosef on juuri koetellut veljiään, ovatko he muuttuneet sen jälkeen, kun myivät hänet orjaksi. Juuda, joka aikoinaan oli ehdottanut Joosefin myyntiä, oli nyt tarjoutunut jäämään itse orjaksi, jotta Benjamin voisi palata kotiin vanhan isänsä luo.

Jakeet 1–3. Tässä kohtaa Joosef kääntää kielen hepreaksi.

- Miksi Joosef ei halunnut egyptiläisen palvelusväen olevan paikalla tässä tilanteessa?
- Mikä sai Joosefissa aikaan noin valtavan tunteenpurkauksen?
- Koettakaa kuvailla veljien tunteita sillä hetkellä, kun he kuuluivat Egyptin pääministerin suusta omalla kielellään itkun keskeltä sanat: ”Minä olen Joosef!”
- Mitä veljet säikähtivät? (Mitä he ehkä luulivat Joosefin sanovan heille seuraavaksi?)
- Miksi Joosef kysyi, onko hänen isänsä elossa, vaikka hän jo tiesi vastauksen (vrt. 43:27–28)?

Jakeet 4–8

- Mikä tässä kuvauksessa on mielestänne liikuttavinta?
- Miksi Joosef mainitsee erikseen olevansa edessään seisovien miesten veli?
- Mikä oli saanut Joosefin vakuuttuneeksi siitä, että Jumala itse oli lähettänyt hänet Egyptiin, eivät veljet (5,7,8)? (Miksi hän sanoi sen kolmeen kertaan?)
- Miten Joosef olisi ehkä menetellyt tässä tilanteessa, jos hän olisi ottanut onnettomuutensa veljien kädestä, ei Jumalan?
- Miltä veljistä tuntui kuulla Joosefin sanat, etenkin jae 5?
- Mikä ero on näillä kahdella väitteellä: ”Jumala salli sen, että minut myytiin orjaksi”, tai: ”Jumala lähetti minut orjuuteen”?
- Miettikää, miksi monet kristityt haluavat sanoa vain ”Jumala salli meille tämän onnettomuuden”, ei koskaan ”Jumala antoi meille tämän onnettomuuden”?
- Mitä pitäisi tapahtua, että sinä voisit sanoa toisen ihmisen sinulle aiheuttamasta vääryydestä: ”Ei se ollut hän, se oli Jumala”?
- Jakeessa 8 mainitaan kolme egyptiläistä arvonimeä. ”Faraon neuvonantaja” tarkoittaa suoraan suomennettuna ”faraon isää”. Mitä nuo kolme arvonimeä Joosefista osoittavat?

Jakeet 9–13. Gosenin maakunta sijaitsi deltan itäosassa ja oli hedelmällistä maata.

- Miten Joosef näyttää suhtautuneen korkeaan asemaansa Egyptissä (9, 13)? (Miksi hän ei ollut ylpeä?)
- Mitä Joosefin sanat kertovat hänen suhteestaan vanhaan isäänsä, jota hän ei ollut tavannut kahteen vuosikymmeneen? (Millaisia asioita Joosef halusi isän hänestä tietävän?)
- Jae 12 tarkoittaa, ettei Joosef puhunut enää veljilleen tulkin kautta. Miksi hän mainitsi veljensä Benjaminin erikseen tässä jakeessa?
- Miksi Joosef kiirehti isänsä tuloa Egyptiin?

Jakeet 14–15

- Mikä sai Joosefin itkemään uudelleen tässä vaiheessa?
- Mitä Joosefin halaus veljille merkitsi?
- Mistä luulette Joosefin keskustelleen pitkään veljensä kanssa? (Mitä veljet kertoivat, mitä Joosef kertoi? Luuletteko, että Joosefin myynnistä vielä puhuttiin jotain?)
- Miettikää tuota päivää Benjaminin kannalta, joka ei ollut tiennyt Joosefin myynnistä yhtään mitään. Miten tämä kaikki häneen ehkä vaikutti? Katsokaa myös jae 22.
- Mitä nämä jakeet opettavat meille anteeksiantamuksen vaikutuksista?

Jakeet 16–20

- Missä suhteessa faraon lupaukset olivat ylenpalttisia? (Miksi faraon mielestä Joosefin perheelle piti antaa parasta, mitä Egyptistä löytyi?)
- Millä tavalla Egyptiin muutto erosi kaikista Jaakobin edellisistä muutoista?

Jakeet 21–24.

- Joosef oli lapsena saanut isältään erityisen puvun. Miksi hän nyt tahtoi antaa jokaiselle veljelleen lahjaksi nimenomaan juhlapuvun ja Benjaminille jopa viisi?
- Sekeli oli painomitta, joka tarkoitti 10–16 grammaa. Benjamin sai siis 3–4 kg hopeaa. Arvailkaa, mihin hän sen käytti.
- Miksi on epätodennäköistä, että veljet olisivat tunteneet kateutta Benjaminin viidestä juhlapuvusta, vaikka olivat tunteneet sitä muinoin Joosefin puvusta?
- Koska aasi voi kuljettaa 70 kg taakan, veivät veljet mennessään 1400 kg evästä. Mitä siitä määrästä ajattelette?
- Millaista riitaa Joosef ehkä pelkäsi sanoessaan jakeen 24 varoituksen?
- Mitä veljet oppivat Jumalasta ja hänen johdatuksestaan tällä Egyptin matkalla?

(jatkuu)

Kokoavat kysymykset

- Millä eri tavoilla Joosef on Jeesuksen ennakkokuva tässä luvussa?
- Miten Joosefin käytös muistuttaa Tuhlaajapojan isän käytöstä?

Lopuksi: Joosef on Jeesuksen ennakkokuva anteeksiantavana veljenä. Näin Heprealaiskirje Jeesuksesta sanoo: *”Niinpä hänen oli tultava joka suhteessa **veljiensä kaltaiseksi**, jotta hänestä tulisi armahtava ja uskollinen ylipappi ja hän voisi Jumalan edessä sovittaa kansansa synnit. Koska hän on itse käynyt läpi kärsimykset ja kiusaukset, hän kykenee auttamaan niitä, joita koetellaan.”* (Hepr. 2:17–18.)

44 JAAKOB JÄTTÄÄ LUVATUN MAAN (1. Moos. 45:25–46:30)

Taustaa: Helpotukseksi Jaakob sai nähdä Benjaminin ja jopa Simeonin tulevan takaisin kotiin, vieläpä hevoskyydillä. Joosefin menettäessään Jaakob oli sanonut: ”Murehtien minä menen tuonelaan poikani tykö” (37:35*). Ja vaaran uhatessa Benjaminia: ”Minun elämäni on pelkkää surkeutta (42:36): Huomatkaa, että Jaakobin isoisä Abraham oli tehnyt Egyptiin matkan, joka päättyi huonosti.

Jakeet 45:25–28: Jae 26b, uusi käännös: ”Jaakobin mieli oli turtunut.” Vanha: ”Jaakobin sydän pysyi kylmänä.”

- Miten voidaan ehkä psykologisesti selittää se, että ”Jaakobin sydän pysyi kylmänä” hänen kuullessaan suuren uutisen Joosefista?
- Jakeessa 28 Jaakob sanoo vanhan käännöksen mukaan: ”Nyt on minulla kyllin.” Mitä kaikkea hän näillä sanoilla tarkoitti?
- Jos sinä olet joskus elämässäsi tuntenut, että sinulla on kyllin, millaisessa tilanteessa se tapahtui?
- Miksi Jaakob ei kommentoinut sanallakaan Joosefin korkeaa asemaa Egyptissä?
- Poikien oli pakko tässä vaiheessa selittää isälleen, millä tavalla Joosef oli joutunut Egyptiin. Miten luulette sen tunnustuksen tapahtuneen?
- Miten Jaakob pystyi antamaan pojilleen anteeksi sen, että nämä olivat myyneet hänen rakkaan Joosefinsa orjaksi?
- Miettikää näiden jakeiden valossa, miksi Jumala oli vienyt vanhalta Jaakobilta tuhkatkin pesästä?

Jakeet 46:1–4. Abraham oli huutanut Herran nimeä avuksi Bersebassa ja istuttanut sinne tamariskipuun. Iisak oli pystyttänyt Bersebaan alttarin ja kaivanut kaivon. Tämä oli neljäs ja viimeinen kerta, kun Herran sanotaan puhuneen suoraan Jaakobille, ja joka kerran oli ollut kysymys lähtökäskystä.

- Miksi jakeessa 1 kutsutaan Jaakobia nimenomaan Israeliksi?
- Miksi Jaakob halusi uhrata viime töikseen luvatussa maassa veriuhrin ja miksi juuri Bersebassa?
- Mitä unessa saatu Herran lupaus merkitsi luvatussa maata lähtevälle vanhalle patriarkalle?
- Herra sanoi Jaakobille: ”Älä pelkää!” Millaisia asioita vanha patriarkka saattoi ehkä pelätä Egyptiin lähtiessään?
- Itse asiassa Jaakob tuotiin Egyptistä palsamoituna ruumiina ja haudattiin Makpelan luolaan. Mikä siis oli jakeen 4 merkitys?
- Herra oli ilmoittanut Abrahamille, että hänen jälkeläisensä joutuvat Egyptissä 430 vuodeksi orjuuteen. Varmaan Jaakobkin tunsu tämän ennustuksen. Mitä hän siitä ehkä ajatteli?

Jakeet 5–7. Jaakobin neljä vaimoa olivat ilmeisesti kuolleet, koska heitä ei mainita lähtevien listalla.

- Millaista oli Jaakobin elämä ehkä ollut sen jälkeen, kun viimeinenkin vaimo kuoli?
- Millaisia lähtövalmisteluja Jaakobin suku joutui nyt tekemään?
- Mitä Jaakob jäi kaipaamaan muuttaessaan Egyptiin?

Jakeet 8–27 Näissä jakeissa luetellaan miespuolisten lähtijöiden, siis Jaakobin poikien ja pojanpoikien nimet. Jakeet luetaan hiljaa.

- Kertokaa huomioitanne tästä sukuluettelosta.
- Mitä ajattelette siitä, että Benjamin sai 10 poikaa eli enemmän kuin kukaan muu? (Luuletko, että he olivat jo tässä vaiheessa olemassa; Benjaminhan oli nyt 30-vuotias.)
- Mitä siihen tarvittiin, että tämä 70 hengen porukka lisääntyi 2 miljoonaiseksi kansaksi 430 vuodessa?

Jakeet 28–30. Katsokaa kartalta Gosen Egyptin Deltan itäosassa. Beersebasta Goseniin oli vajaan 300 km matka.

- Kauanko Jaakobin klaanilta meni ehkä aikaa tuohon matkaan?
- Kumpaa luulette Jaakobin odottaneen kiihkeämmin: häitään Raakelin kanssa muinoin nuoruudessaan vai Joosefin tapaamista nyt vanhana? Perustelkaa vastauksenne.
- Mikä teki isän ja pojan kohtaamisesta erityisen liikuttavan? (Miten Jaakob reagoi, entä Joosef? Mistä reaktioiden erot saattavat johtua?)
- Mikä kaikki purkautui ulos Joosefin itkussa?
- Mitä veljet ehkä ajattelivat tuota kohtausta katsellessaan?
- Mitä Jaakob tarkoittaa sanoessaan, että hän kuolee mielellään nähtyään Joosefin kasvot? Verratkaa hänen sanojaan jakeeseen 37:35b, joka on kirjoitettu tausta-osioon?

Kokoavat kysymykset (jos on aikaa):

- Mitä Jaakob oli oppinut tähän mennessä Jumalan siunauksesta?
- Missä tässä tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Vanha Simeon lainasi Jaakobin sanoja Jeesus-vauvan kasvoja katsellessaan: ”Herra, nyt sinä lasket palvelijasi rauhaan menemään sanasi mukaan, sillä minun silmäni ovat nähneet sinun autuutesi.” (Luuk. 2:29–30.) Samalla tavalla voimme mekin sanoa, kun olemme nähneet Jeesuksen kasvot Raamatun sanassa ja sakramenteissa.

45 JAAKOB EGYPTISSÄ (1. Mooses 46:31–47:31)

Taustaa: Joosef halusi asuttaa perheensä Goseniin, itäisen Deltan alueelle, joka oli hedelmällistä aluetta. Egyptiläisten suhde karjankasvatukseen oli ambivalentti, koska esimerkiksi Apis-härkä ja Hathor-lehmä olivat heille pyhiä eläimiä.

Jakeet 46:31–34. Katsokaa kartalta Gosen. Jakeessa 34 voi olla kysymys uskonnollisesta tabusta.

- Millainen suunnitelma Joosefilla näyttää olleen sukuaan varten? (Miksi Joosef korostamalla korostaa sitä, että hänen sukulaisensa ovat paimentolaisia.)
- Miksi Joosef ei halunnut veljiensä asuvan egyptiläisten keskellä? (Millaisia konflikteja Joosef ehkä koetti tässä tilanteessa välttää?)
- Mitä jae 34 paljastaa meille Joosefin omastakin elämästä?

Jakeet 47:1–6. Muistamme, että farao oli itse kutsunut Joosefin perheen Egyptiin ja luvannut antaa heille jopa heidän tarvitsemansa taloustavarat. (45:18, 20.)

- Luuletteko, että veljet tekivät faraon suotuisan vaikutuksen vai antoiko hän lupauksensa vain Joosefin tähden? Perustelkaa vastauksenne.
- Luuletteko, että farao tiesi, miksi Joosef oli alun perin päätynyt Egyptiin orjaksi? Perustelkaa mielipiteenne.
- Joosefin veljistä ei tiettävästi tullut koskaan faraon karjankasvattajia. Mistä luulette sen johtuneen?

Jakeet 7–10. Kuvitelkaa sitä näkyä, kun 130–vuotias, valkotukkainen patriarkka ontuu yhden maailman vaikutusvaltaisimman hallitsijan valtaistuinsaliin keppiinsä nojaten. (Hänellähän oli lonkkavika muistona Jumalan siunauksesta.)

- Miten luulette vanhan Jaakobin selvinneen Egyptin hovin etiketistä?
- Mikä merkitys oli Jaakobin siunauksella, kun hän siunasi faraon mennessä (7,10)?
- Verratkaa faraota ja Jaakobia toisiinsa arvokkuuden ja auktoriteetin suhteen.
- Abraham oli elänyt 175-vuotiaaksi, Iisak 180-vuotiaaksi. Mitä ajattelette siitä, miten Raamatun siunatuin mies arvioi omaa elämäänsä (9)?

Jakeet 11–12. Tässä mainitaan Ramseksen maakunta, jonka yksi osa Gosen oli. Ramses-nimiset faraot hallitsivat kuitenkin Egyptiä monta sataa vuotta näiden tapahtumien jälkeen, joten nimen täytyy olla anakronismi. Ilmeisesti tuota maakuntaa kutsuttiin Joosefin aikaan Soosanin tasangoksi (Ps. 78:12).

- Millä kaikilla tavoilla Jaakobin perheen elämä nyt muuttui?
- Miksei Joosef antanut suvulleen könttäsümää?
- Millaiseksi Joosefin ja hänen veljiensä suhde ehkä muodostui tästä lähtien (Joosefin asuessa pääkaupungissa ja veljien & isän Gosenissa)?

Jakeet 13–17

- Jos sinä olisit ollut Joosefin asemassa, niin miten olisit järjestänyt kansan ruokkimisen?
- Mitä olisi tapahtunut, jos ruokaa olisi jaeltu ilmaiseksi?
- Mikä vaikutus sillä oli kansantalouteen, että kaikki raha siirtyi faraon omistukseen?
- Faraon hovilla ei varmasti ollut kapasiteettia huolehtia koko valtakunnan karjasta. Mitä karjan luovutus faraolle käytännössä ehkä tarkoitti?
- (Verratkaa jaetta 17 jakeeseen 46:34. Miten tätä ristiriitaa voitaisiin ehkä selittää?)

Jakeet 18–26. Lukekaa jae 21 molemmista käännöksistä. Vanhan käännöksen mukaan kansa asui kaupungeissa nälkävuosien ajan. Peltoja ei siis kylvetty turhaan nälkävuonna; vasta niiden mentyä väki palasi maalle ja sai Joosefilta siemenviljaa. Jakeesta 20 näemme, että viljelijät saivat pitää peltonsa, mutta heidän oli maksettava sadosta veroa.

- Verratkaa Egyptin veroprosenttia Suomen nykyiseen veroprosenttiin?
- Mistä huomaamme, että kansa piti 20
- Miten Joosefin menettely edisti demokratiaa?

Jakeet 27–31

- Millaisia olivat ehkä vanhan Jaakobin 17 viimeistä elinvuotta verrattuna hänen aikaisempaan elämäänsä?
- Mikä ero on Jaakobin suhtautumisessa kuolemaansa verrattuna meidän modernien länsimaalaisten suhtautumisessa kuolemaamme?
- Miksi Jaakob puhuu hautajaisistaan nimenomaan Joosefille?
- Miksi hautapaikka näyttää olleen Jaakobille äärimmäisen tärkeä?
- Mitä Jaakob nyt ajatteli lupauksesta, jonka oli saanut Jumalalta Kanaanin maasta lähtiessään. Ks. 46:2–4?

Kokoava kysymys

- Millä tavalla Joosef on tässä luvussa Jeesuksen ennakkokuva?

Lopuksi: Jeesus julisti Jaakobin eläväksi melkein 2000 vuotta tämän kuoleman jälkeen: *”Mutta ylösousemuksesta puheen ollen – ettekö ole lukeneet, mitä Jumala on teille sanonut: ’Minä olen Abrahamin Jumala, Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala’? Ei hän ole kuolleiden Jumala, vaan elävien!”* (Matt. 22:31–32). Patriarkat siis elävät tälläkin hetkellä – ja niin elämme mekin kuolemamme jälkeen, jos Jeesus on meidän Jumalamme.

46 JAAKOB SIUNAA JOOSEFIN POJAT 1. Mooses. 48)

Taustaa: Jaakob oli nyt 147 vuotta vanha. Nälkävuodet olivat päättyneet runsas vuosikymmen aikaisemmin, ja Jaakobin perhe oli asunut Egyptissä jo 17 vuotta. Joosefin pojat olivat nyt parikymppisiä nuorukaisia, jotka olivat kasvaneet Egyptin ylhäisöpiireissä. Heidän toinen isoisänsä oli Ra-jumalan pappi.

Jakeet 1–2

- Mitkä olivat ehkä Joosefin tunnelmat, kun hän sai viestin isänsä sairaudesta?
- Miksi Joosef halusi ottaa poikansa mukaan tälle matkalle?
- Miksi Jaakob halusi istua vaikka viimeisillä voimillaan tämän kohtaamisen ajan?

Jakeet 3–6 Lus on sama paikka kuin Betel, jossa Jaakob oli nähnyt taivaaseen johtavat portaat (jae 3, vrt. luku 28).

- Miksi luulette Jaakobin maininneen aivan ensimmäiseksi Betelin (Lusin), kun hän alkoi muistella pitkää elämäänsä? Siis paikan, jossa hän oli nähnyt taivaaseen johtavat portaat.
- Vielä kerran muisteli vanha Jaakob Jumalan lupausta maasta ja jälkeläisistä. Mitä Jumalan lupaus ja siunaus merkitsivät hänelle kuoleman edessä?
- Mitä siitä seurasi, että Manasse ja Efraim siirtyivät Jaakobin nimiin? (Mitä se vaikutti poikien tulevaisuuteen, että heistä tuli heprealaisen paimentolaisen poikia?)
- Mitä Joosef tästä järjestelystä ehkä ajatteli? Entä pojat?
- Joosefin muut pojat mainitaan Raamatussa vain tässä kohtaa. Oliko heitä ja jos oli, mitä heille tapahtui? Katsokaa myös jakeita 1 ja 9.

Jae 7. Raakelin kuolemasta oli kulunut noin kuusi vuosikymmentä.

- Miksi Jaakob tahtoi kuolema silmiensä edessä kertoa Joosefille jotain tämän äidistä, hänen kuolemastaan ja hautapainkastaan?
- Luuletteko, että Jaakob oli kaivannut vaimoaan kaikki nämä vuosikymmenet? Perustelkaa kantanne.
- Miksi yhä harvemmat nuoret meidän aikanamme uskovat ikuiseen rakkauteen?
- Mikä painoarvo mielestänne on sillä seikalla, ettei Raakelia ei haudattu patriarkkojen hautaan, vaan sinne pääsi Lea?
-

Jakeet 8–12. Jaakobille oli käynyt kuten isälleen: hän oli tullut lähes sokeaksi.

- Millainen oli kaikesta päätellen Joosefin suhde isäänsä?
- Mitkä olivat ehkä nuorukaisten tunnelmat isoisän kuolinvuoteen vieressä?
- Kun 400 vuoden päästä lähdettiin takaisin Israeliin, niin Manassen ja Efraimin jälkeläiset olivat lähtijöiden joukossa. Mitkä seikat vaikuttivat siihen, ettei heistä tullut egyptiläisiä ja pakanoita?
- Miten meidän pitäisi menetellä, ettei meidän lapsistamme tulisi jälkikristillisen kulttuurin keskellä pakanoita?

Jakeet 13–16

- Miten Jaakob voi tietää sokeana, kumman hän siunasi kummalla kädellä?
- Mikä oli Jaakobin arvio isänsä ja isoisänsä elämästä (15a)?
- Jaakob oli se Raamatun henkilö, joka puhui ensimmäisenä Jumalasta hyvänä paimenena (jae 15, uusi käänös). Mistä hän ehkä sai tuon ajatuksen päähänsä? (Mikä Jumalassa ja paimenessa on yhteistä?)
- 17 vuotta aikaisemmin Jaakob oli sanonut: ”Minun elämäni on pelkkää kurjuutta.” Katsokaa jakeita 15b-16 ja miettikää, mikä oli saanut hänet muuttamaan mieltänsä?
- Millä perusteella Jaakob voi väittää, että hänet on pelastettu **kaikesta onnettomuudesta**; eivätkö siis maanpakolaisuus, tyttären raiskaus, Raakelin kuolema ja Joosefin katoaminen olleetkaan onnettomuuksia?
- Voitko sinä sanoa samaa kuin patriarkka Jaakob jakeessa 16? Miksi voit, miksi et voi?

Jakeet 17–20. Manasse oli Joosefin esikoinen, mutta Efraimille Jaakob antoi esikoisen siunauksen. Efraimin heimosta tulikin sitten Israelin suurin heimo. Joosefin heimon jakaminen kahteen osaan takasi sen, että luvattu maa jaettaisiin 12 sukukunnan kesken. Leeviläisethän eivät saaneet omaa maata.

- Luuletteko, että Jaakob koetti siirtää Efraimille myös Abrahamin siunauksen: että Messias syntyisi hänen suvustaan? Perustelkaa vastauksenne.
- Mitä se osoittaa Jumalan valinnasta, ettei hän valinnut Efraimia Jeesuksen esi-isäksi, vaan Juudan?
- *Uskon tähden siunasi kuoleva Jaakob Joosefin kummankin pojan ja rukoili sauvaansa vasten kumartuneena* (Hepr. 11:21). Miksi Heprealaiskirjeen kirjoittaja mainitsi juuri tämän asian Jaakobin uskon ilmauksena?

Jakeet 21–22. Vuorenharjanne tarkoittaa Sikemiä. Sinne Joosefin luut todella haudattiin 500 vuoden kuluttua.

- Mitä ajattelette Jaakobin sanoista jakeessa 21?
- Soveltakaa jae 21 omaan elämäänne.
- Mikä kantaa Jaakobia kuoleman edessä?

Kokoava kysymys

- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Abrahamille oli luvattu, että hänen siemenessään tulisivat kaikki kansat siunatuiksi maan päällä. Sitä siunausta Jaakob tässä luvussa muistelee. Paavali paljastaa, että juuri tuo Abrahamin siunaus on tullut Jeesuksessa Kristuksessa pakanoiden osaksi – siis meidänkin osaksemme – kasteen ja uskon kautta (Gal. 3:14).

47 JAAKOB PROFEETTANA (1. Mooses 49)

Taustaa: Piiriläisillä pitää olla edessään kartta, johon on merkitty 12 heimon asuinalueet luvatussa maassa. Viimeistä kertaa sana ”siunaus” esiintyy nyt Jaakobin historiassa. Useimmat hänen ”siunauksistaan” tässä luvussa ovat oikeastaan profetioita Israelin 12 heimon tulevista vaiheista (vrt. jakeet 1 ja 28). Aikakirjoissa Jaakobin poikien johtajuussuhteita kuvataan näin: *Ruuben oli Israelin esikoinen, mutta koska hän häpäisi isänsä vuoteen, ei häntä enää mainittu esikoiseksi, vaan johtoasema annettiin Israelin pojan Joosefin jälkeläisille. Juudasta kuitenkin tuli veljeksistä mahtavin, ja hänen jälkeläisistään nousi hallitsija, vaikka esikoisoikeus kuului Joosefille* (1. Aik. 1:1–2).

Jakeet 1–4. Ruuben. Tässä Jaakob muistelee sitä tapausta, kun Ruuben nuorukaisena makasi hänen sivuvaimonsa kanssa (35:22). Katsokaa kartalta Ruubenin heimon alue.

- Millaisena miehenä sinä olet oppinut Ruubenin tuntemaan opiskellessasi 1. Mooseksen kirjaa?
- Onko mielestäsi reilua, että Ruuben menetti johtoasemansa tuollaisen syyn tähden? Perustele kantasi.
- Keskustelkaa aiheesta: Voiko kirkon tai kristillisen järjestön paimen langeta sellaiseen syntiin, että se estää häntä toimimasta paimenena, vaikka hän saisikin syntinsä anteeksi?

Jakeet 5–7 Simeon ja Leevi. Jaakob muistelee nyt Sikemin verilöylyä Dinan raiskauksen jälkeen (luku 34). Katsokaa kartalta Simeonin heimon alue. Leevin heimo ei saanut omaa maata.

- Millaisen kuvan nämä jakeet antavat Simeonista ja Leevistä?
- Mitä se osoittaa, että Jaakob vetää tämän tapauksen esiin vielä kuolema silmiensä edessä?
- Mitä Simeonin ja Leevin surmatyö vaikutti maan jakoon, jae 7?
- Miettikää Jumalan valintaa – miksi hän kuitenkin valitsi leeviläiset palvelemaan häntä pappeina ja suntioina?

Jakeet 8–12 Juuda. Juudan nimi tarkoittaa ”ylistystä”, ks. alaviite. Muistamme, että Juuda ehdotti Joosefin myymistä ja kävi ”porton” luona (luvut 37, 38), mutta otti Egyptiin matkalla johdon käsiinsä. Katsokaa kartalta Juudan heimon alue.

- Mitä ylistettävää Juudassa oli?
- Miten Juudan saama siunaus eroaa kahdesta edellisestä siunauksesta? (Mistä huomaamme, että tässä on kysymys nimenomaan Abrahamin siunauksesta?)
- Jeesusta kutsutaan Ilmestyskirjassa Juudan leijonaksi (5:5). Mitä se nimi hänestä kertoo?
- Milloin jae 10 toteutui tai toteutuu Jeesuksen kohdalla?
- Mikä tapaus Jeesuksen elämästä tulee mieleenne jakeista 11–12? (Miten viini kuuluu Jeesuksen historiaan?)

Jakeet 13–21 Sebulon, Isaskar, Dan, Gad, Asser, Naftali. Katsokaa Raamatusta alaviitteet ja nimien selitykset sekä kartalta näiden heimojen asuma-alueet. Jaakobin ennustukset ovat tässä kohtaa vaikeaselkoisia.

- Mitä tulee mieleenne kun katsotte näiden kuuden Jaakobin pojan saamia ennustuksia ja heidän asuma-alueitaan?
- Jakeessa 18 Jaakob esittää henkilökohtaisen uskontunnustuksensa: ”*Herra, sinulta minä odotan pelastusta.*” Sana ”pelastus” on sama kuin Jeesus-nimi hepreaksi (jeshua). Miksi Jaakob esitti tämän uskontunnustuksen keskellä pojilleen esittämiään profetioita?
- Millä perusteella mekin voimme sanoa jakeen 18 uskontunnustuksen ajatellessamme sukumme tulevaisuutta?

Jakeet 22–26. Katsokaa kartalta Efraimin ja Manassen heimojen asuma-alueet. Näissä jakeissa esiintyy vihdoin siunaus-sana (25).

- Miten Jaakobin ennustus Joosefin tulevaisuudesta eroaa edellisistä ennustuksista (22–24a)?
- Mitä kaikkea Jumalan nimet paljastavat kuolinvuoteellaan makaavan Jaakobin uskosta: millaiseen Jumalaan hän uskoi, millaisen Jumalan käsiin hän jätti poikiensa tulevaisuuden?
- Mitä ovat siunaukset ylhäältä taivaasta ja alhaalta syvyydestä konkreettisesti ja kuvaannollisesti? Mitä ovat isän siunaukset, jotka ovat vuoriakin vahvempia?

Jakeet 27. Katsokaa kartalta Benjaminin asuma-alue.

- Verratkaa sitä kuvaa, jonka olette saaneet Benjaminista, siihen kuvaan jonka jae 27 hänestä antaa.
- Muistelkaa mitä Benjaminin heimosta tai benjaminilaisista kerrotaan Raamatussa?

Jakeet 28–33 Jaakob kuoli Egyptissä yli 300 km päässä Makpelin sukuhaudasta.

- Mikä ero siinä on, kuoleeko ihminen kotimaassaan ja kotitalossaan vai ulkomailla?
- Miksi Jaakob puhui jälleen noin yksityiskohtaisesti sukuhaudastaan?

Kokoavat kysymykset

- Minkä kuvan olet saanut patriarkka Jaakobin elämästä?
- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Tämän luvun avainsana on jae 16: ”*Sinulta minä odotan pelastusta, Herra.*” Jaakob näki selvästi perillistensä synnit ja heikkoudet. Hän ymmärsi, että Herran pitää lähettää lupaamansa Pelastaja (Yeshua) heitä auttamaan, muuten he eivät pääse perille. Vanha patriarkka odotti ikuista isänmaata, jonne hän uskoi ja toivoi myös paljon rikkoneiden poikiensa pääsevän kuoltuaan.

48 JAAKOBIN HAUTAUS JA JOOSEFIN KUOLEMA (1. Mooses 50)

Taustaa: Luetaan edellisen luvun viimeinen jae. Joosef sai sulkea isänsä silmät, kuten Jumala oli Jaakobille luvannutkin. Yleensä heprealaisia ei balsamoitu; Jaakobin (ja Joosefin) kohdalla tehtiin poikkeus. Kaikki muut Jaakobin pojat ja heidän jälkeläisensä haudattiin Egyptiin.

Jakeet 1–3. Balsamointi kesti tavallisesti 70 päivää.

- Mitä isän kuolema merkitsi Joosefille?
- Miksi egyptiläisetkin itkivät Jaakobia? Ketkä egyptiläiset?

Jakeet 4–6. Huomatkaa, ettei Joosef ollut saanut käydä luvatussa maassa yhtään kertaa sen jälkeen, kun oli joutunut sieltä lähtemään 17-vuotiaana nuorukaisena. Nälkävuodet olivat loppuneet 12 vuotta sitten.

- Arvaus: miksi Joosef puhui isänsä hautajaisista faraolle välikäsien kautta?
- Mitä osoittaa se, että farao lupasi pääministerinsä ja tämän veljien poistua maasta?

Jakeet 7–9. Kukaan muu patriarkka ei saanut näin mahtavia hautajaisia.

- Ketä kaikkia Jaakobin hautajaisiin osallistui?
- Miksi koko tämä suuri joukko lähti 400 km päähän hautaamaan Jaakobia?
- Kauanko hautajaismatka ehkä kesti?
- Miksi vaimoja, lapsia ja karjaa ei otettu mukaan hautajaisiin?
- Mitä se Joosefille merkitsi se, että hän pääsi käymään vielä kerran luvatussa maassa?

Jakeet 10–14. Abel-Misraim on tuottanut selittäjille suuria vaikeuksia. Jos seurue kiersi Kuolleen meren, tuli sille lisäkilometrejä runsaasti. Jotkut sanovat, että Abel Misraim sijaitsikin Egyptin ja Kanaanin maan rajalla.

- Mitä kanaanalaiset tästä hautajaissaattueesta ajattelivat?
- Miettikää, miksi Jaakobille pidettiin ikään kuin kahdet hautajaiset: ensin Abel-Misraimissa, sitten Mamressa, Makpelan luolalla?
- Jos egyptiläiset eivät osallistuneet Makpelan hautajaisiin, mistä se ehkä johtui?
- Miettikää, miksi Makpelan luolaan ei tämän jälkeen ole haudattu enää yhtään patriarkkojen jälkeläistä?

Jakeet 15–18. Paljastaessaan itsensä Joosef oli sanonut veljilleen kolmeen kertaan, etteivät he lähettäneet häntä Egyptiin, vaan Jumala.

- Mitä jae 15 osoittaa meille synnistä ja synnin muistosta?
- Mitä huomaatte veljien esittämän anteeksipyynnön sanamuodosta? (Miksi veljet eivät esittäneen anteeksipyyntöä omassa nimissään?)
- Luuletteko, että Jaakob oli esittänyt tällaisen pyynnön vai keksivätkö veljet sen omasta päästään? Perustelkaa kantanne.
- Mitä Joosef itki?

Jakeet 19–21

- Mitä Joosefin sanat hänestä osoittavat?
- Entä jos Joosef olisikin vastannut veljilleen: ”Ei se mitään” – mikä olisi ollut näiden sanojen vaikutus?
- Luuletteko, että veljet saivat tämän jälkeen jo lopultakin rauhan sydämeensä? Perustelkaa vastauksenne.
- Miten Joosef oli Jeesuksen ennakkokuva näissä jakeissa?

Jakeet 22–26. Joosef ei elänyt yhtä vanhaksi kuin isänsä (110–147 v.) tai isoisänsä (180 v.). Muutamat hänen veljistään olivat hengissä hänen kuollessaan. Kuolemattomuus oli egyptiläisille pakkomielle: mitä komeampi hauta ja mitä täydempi tavaraa, sen parempi olisi kuoleman jälkeinen elämä.

- Luuletteko, että Joosef sai olla korkeassa asemassa Egyptissä vanhuuteensa asti? Perustelkaa mielipiteenne.
- Millaista oli Joosefin vanhuus jakeen 23 perusteella?
- Miten Joosef suhtautui omaan kuolemaansa?
- Miten Joosef voi olla niin varma kansansa tulevaisuudesta, kuin mitä jae 24 osoittaa?
- Miksei Joosef rakennuttanut itselleen hienoa kalliohautaa ja kasannut sitä täyteen aarteita, kuten muut Egyptin ylhäiset tekivät?
- Uusi testamentti arvioi Joosefin uskoa näin: *Uskon kautta muistutti Joosef loppunsa lähetessä Israelin lasten lähdestä ja antoi määräyksen luistansa* (Hepr. 11:22*). Miksi Heprealaiskirjeen kirjoittaja pitää nimenomaan tätä pyyntöä suurimpana Joosefin uskon osoituksena? (Miksi Joosefille oli äärimmäisen tärkeää, etteivät hänen luunsa jäisi Egyptin multiin?)
- Mitä Joosefin menettely oman ruumiinsa suhteen viestitti egyptiläisille?
- Miten Joosef oli onnistunut säilyttämään isänsä uskon yhdeksän vuosikymmenen ajan Egyptissä?

(jatkuu)

Kokoava kysymys

- Mitä on tärkein asia, jonka olet oppinut 1. Mooseksen kirjaa opiskellessasi?

Lopuksi: Jeesus on 1. Mooseksen kirjan päähenkilö alkaen sen 1. jakeesta: ”*Esikoisessaan Jumala loi taivaan ja maan*”. Seuraavaksi tulee lupaus vaimon siemenestä, sitten Abrahamin siemenestä, jossa kaikki maailman kansat tulevat siunatuiksi. Jaakob saa kuulla, että hänestä syntyy kuninkaita. Sitten lupaus kohdennetaan Juudaan. Joosefin kohtalon kautta meille ilmoitetaan, ettei Messias-kuninkaan tie valtaistuimelle tule olemaan helppo. Jos siis sinäkin uskot Jeesukseen, Genesiksin päähenkilöön, ja sinut on hänen nimeensä kastettu, silloin sinä kuulut samaan Jumalan kansaan kuin Adam, Nooa ja patriarkat.